

รูปแบบบ้านทรงไทยในพื้นที่ตำบลจรเข้มหาญ อำเภอบางพลาม
จังหวัดสุพรรณบุรี

โดย

นางสาวสุนันทา เงินไพโรจน์

วิทยาลัยช่างศิลปสุพรรณบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
ได้รับทุนงานสร้างสรรค์จากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ ด้วยความเอื้อเฟื้อและเมตตากรุณาจาก รศ.สุภาภรณ์ จินดา
มณีโรจน์ ผู้เชี่ยวชาญที่ปรึกษางานวิจัยครั้งนี้ ท่านได้ให้ข้อมูล ตรวจสอบ และให้คำแนะนำที่ดี
ให้แก่ข้าพเจ้าในการทำวิจัยนี้ และอาจารย์ที่เคยประสิทธิ์ประสาทวิชาการเรียนการสอนให้แก่
ข้าพเจ้า ขอขอบคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วย รวมถึงข้าราชการ และลูกจ้างประจำที่วิทยาลัยช่างศิลป์
สุพรรณบุรี ที่ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจในการทำงาน ทำให้ข้าพเจ้ามีกำลังใจในการทำ
วิจัยจนเสร็จลุล่วง

ทั้งนี้ขอขอบคุณสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ที่ให้การสนับสนุนงบประมาณการวิจัยในการ
ดำเนินการวิจัยครั้งนี้

และท้ายนี้บุคคลที่ลืมมิได้คือบิดาและมารดาของข้าพเจ้าที่ทำให้ข้าพเจ้ามีวันนี้และสถิตอยู่
ในใจของข้าพเจ้าตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณ

ชื่องานวิจัย รูปแบบบ้านทรงไทยในพื้นที่ตำบลจรเข้ใหญ่ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

ชื่อผู้วิจัย นางสาวสุนันทา เงินไพโรจน์

คำสำคัญ บ้านทรงไทย รูปแบบ

ปีงบประมาณ 2559

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบบ้านทรงไทย ความเป็นมาวิถีชีวิต และภูมิปัญญาของชุมชนหมู่ 8 บ้านกอไผ่ บ้านศาลาทำทราย ตำบลจรเข้ใหญ่ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างบ้านทรงไทย 17 หลัง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมและแบบสอบถาม และจัดนิทรรศการเผยแพร่บ้านทรงไทย

ผลการวิจัยพบว่าแบ่งตามอายุได้ 3 กลุ่มคือ กลุ่มที่หนึ่งคือบ้านอายุ 40 ปีขึ้นไป กลุ่มที่สองคือบ้านอายุ 70 ปีขึ้นไป และกลุ่มที่สามบ้านอายุ 100 ปีขึ้นไป แบ่งตามรูปแบบได้ 2 กลุ่มคือ เรือนเดี่ยว 14 หลัง เรือนหมู่ 3 หลัง ปัจจัยสำคัญที่ทำให้บ้านทรงไทยที่นี้ดำรงอยู่คือ การประกอบอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก ทำให้ไม่ต้องเดินทางไปทำงานไกลบ้าน และสภาพภูมิศาสตร์ที่ไม่เปลี่ยนแปลงจากอดีตมากนัก ซึ่งลักษณะของบ้านทรงไทยที่มีได้ถุนสูงเหมาะต่อสภาพแวดล้อมที่ตั้งอยู่ใกล้คลองมีน้ำท่วมทุกปี

TITLE THE STUDY OF THAI HOUSE STYLE AT JORAKAEYAI CANTON
BANGPLAMA DISTRICT SUPHANBURI PROVINCE.

RESEARCHER Miss Sunantha Ngernpairot

WORDS THAI HOUSE, STYLE

YEAR 2016

The purpose of this research is to study Thai house style. Lifestyle And the local wisdom at Moo 8 Bann khoPhai Bann Salathasai. Jorakaeyai Canton Bangplama District Suphanburi province. The samples were 17 Thai houses. Methods Gather are formal and informal interviews. Participatory and non-participatory observation and questionnaire and exhibitions Thai house.

The research is into three age groups: 40 years old group, 70 years old group, and group of 100 years old and above, divide into 2 groups: 14 single houses, 3 houses The main factor that makes Thai houses here is the existence. Farming career is the main occupation. Do not go to work far from home. And the geography has not changed much from the past. The style of Thai house with basement is suitable for the environment located near the canal, which is flooded every year.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ.....	ก
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญภาพ.....	จ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์.....	3
1.3 ขอบเขตการศึกษา.....	3
1.4 กรอบแนวคิด.....	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
1.6 นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง.....	4
บทที่ 2 แนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	5
2.1 แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา.....	5
2.2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	12
3.1 ขอบเขตการวิจัย.....	12
3.2 วิธีดำเนินการวิจัย.....	13
3.3 ข้อจำกัดในการวิจัย.....	19
บทที่ 4 ประวัติความเป็นมาและรูปแบบบ้านทรงไทย.....	20
4.1 ประวัติบ้านทรงไทย หมู่ 8 บ้านกอไผ่ และบ้านศาลาท่าทราย ตำบลจรเข้มใหญ่ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี.....	33
4.2 ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม.....	71
บทที่ 5 วิเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบบ้านทรงไทย.....	78
บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	112
บรรณานุกรม.....	116
ภาคผนวก.....	117
ประวัติผู้วิจัย.....	136

สารบัญภาพ

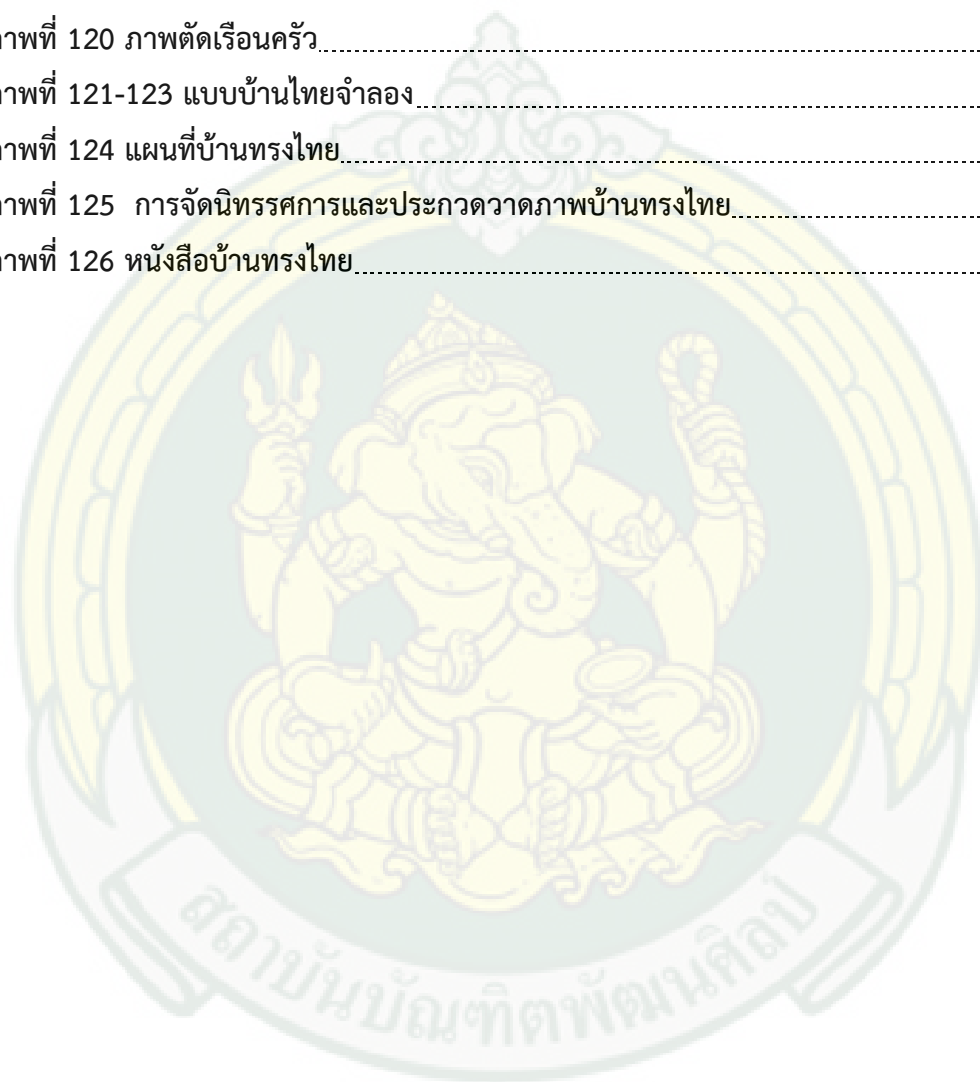
	หน้า
ภาพที่ 1 เส้นทางเสด็จประพาสต้น.....	6
ภาพที่ 2 แผนที่คลองจรเข้ใหญ่.....	13
ภาพที่ 3 แห และกระชังปลา.....	21
ภาพที่ 4 ท่งนาที่ตำบลจรเข้ใหญ่.....	22
ภาพที่ 5 บริเวณริมน้ำชายฝั่งเป็นทราย.....	23
ภาพที่ 6 วัดศาลาท่าทราย.....	24
ภาพที่ 7 โรงเรียนวัดศาลาท่าทราย.....	24
ภาพที่ 8 แพขายของชำ.....	26
ภาพที่ 9 คลองจรเข้ใหญ่.....	26
ภาพที่ 10 บรรยากาศริมคลอง.....	27
ภาพที่ 11 สะพานใหม่.....	27
ภาพที่ 12 เรือไต้ถุนบ้าน.....	28
ภาพที่ 13 สภาพลำคลองปัจจุบัน พ.ศ.2559.....	29
ภาพที่ 14 อ่าวหน้าบ้านของนางดอกไม้.....	30
ภาพที่ 15 ใสน้ำปลา ไหปลาร้า.....	30
ภาพที่ 16 พืมหอเสือกก.....	31
ภาพที่ 17 ต้นมะกอกน้ำและต้นก้านเหลือง.....	32
ภาพที่ 18 นางเสมอ โสมภี.....	33
ภาพที่ 19 บ้านนางเสมอ โสมภี.....	34
ภาพที่ 20-21 บ้านนางเสมอ โสมภี.....	35
ภาพที่ 22 บ้านนางสลวย คำบุญ.....	36
ภาพที่ 23 บ้านนางสลวย คำบุญ.....	37
ภาพที่ 24 นางปราณี มูลจันทร์ และหลานชาย.....	38
ภาพที่ 25 บ้านนางปราณี มูลจันทร์.....	39
ภาพที่ 26 บ้านนางปราณี มูลจันทร์.....	40
ภาพที่ 27 นางสาวสังเวียน-นางสาวเจริญ ธรรมโกศล.....	41
ภาพที่ 28 บ้านนางสาวสังเวียน-นางสาวเจริญ ธรรมโกศล.....	41
ภาพที่ 29-30 บ้านนางสาวสังเวียน-นางสาวเจริญ ธรรมโกศล.....	42

	หน้า
ภาพที่ 31 นายทองดี แก้วสุกใส.....	43
ภาพที่ 32 บ้านนายทองดี แก้วสุกใส.....	43
ภาพที่ 33 ด้านขวาง.....	44
ภาพที่ 34 เรือนหมูที่มีخانเชื่อมระหว่างเรือน.....	44
ภาพที่ 35 นางสาวทองดี นางสาวสาคร นางสาวสุชีลา.....	45
ภาพที่ 36-37 บ้านนางสาวสาคร มีสมงาม.....	46
ภาพที่ 38-39 บ้านนางราตรี การบูรณ์ ด้านขวาง.....	47
ภาพที่ 40-41 บ้านนายจำปา ด้านยาว.....	48
ภาพที่ 42-43 ด้านสกัด.....	49
ภาพที่ 44 นางอรัญญ์ เกตุโกชน์.....	50
ภาพที่ 45-46 บ้านนางอรัญญ์.....	51
ภาพที่ 47 นางสาวสนอง และนางสาวสมจิตร เอสมสมบูรณ์.....	52
ภาพที่ 48-49 บ้านนางสาวสนอง เอสมสมบูรณ์.....	53
ภาพที่ 50 นางปทุม พรหมพันธ์.....	54
ภาพที่ 51-53 บ้านนางปทุม พรหมพันธ์.....	55
ภาพที่ 54-55 บ้านนางปทุม พรหมพันธ์.....	56
ภาพที่ 56 นางสาววลัย พันธุ์จันทร์ดี.....	57
ภาพที่ 57-58 บ้านนางสังวาลย์ พันธุ์จันทร์ดี ด้านยาว.....	58
ภาพที่ 59-60 บ้านนางสังวาลย์ พันธุ์จันทร์ดี.....	59
ภาพที่ 61-62 ร้านควายและยุงข้าว.....	60
ภาพที่ 63 นายประวิทย์ อีสสอาด.....	61
ภาพที่ 64-65 บ้านนายประวิทย์ อีสสอาด.....	62
ภาพที่ 66 นายบุญช่วย มาเพ็ง.....	63
ภาพที่ 67 บ้านนายบุญช่วย มาเพ็ง.....	63
ภาพที่ 68-69 บ้านและยุงข้าว.....	64
ภาพที่ 70 นางสมพงษ์ คงสมจ้อย.....	65
ภาพที่ 71-72 บ้านนางสมพงษ์ คงสมจ้อย.....	66
ภาพที่ 73 นายวิทยา มาลาวงษ์.....	67
ภาพที่ 74 บ้านนายวิทยา มาลาวงษ์.....	67
ภาพที่ 75-77 บ้านนายวิทยา มาลาวงษ์.....	68
ภาพที่ 78 นางสาวเจริญ เจริญนพรัตน์.....	69

หน้า

ภาพที่ 79-81 บ้านนางสาวเจริญ เจริญนพรัตน์.....	70
ภาพที่ 82 ศาลเจ้าปู่.....	71
ภาพที่ 83 พิธีไหว้ศาล.....	72
ภาพที่ 84 ประเพณีทอดผ้าป่าลอยกระทง.....	73
ภาพที่ 85 ข้าวห่อใบบัว.....	74
ภาพที่ 86-87 ผูกโองน้ำเพื่อความอุดมสมบูรณ์.....	75
ภาพที่ 88 ผูกหัวบันได.....	76
ภาพที่ 89 ผูกเตาไฟ.....	76
ภาพที่ 90 เสाम้านางไม้.....	77
ภาพที่ 91-92 บ้านนางสาวสังเวียน-นางสาวเจริญ ธรรมโกศล.....	79
ภาพที่ 93 แปลนบ้านทรงไทย.....	80
ภาพที่ 94 บ้านนางเสมอ โสมภี.....	81
ภาพที่ 95 บ้านนางปราณี มูลจันทร์.....	81
ภาพที่ 96 บ้านและเรือนครีวนางปราณี มูลจันทร์.....	82
ภาพที่ 97-98 บ้านนางปทุม พรหมพันธ์.....	83
ภาพที่ 99 บ้านนางปทุม พรหมพันธ์.....	84
ภาพที่ 100-101 บ้านนายจำปา สวัสดิศรี.....	86
ภาพที่ 102 บ้านนางราตรี การบูร.....	87
ภาพที่ 103-104 ภายในบ้านนางราตรี.....	88
ภาพที่ 105 บ้านนางปราณี มูลจันทร์.....	89
ภาพที่ 106 บ้านนางสลาย คำบุญ.....	90
ภาพที่ 107 บ้านนายประวิทย์ อีสอาด.....	90
ภาพที่ 108 บ้านนางเสมอ โสมภี.....	91
ภาพที่ 109 บ้านนายทองดี แก้วสุกใส.....	92
ภาพที่ 110 บ้านนางอรทัย เกตุโภชน.....	93
ภาพที่ 111 บ้านนางสังวาลย์ พันธุ์จันทร์ดี.....	94
ภาพที่ 112 ตง, ฝา, รอด, เส้า.....	95
ภาพที่ 113 พื้น.....	97
ภาพที่ 114 ฝาสายบัว.....	98
ภาพที่ 115 กันสาด.....	98

	หน้า
ภาพที่ 116 จันทัน, แพลน, ตั้ง, ชื่อ, หน้าจั่ว.....	100
ภาพที่ 117 หน้าจั่วลูกฟัก.....	102
ภาพที่ 118 จั่วใบปรีอ.....	103
ภาพที่ 119 ภาพหน้าต่างตามยาว.....	106
ภาพที่ 120 ภาพตัดเรือนครัว.....	107
ภาพที่ 121-123 แบบบ้านไทยจำลอง.....	110-111
ภาพที่ 124 แผนที่บ้านทรงไทย.....	112
ภาพที่ 125 การจัดนิทรรศการและประกวดวาดภาพบ้านทรงไทย.....	128-129
ภาพที่ 126 หนังสือบ้านทรงไทย.....	130

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยในอดีตมักตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนอยู่ริมแม่น้ำลำคลองโดยเฉพาะในภาคกลาง จึงมีการสร้างที่อยู่อาศัยเป็นเรือนชั้นเดียวทำด้วยไม้ยกใต้ถุนสูง เพื่อประโยชน์ในการปรับตัว กับสภาพแวดล้อมของน้ำที่มักท่วมในฤดูฝน และนิยมสร้างบ้านเรือนใกล้ริมน้ำ เพราะใช้ แม่น้ำลำคลองเป็นเส้นทางคมนาคมทางน้ำ

บ้านทรงไทยภาคกลางมีทั้งเรือนเดี่ยว และเรือนหมู่ เรือนหมู่มักประกอบด้วย เรือน ใหญ่ เรือนเล็ก และเรือนครัว นอกจากนี้ยังมีเรือนแพ เรือนร้านค้าและอื่นๆ อีก

บ้านทรงไทยในภาคกลางมักมีองค์ประกอบคือ สร้างด้วยไม้ยกพื้นสูง มีหลังคาทรง มนิลาสูงเป็นหลังคาหน้าจั่วที่มีสันตรงกลางและลาดลงทั้ง 2 ข้าง มีปั้นลม กันสาด ฝาเป็น แบบฝาปะกน คือ ฝาผนังของเรือนเครื่องสับแบบไทยภาคกลาง ซึ่งประกอบด้วยไม้หลาย ชั้น มีไม้ลูกตั้ง ลูกนอน และแผ่นไม้บางเข้าลิ้นประกบกันสนิท หรือฝาลูกฟักคือ ฝาที่เอา แบบมาจากคทหาสน์ของชาวจีน เป็นลวดลายมีลูกตั้งลูกนอน มีลูกฟักเป็นคิ้วนอนอยู่ตรง กลาง ฝาแบบนี้อาจทำเป็นบานประตูหรือฝาเพี้ยมยกถอดประกอบได้

ดังนั้นการสร้างบ้านทรงไทยจึงใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านทรงไทยจึงมีคุณค่าทางด้าน ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น สะท้อนให้เราได้ภาคภูมิใจ และแสดงถึง ความสำคัญของชุมชน อัตลักษณ์ของท้องถิ่น

ปัจจุบันบ้านทรงไทยในที่ราบลุ่มภาคกลาง กำลังจะหมดไปด้วยกระแสตามปัจจุบัน แต่ที่ จังหวัดสุพรรณบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคกลางมีแม่น้ำท่าจีนไหลผ่าน มีชุมชนไทยและลาวอยู่ หลายพื้นที่โดยเฉพาะอำเภอบางปลาม้า มีชุมชนไทยลาวอยู่ที่ตำบลโคกคราม, ตำบล และมี ชาวลาวเวียงอยู่ที่วัดมณีวรรณ และตำบลจรเข้ใหญ่ ซึ่งชุมชนแห่งนี้อพยพเข้ามาในสมัยรัชกาลที่ 3 และมีการขยายชุมชนสร้างบ้านเรือนที่มีลักษณะบ้านทรงไทยกระจายกันอยู่ในชุมชนแห่งนี้ ลักษณะที่มีอัตลักษณ์เฉพาะของตนอย่างน่าสนใจ

ตำบลจรเข้ใหญ่ เป็น 1 ใน 14 ตำบลของอำเภอบางปลาม้า ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของ แม่น้ำท่าจีน มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลต่างๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับตำบลโคกโคเต่า	อำเภอมือง	จังหวัดสุพรรณบุรี
	ติดต่อกับตำบลนาคู	อำเภอดักไถ่	จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ทิศใต้	ติดต่อกับตำบลลองครักษ์	อำเภอบางปลาม้า	จังหวัดสุพรรณบุรี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลอนลาน อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลโคกคราม อำเภอบางบาล จังหวัดสุพรรณบุรี
(งานนโยบายและแผน, องค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้มหาญ, 2556 : 5)

จำนวนหมู่บ้านในตำบลจรเข้มใหญ่แบ่งออกเป็น 9 หมู่บ้าน หมู่ที่ 8 ที่ทำการศึกษาประกอบไปด้วย 2 บ้านคือ บ้านกอไผ่และบ้านศาลาทำทราย ตั้งอยู่ริมคลองจรเข้มใหญ่ซึ่งแยกมาจากแม่น้ำท่าจีน มีบ้านทั้งหมด 175 หลัง มีวัดศาลาทำทรายและโรงเรียนวัดศาลาทำทรายเป็นศูนย์กลางชุมชน ชุมชนเหล่านี้อพยพเข้ามาในสมัยรัชกาลที่ 3 และมีการขยายชุมชนสร้างบ้านเรือนที่มีลักษณะบ้านทรงไทยกระจายกันอยู่ในจังหวัดสุพรรณบุรี มีลักษณะที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะของตนเองอย่างน่าสนใจ ชุมชนที่ส่วนใหญ่มาจากวัดมณีวรรณ ตำบลโคกคราม อำเภอบางปลาม้า ซึ่งอยู่ทางตะวันตกของตำบลจรเข้มใหญ่ ระยะห่างทางประมาณ 12 กิโลเมตร ซึ่งความสัมพันธ์ของคนในหมู่บ้านทั้งสองล้วนเป็นเครือญาติกัน รูปแบบการสร้างบ้านของชุมชนนี้เป็นบ้านทรงไทยแบบครอบครัวเดี่ยว และแบบครอบครัวขยาย ตั้งอยู่ตามแนวริมคลองจรเข้มใหญ่ตลอดสองฝั่ง บ้านแต่ละหลังมีบริเวณต่างกัน มีพื้นที่ว่างทำให้อากาศถ่ายเทสะดวก แต่ไม่มีรั้วกันระหว่างบ้าน แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันเครือญาติของบ้านแต่ละหลัง ทั้งนี้จากการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคปัจจุบันที่นิยมสร้างบ้านแบบใหม่มากกว่า มีการเปลี่ยนแปลงบ้านเป็นตึก แต่ในพื้นที่หมู่ 8 บ้านทั้งสองแห่งยังคงรักษาสถาปัตยกรรมบ้านทรงไทยไว้ได้ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรมีการศึกษาเพื่อเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมไทยและเป็นการกระตุ้นให้เกิดการอนุรักษ์เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาวิถีชีวิต และภูมิปัญญาของชุมชน
2. เพื่อศึกษารูปแบบบ้านทรงไทย หมู่ 8 บ้านกอไผ่ และบ้านศาลาทำทราย ตำบลจรเข้มใหญ่ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษารูปแบบบ้านทรงไทย หมู่ 8 บ้านกอไผ่ และบ้านศาลาทำทราย ตำบลจรเข้มใหญ่ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 17 หลัง

1.4 กรอบแนวคิด

รูปแบบบ้านทรงไทยที่หมู่ 8 ตำบลจรเข้มใหญ่ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นรูปแบบบ้านทรงไทยภาคกลางแบ่งได้ 2 แบบคือ แบบทรงไทยและแบบปั้นหย้า

ความแตกต่างมาจากปัจจัยสำคัญคือฐานะ ปัจจัยสำคัญที่ทำให้หมู่ 8 มีบ้านทรงไทยอยู่โดยไม่มี การเปลี่ยนแปลงรูปแบบมาเป็นอาคารสมัยใหม่เนื่องจากการประกอบอาชีพเป็นปัจจัยสำคัญ

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.เกิดความเข้าใจและนำมาใช้ประโยชน์ในการสร้างแบบจำลองบ้านทรงไทยและจัด นิทรรศการ
- 2.ให้ชุมชนตระหนักความสำคัญนำไปสู่การอนุรักษ์ และพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้
3. เผยแพร่องค์ความรู้สู่สาธารณชนในรูปแบบหนังสือวิชาการ
4. นำไปใช้สอนในการเรียนวิชาสถาปัตยกรรมไทยและประวัติศาสตร์ศิลป์

1.6 นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

- บ้านทรงไทย หมายถึง บ้านไทยหรือเรือนไทย มีลักษณะแตกต่างกันไปตามแต่ละภาค
- เรือนไทย หมายถึง ในงานวิจัยนี้ใช้เรียกแยกเป็นหลัง เช่น เรือนนอน เรือนครัว
- บ้านทรงไทยภาคกลาง หมายถึง บ้านไทยหรือเรือนไทย สร้างด้วยไม้มีบริเวณเป็น หลังๆ หรือเป็นกลุ่ม
- ลาวเวียง หมายถึง ชาวไทยที่มีเชื้อสายลาวเวียงจันทน์จากประเทศสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว อพยพเข้ามาในประเทศไทยเมื่อประมาณ 200 ปีมาแล้ว
- วิถีการดำรงอยู่ หมายถึง แนวทางในการใช้ชีวิตของประชาชนในพื้นที่ตำบลจระเข้ใหญ่ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี
- ปัจจัยการดำรงอยู่ หมายถึง สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการดำรงอยู่ของบ้านทรงไทยในพื้นที่ตำบล จระเข้ใหญ่
- รูปแบบบ้านทรงไทยในพื้นที่ตำบลจระเข้ใหญ่ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี หมายถึง ลักษณะของบ้านไทยสร้างขึ้นในเขตตำบลจระเข้ใหญ่ หมู่ 8 ประกอบด้วย 2 บ้านคือ บ้านกอไผ่ และบ้านศาลาทำทราย

บทที่ 2

แนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา

ในการออกแบบสร้างสถาปัตยกรรม ลักษณะรูปทรงหรือพื้นที่รอบๆ เกิดจากปัจจัยต่างๆ เช่น สภาพภูมิประเทศ อาชีพ วัฒนธรรม เพื่อให้สัมพันธ์กับชุมชน ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของกระแสนิยมและความเจริญทางเทคโนโลยี การดำรงอยู่ของบ้านทรงไทยท่ามกลางการก่อสร้างอาคารสมัยใหม่ที่ผุดขึ้นในปัจจุบัน ทำให้เห็นถึงความสำคัญในด้านประวัติศาสตร์ คุณค่าของการตั้งถิ่นฐาน และความงามทางศิลปะสถาปัตยกรรม นอกเหนือจากคุณค่าเฉพาะตัวของสถาปัตยกรรมแล้ว การตั้งอยู่ของชุมชนกับสถาปัตยกรรมก็เป็นปัจจัยสำคัญเช่นเดียวกัน

บ้านทรงไทยเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ เป็นฝีมือของช่างพื้นบ้านสร้างขึ้นตามความต้องการที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม บ้านทรงไทยนอกจากมีคุณค่าทางศิลปสถาปัตยกรรมในตัวเองแล้ว ยังมีคุณค่าต่อการดำรงชีวิต สังคม และวัฒนธรรมท้องถิ่นอีกด้วย

ในหนังสือเสด็จประพาสต้น พระนิพนธ์ในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ได้กล่าวถึงการเสด็จมาที่เมืองสุพรรณบุรีผ่านคลองจรเข้ใหญ่ถึง 2 ครั้งด้วยกัน คือ

6 สิงหาคม 2447 เสด็จโดยกระบวนเรือใหญ่ เข้าคลองบางปลาม้า คลองจรเข้ใหญ่ ถึงบ้านผักไห่ ประทับแรมที่บ้านหลวงวารี ทรงเรือเมล์ของหลวงวารีประพาสข้างเหนือ (สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ, 2519 : 26)

22 ตุลาคม 2451 แล่นกลับขึ้นมาเข้าคลองบางปลาม้า ไปจนถึงที่แยกจรเข้ใหญ่ เลี้ยวมาตามลำจรเข้ใหญ่ (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 17 กันยายน 2558)

ภาพที่ 1 เส้นทางเสด็จประพาสต้น

ที่มา : <http://www.suphan.biz/baansurnpandinmaenews01.htm>.

แสดงให้เห็นว่าแถบคลองจรเข้ใหญ่น่าจะมีชุมชนอาศัยอยู่แล้วอย่างน้อยสมัยรัชกาลที่ 5 มีอายุกว่า 100 ปี

การศึกษารูปแบบบ้านทรงไทยที่หมู่ 8 ตำบลจรเข้ใหญ่ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบบ้านทรงไทยและการดำรงอยู่ของบ้านทรงไทยในชุมชนแห่งนี้ ดังนั้นจึงต้องมีการค้นคว้าทางเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาอ้างอิงแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา เอกสารแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. ด้านสถาปัตยกรรมบ้านทรงไทย

2. ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานของชาวลาวเวียง

2.2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

(1) งานการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบ้านทรงไทยในภาคกลาง

การศึกษาของ ศาสตราจารย์ พล.ร.ต.สมภพ ภิรมย์ เรื่อง “บ้านไทยภาคกลาง” เขียนขึ้นเมื่อ พ.ศ.2512 และ “บ้านไทย” ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ.2538 หนังสือทั้งสองเล่มกล่าวถึงการจัดการกับสภาพแวดล้อมของตัวเรือน ความเชื่อในการสร้างบ้านทรงไทยและการวางตำแหน่งเรือนบนพื้นที่ปลูกสร้าง และให้นิยามศัพท์เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทยประเภทต่างๆ

บ้านไทยหรือเรือนไทยโบราณภาคกลางสร้างด้วยไม้มีบริเวณ หลังคาทรงสูง ฝาปะกนหรือฝาลูกฟัก ยกถอดประกอบได้ เป็นเรือนชั้นเดียวได้ถุนสูงเพื่อใช้ประโยชน์ นิยมปลูกสร้างในภาคกลางและริมแม่น้ำลำคลอง เหมาะกับสภาพภูมิประเทศแลสภาพอากาศของประเทศไทย และอาชีพซึ่งส่วนใหญ่เป็นการเพาะปลูก บริเวณบ้านปลูกต้นไม้มงคลตามความเชื่อ การสร้างห้องนิยมปลูกเป็น 3 ห้องนอน คือห้องเก็บของ ห้องนอน และห้องพระ ไม่นิยมทำมากกว่านั้น ถ้าเป็นบ้านคหบดีจะนิยมปลูกเรือนแฝดมีชานบ้านแล่นกลางเชื่อมติดต่อกันตลอด (สมภพ ภิรมย์, 2545 : 6-7) ถ้าบ้านที่ปลูกริมคลองมักปลูกตามแนวยาวไปตามริมน้ำ ด้านหลังบ้านมักทำเป็นสวนถัดไปเป็นทุ่งนา (สมภพ ภิรมย์, 2545 : 11) ตัวบ้านมักสร้างเป็นหลังหรือกลุ่มเรียกว่าเรือนหมู่ เรือนจะขยายไปตามจำนวนของลูกสาวเนื่องจากเวลาแต่งงานลูกสาวจะไม่แยกเรือนไปอยู่ที่อื่น ขนาดของพื้นที่ไม่ต่ำกว่า 50 ตารางวา ปลูกต้นไม้ล้อมรอบเป็นอาณาเขต นิยมปลูกเรือนตามตะวันคือหันข้างเรือนไปทางทิศเหนือหรือทิศใต้เชื่อว่าเป็นมงคลอยู่เย็นเป็นสุข กลางนอกชานที่แล่นกลางเรือนนิยมสร้างเป็นเรือนโปร่ง บนนอกชานครึ่งหนึ่งเป็นห้องหรือหอกกลาง ถัดหนึ่งไปทางทิศตะวันตกเป็นครัวไฟ

การศึกษาของ ฤทัย จงใจรัก จากผลงานวิจัยเรื่อง “เรือนไทยเดิม” พ.ศ.2517 ภาควิชาศิลปสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร งานวิจัยนี้ได้รวบรวมและบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับเรือนไทยเดิมอย่างมีระบบและเป็นขั้นตอน โดยกล่าวถึงการเกิดของหมู่บ้านเรือนไทยเดิม ประเภทของเรือนไทยได้แก่ เรือนครอบครัวเดี่ยว เรือนหมู่ เรือนคหบดี เรือนกุฎี เรือนค้าริมน้ำ เรือนแพ และเรือนค้าริมทางและยังได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะรูปร่าง สัดส่วน ลักษณะผังพื้นที่ ลักษณะโครงสร้างของเรือนไทยเดิมทำด้วยไม้ ส่วนใหญ่เป็นไม้สักเป็นเรือนยกพื้นได้ถุนสูง โดยสูงจากพื้นดินพื้นศิระ (ฤทัย จงใจรัก, 27) มีหลังคาทรงสูงและชายคายื่นยาว เรียกว่าทรงมนิลามีชานกว้างเปิดโล่ง (ฤทัย จงใจรัก, 30)

คติความเชื่อเกี่ยวกับการสร้างเรือน การวางผังพื้นที่คั่นเรื่องโศกลางมากกว่าเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์ ถ้าอยู่ริมแม่น้ำจะหันหน้าออกทุกหลัง ถ้าหมู่บ้านไหนหันจั่วไปด้านใดก็จะนิยมหัน

ไปด้านเดียวกัน เพราะถือว่าถ้าหันขวางเจ้าของบ้านจะทะเลาะกับบ้านอื่น (ฤทัย จงใจรัก, 38) บ้านส่วนใหญ่ไม่มีการกันรั้วแสดงให้เห็นถึงคตินิยมฉันทะหรือญาติ คติความเชื่อแตกต่างกันไปตามท้องถิ่น

งานวิจัยนี้กล่าวถึงการสร้างเรือนไทยเดิมตามลำดับขั้นตอนตั้งแต่เริ่มก่อร่างจนถึงสร้างเสร็จ อธิบายองค์ประกอบต่างๆ ซึ่งประกอบกันเข้าเป็นตัวเรือน พร้อมแสดงรายละเอียดแบบผังพื้น มีการวิเคราะห์เรือนไทยเดิมตามหลักสถาปัตยกรรม

หนังสือเรื่อง “บ้านในกรุงรัตนโกสินทร์ 1” ของมุสตี ทิพทัส กล่าวถึงบ้านพักอาศัยแบบเรือนไทยภาคกลางถึงลักษณะ ขนาดและพื้นที่ใช้สอย องค์ประกอบต่างๆ ที่ประกอบขึ้นเป็นบ้าน ฝา ช่องลม ประตู หน้าต่าง บันได ดินฟ้าอากาศ การวางตำแหน่งอาคาร รวมถึงเรือนไทยสมัยอยุธยาและรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่มีโครงสร้างเดียวกัน

น.ณ.ปากน้ำได้กล่าวถึงบ้านไทยสมัยโบราณตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 18 ในหนังสือ “แบบแผนบ้านเรือนในสยาม” โดยอ้างอิงหลักฐานทางโบราณคดี เรือนไทยสมัยอยุธยา เรือนไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ลักษณะทั่วไปของเรือนไทยโบราณ และเรือนไทยสมัยใหม่ ถ่ายทอดอย่างเป็นลำดับขั้นตอน และอธิบายศัพท์ไว้อย่างท้าย

ศาสตราจารย์อรศิริ ปาณินท์ เรื่อง “ปัญญาสร้างสรรค์จากเรือนพื้นถิ่น” ในหนังสือ ปาฐกถาศิลป์ พิระศรี ครั้งที่ 5 กล่าวถึงรูปแบบอันหลากหลายของเรือนพื้นถิ่นไทย เรือนกาแล เรือนไทยยวน เรือนไทลื้อ เรือนไทใหญ่ เรือนลัวะ เรือนกะเหรี่ยงโปว์ เรือนกะเหรี่ยงพะเยาลอ เรือนไทดำ เรือนไทยเดิมภาคกลาง เรือนไทยพื้นถิ่นภาคกลาง เรือนอีสาน เรือนไทยมุสลิม และ เรือนไทยพุทธ (อรศิริ ปาณินท์, 2543 : 17)

(2) งานการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบ้านทรงไทยในจังหวัดสุพรรณบุรี

การศึกษาของ ปรีดา หุตะจูฑะ เรื่อง “พัฒนาการและรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชุมชนริมบ้านบางแม่หม้าย จังหวัดสุพรรณบุรี” พ.ศ.2546 กล่าวถึงพัฒนาการของชุมชนริมบ้านบางแม่หม้ายตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีลักษณะที่ค่อยเป็นค่อยไป โครงสร้างและองค์ประกอบส่วนใหญ่ของชุมชนริมบ้านซึ่งมีพัฒนาการต่อเนื่องมาตั้งแต่อดีตมีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติเป็นอย่างดี แม้ในระยะหลังชุมชนเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วขึ้น จากการพัฒนาโครงสร้างและองค์ประกอบของชุมชนที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นชุมชนริมน้ำ โดยเฉพาะการ

พัฒนาเส้นทางถนนที่ตัดผ่านชุมชนทำให้รูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชุมชนเริ่มมีการขยายตัวไปตามเส้นทางถนน แต่เมื่อเปรียบเทียบในภาพรวมของชุมชนแล้วการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวยังถือเป็นส่วนน้อยของชุมชนชาวบ้านส่วนใหญ่ยังคงมีความต้องการที่จะอยู่อาศัยบริเวณริมน้ำต่อไป โดยจะเห็นได้จากรูปแบบของวิถีชีวิต ระบบกิจกรรม และการใช้พื้นที่ของชาวบ้านยังคงมีรูปแบบดั้งเดิมของชาวบ้านเป็นส่วนใหญ่ อาคารบ้านเรือนภายในชุมชนส่วนใหญ่ยังคงมีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนริมน้ำดั้งเดิม คือ เรือนไทยเดิม เรือนไทยประยุกต์ และกลุ่มเรือนที่เรียงแถวในแนวลึกที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้าย ผลจากการศึกษานำมาสู่การเสนอแนะแนวทางในการพัฒนา และอนุรักษ์ชุมชนริมน้ำบ้านบางแม่หม้าย ได้แก่การส่งเสริมให้ชาวบ้านรักษาเอกลักษณ์ที่ดั้งเดิมของชุมชนไว้อย่างยั่งยืน การเสนอแนะรูปแบบการใช้ที่ดินรูปแบบทางสถาปัตยกรรม และภูมิสถาปัตยกรรมที่เหมาะสมกับชุมชน และแนวทางการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่มีความเหมาะสมกับสภาพชุมชน

การศึกษาของภูมิชาย พันธุ์ไพโรจน์ เรื่อง”การสืบทอดอาคารระดับชาวบ้านที่มีความสำคัญทางวัฒนธรรมกรณีศึกษาของเรือนไทดำในอำเภออุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี” มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2556 ผลจากการศึกษาพบว่า รูปแบบและองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมที่ถูกปรับเปลี่ยนในช่วงการผสมผสานทางวัฒนธรรม แบ่งเป็นสี่กลุ่ม ในกลุ่มแรก คือ เรือนทรงกระดองเต่าชายคาสั้น กลุ่มที่สอง คือ เรือนหลังคาจั่วเครื่องผูก กลุ่มที่สาม คือ เรือนหลังคาจั่วเครื่องสับ กลุ่มที่สี่ คือ เรือนทรงปั้นหยา องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมที่ถูกปรับเปลี่ยนน้อยคือ เสาขามและรอด ยื่นยาว

วิทยานิพนธ์ของนายรัฐวิชัย ศุภจัตุรัส เรื่อง “ตลาดสดพื้นถิ่น จังหวัดสุพรรณบุรี : รูปแบบ พัฒนาการ และการใช้งานปัจจุบัน” มหาวิทยาลัยศิลปากร 2556 พบว่าตลาดสดในสุพรรณบุรีแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ คือตลาดน้ำ ตลาดสดริมน้ำ และตลาดสดที่ออกห่างจากแม่น้ำ ตลาดยุคถนน โดยเลือกศึกษากรณีตลาดสดริมน้ำ แบ่งพัฒนาการได้ 4 ช่วงคือ ยุคแรก ช่วงรัตนโกสินทร์ตอนต้น อยู่ในลักษณะเรือนแพและเรือนค้าขายริมน้ำ ยุคเติบโตหลัง พ.ศ.2398 เริ่มมีการสร้างตึกแถวริมน้ำ ยุครุ่งเรืองหลังทศวรรษ 2460 ตึกแถวขยายเป็นหลายแถวหลายกลุ่ม ยุคซบเซาพื้นฟูจนถึงปัจจุบัน คนหันมาเดินทางถนนตลาดริมน้ำจึงลดบทบาทลง

การศึกษาของ อรศิริ ปาณินท์ บ้านและเรือนพื้นถิ่นไทพวนบางปลาหมอ สุพรรณบุรี : ความแปรเปลี่ยนและการปรับตัว การศึกษาได้พบว่าไทพวนซึ่งตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ตำบลมะขามล้ม อำเภอบางปลาหมอ จังหวัดสุพรรณบุรีมายาวนานสองศตวรรษแล้วนี้ สามารถเก็บรักษาวิถีการอยู่อาศัยและการดำรงชีพหลักไว้ได้เพียงบางส่วน ขณะที่สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นถูกรวบจำด้วย

รูปลักษณะของเรือนไทยแบบประเพณี แต่ยังคงรูปแบบของผังพื้นแบบเดิมที่ต่างจากผังพื้นของเรือนไทยประเพณี และมีความแปรเปลี่ยนไปตามช่วงอายุการสร้าง สำหรับสภาพทางกายภาพของผังหมู่บ้านแปรเปลี่ยนไปตามอิทธิพลของนโยบายของรัฐทั้งนโยบายเกี่ยวกับการเกษตรและการพัฒนาสาธารณูปโภค แต่วิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อและสิ่งเหนือธรรมชาติยังคงเดิม ส่วนประเพณีเกี่ยวข้องกับเรือนและสภาพแวดล้อมที่สัมพันธ์กับการเกษตรเริ่มจางหายไปเรื่อยๆ ตามวิถีชีวิตทางการเกษตรที่เปลี่ยนไป

(3) งานการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประวัติศาสตร์วัฒนธรรมลาวในจังหวัดสุพรรณบุรี

การศึกษาของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันดี พินิจวรสิน กล่าวไว้ในบทความเรื่อง “บ้านพื้นถิ่นลาวเวียง ที่บ้านเลือก” ในวารสารหน้าจั่ว ฉบับประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมและสถาปัตยกรรมไทย ฉบับที่ 8 กันยายน 2554-สิงหาคม 2555 กรณีศึกษาดำบลบ้านเลือก อำเภอดำรงวิทยาราม จังหวัดราชบุรี ชาวลาวเวียงอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานตั้งแต่สมัยธนบุรี ได้อิทธิพลเรือนไทยภาคกลางในการสร้างบ้าน แบ่งได้ 2 กลุ่ม คือบ้านแบบดั้งเดิมมีอายุมากกว่า 100 ปี และบ้านที่มีอายุประมาณ 40-60 ปี ซึ่งแบบที่สองจะมีการปรับให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและอัตลักษณ์ของชุมชนสะท้อนวัฒนธรรมของชาวลาวเวียง

วิศาล สมคิด กล่าวถึงไทยเวียงในหนังสือ “ท้องถิ่น : จังหวัดสุพรรณบุรี” ว่ามีอาศัยอยู่มากในเขตอำเภอมืองสุพรรณบุรี อำเภอบางปลาม้าที่หมู่บ้านไผ่ม่วง บ้านขนมจิน บ้านมณีวรรณ และบ้านท่าทราย

จะเห็นได้ว่าการศึกษาด้านสถาปัตยกรรมบ้านทรงไทยที่ผ่านมาเป็นเรื่องของรูปแบบบ้านองค์ประกอบต่างๆ ความเชื่อประเพณีในการสร้างบ้าน ทำให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของบ้านทรงไทยได้เป็นอย่างดี ในขณะที่การศึกษาก่อตั้งถิ่นฐานของชาวลาวเวียงในสุพรรณบุรีค่อนข้างถูกกล่าวถึงน้อย โดยเฉพาะที่ตำบลจรเข้ใหญ่ อำเภอบางปลาม้า ซึ่งสอดคล้องการวิจัยครั้งนี้ที่ต้องการศึกษาถึงการมีอยู่ของชุมชนลาวเวียงแห่งใหม่ที่ตำบลจรเข้ใหญ่ และศึกษาถึงความสัมพันธ์ของบ้านทรงไทยกับชุมชนลาวเวียง

เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาเข้าใจชุมชนและคุณค่าความสำคัญของบ้านทรงไทย ตำบลจรเข้ใหญ่ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ในการศึกษารูปแบบบ้านทรงไทยจะเน้นถึงรูปแบบบ้าน วัฒนธรรมชาวลาวเวียงที่สอดคล้องกับตัวบ้าน ปัจจัยการดำรงอยู่ของหมู่บ้านทั้ง 2 แห่งคือ บ้านศาลาท่าทราย หมู่บ้านกอไผ่ รวมถึงความงามทางศิลปะสถาปัตยกรรม

จากการศึกษาเอกสารต่างๆพบว่าสภาพนิเวศ การตั้งถิ่นฐาน การสร้างบ้านทรงไทย การอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานของไทยเวียง มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเศรษฐกิจ

จึงควรตระหนักในคุณค่าความสำคัญของบ้านทรงไทย กระตุ้นชุมชนให้ตระหนักเห็นคุณค่าเพื่อ
เป็นแหล่งเรียนรู้ต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบบ้านทรงไทยในพื้นที่ตำบลจรเข้มใหญ่ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาถึงรูปแบบบ้านทรงไทยและการดำรงอยู่ของชุมชน ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร อินเตอร์เน็ต และข้อมูลจากภาคสนาม เพื่อนำมาประมวลผลสรุปถึงลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ของบ้านทรงไทยในชุมชนแห่งนี้

ขั้นตอนการดำเนินงานมีดังนี้

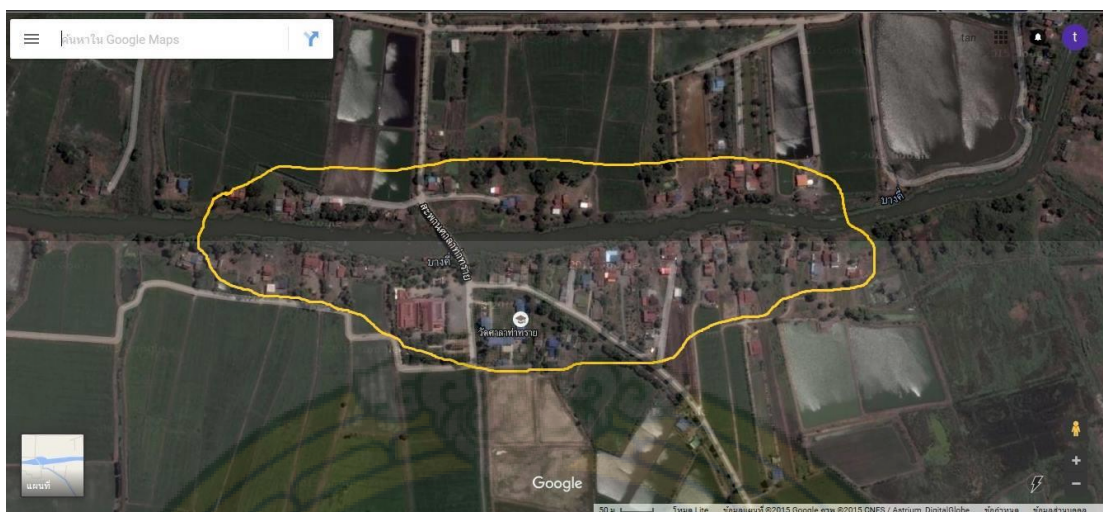
3.1 ขอบเขตการวิจัย

3.1.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ หมู่ 8 ตำบลจรเข้มใหญ่ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยศึกษา จำนวนบ้านทั้งหมด 10 หลัง

ตำบลจรเข้มใหญ่มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลต่างๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับตำบลโคกโคเฒ่า	อำเภอมะนัง	จังหวัดสุพรรณบุรี
	ติดต่อกับตำบลนาคู	อำเภอผักไห่	จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ทิศใต้	ติดต่อกับตำบลสองครักษ์	อำเภอบางปลาม้า	จังหวัดสุพรรณบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับตำบลดอนลาน	อำเภอผักไห่	จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับตำบลโครกคราม	อำเภอบางปลาม้า	จังหวัดสุพรรณบุรี

(งานนโยบายและแผน, องค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้มใหญ่, 2556 : 5)

ภาพที่ 2 แผนที่คลองจรเข้ใหญ่ หมู่ 8
ที่มา : <https://www.google.co.th/maps/place>.

3.1.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายในการศึกษารูปแบบบ้านทรงไทยที่ หมู่ 8 ตำบลจรเข้ใหญ่ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี และการดำรงอยู่ของบ้านทรงไทยที่บ้านกอไผ่ และบ้านศาลาท่าทราย โดยนำมาวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบบ้านทรงไทยกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชาวลาวเวียง

3.2 วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาถึงสภาพทั่วไป สภาพวิถีการดำเนินชีวิต วัฒนธรรมในบ้านเรือน ที่ส่งผลให้ชุมชนยังคงรักษาสภาพบ้านทรงไทยแบบดั้งเดิมไว้ได้จนถึงปัจจุบัน

พื้นที่ทำการวิจัย โดยกำหนดพื้นที่ในการวิจัยที่มีบ้านเรือนไทยอยู่ในหมู่เดียวกัน คือ หมู่ 8 ตำบลจรเข้ใหญ่ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ประกอบไปด้วย 2 หมู่บ้าน ดังนี้

- บ้านกอไผ่
- บ้านศาลาท่าทราย

เกณฑ์ในการเลือกสองบ้านนี้ทำการวิจัย เนื่องจากมีรูปแบบบ้านส่วนใหญ่เป็นทรงไทย และมีวัฒนธรรมร่วมกันคือลาวเวียง จากการสำรวจพบว่าบ้านมีอายุ 40 ปีจนถึง 100 ปี ดังนั้นในการวิจัยจะแบ่งกลุ่มบ้านตามอายุของบ้านและรูปแบบของบ้าน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เลือกบ้านที่มีรูปแบบทรงไทย โดยกำหนดจำนวน 17 หลังดังนี้

1. บ้านนางเสมอ โสมภี
2. บ้านนางสลาย คำนุ
3. บ้านนางปราณี มุลจันทร์

4. บ้านนางสาวสังเวียนและนางสาวเจริญ ธรรมโกศล
5. บ้านนายทองดี แก้วสุกใส
6. บ้านนางสาวสาคร มีสมงาม
7. บ้านนางราตรี การบูรณ์
8. บ้านนายจำปา สวัสดิศรี
9. บ้านนางอรทัย เกตโกชน์
10. บ้านนางสาวสนอง เอสมบูรณ์
11. บ้านนางปทุม พรหมพันธ์
12. บ้านนางสังวาลย์ พันธุ์จันทร์ดี
13. บ้านนายประวิทย์ อีสอาด
14. บ้านนายบุญช่วย มาเพ็ง
15. บ้านนางสมพงษ์ สมจ้อย
16. บ้านนายวิทยา มาลาวงษ์
17. บ้านนางสาวเจริญ เจริญนพรัตน์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์ มีการกำหนดหัวข้อสัมภาษณ์ข้อมูลพื้นฐานของบ้าน ประวัติความเป็นมาของบ้าน

แบบสอบถาม ใช้ในการจัดนิทรรศการ เพื่อประเมินผลหลังจากการลงพื้นที่สำรวจสังเกตการณ์ สัมภาษณ์ และจัดนิทรรศการแล้ว มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง

สมุด ปากกาสำหรับจดบันทึก

เทปอัดเสียง

กล้องถ่ายภาพเก็บข้อมูล

การออกแบบเครื่องมือวิจัย

การออกแบบเครื่องมือวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม

1. แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง คือกำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์ไว้อย่างกว้างๆ มีประเด็นหลัก ส่วนประเด็นอื่นอาจเพิ่มเติมในตอนสัมภาษณ์จริง โดยไม่มีการเรียงลำดับคำถามไว้แน่นอนตายตัว จะปิดสัมภาษณ์เมื่อไรก็ได้เมื่อผู้สัมภาษณ์เห็นว่าได้ข้อมูลเพียงพอแล้ว ใช้สัมภาษณ์ครั้งแรกในการสอบถามประวัติความเป็นมาของบ้านแต่ละหลัง

แบบสำรวจโครงการศึกษารูปแบบบ้านทรงไทยในพื้นที่ตำบลจรเข้มใหญ่ อำเภอบางปลาม้า
จังหวัดสุพรรณบุรี

วันที่.....

บ้านเลขที่..... บ้าน.....หมู่ 8 ต.จรเข้มใหญ่ อ.บางปลาม้า จ.
สุพรรณบุรี

อายุบ้าน..... ปี

เจ้าของบ้านชื่อ-นามสกุล.....อายุ.....ปี

ผู้ให้สัมภาษณ์ชื่อ-นามสกุล.....อายุ.....ปี

ความสัมพันธ์เป็น.....กับเจ้าของบ้าน

ปัจจุบันมีผู้อยู่อาศัยในบ้านจำนวน.....คน

การปรับปรุงบ้าน ☐ ไม่เคยปรับปรุง ☐ มีการปรับปรุง เมื่อ พ.ศ.....
ได้แก่.....

.....
.....
.....

ข้อมูลอื่นๆ.....
.....
.....
.....
.....

2. แบบสอบถาม ใช้ในการจัดนิทรรศการ เพื่อประเมินผลหลังจากการลงพื้นที่สำรวจ
สังเกตการณ์ สัมภาษณ์ และจัดนิทรรศการแล้ว มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง

แบบสอบถามนิทรรศการบ้านทรงไทย หมู่ 8 บ้านศาลาท่าทราย บ้านกอไผ่ และบ้านสองคลอง
ตำบลจระเข้ใหญ่ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ

☐ 1) ชาย

☐ 2) หญิง

2. อาชีพ

☐ 1) รับราชการ

☐ 4) รับจ้าง

☐ 2) ค้าขาย

☐ 5) อื่นๆ (ระบุ).....

☐ 3) เกษตรกร

3. อายุ

☐ 1) น้อยกว่า 20 ปี

☐ 4) 41- 50 ปี

☐ 2) 21-30 ปี

☐ 5) 51- 60 ปี

☐ 3) 31- 40 ปี

☐ 6) มากกว่า 60 ปี

4. การศึกษา

☐ 1) ประถมศึกษา

☐ 3) ปริญญาตรี

☐ 2) มัธยมศึกษา

☐ 4) ปริญญาโท

5. หมู่บ้าน

☐ 1) ศาลาท่าทราย

☐ 2) กอไผ่

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

5 = เห็นด้วยมากที่สุด

4 = เห็นด้วยมาก

3 = เห็นด้วยปานกลาง

2 = เห็นด้วยน้อย

1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. ท่านได้รับความรู้จากการจัดนิทรรศการ					
2. นิทรรศการนี้ช่วยส่งเสริมให้เกิดความสนใจในเรื่องบ้านทรงไทย					
3. ท่านเห็นว่าบ้านทรงไทยเหมาะแก่การอยู่อาศัย สภาพแวดล้อม และการประกอบอาชีพ					
4. ท่านมีความต้องการรักษารูปแบบบ้านทรงไทยไว้โดยไม่เปลี่ยนแปลงเป็นอาคารสมัยใหม่					
5. ท่านรู้สึกภาคภูมิใจกับบ้านทรงไทย					

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

3.2.1 วิธีการศึกษา แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ

(1) ศึกษาจากเอกสารต่างๆ คือ

- เอกสารขั้นต้น
- เอกสารท้องถิ่น คือ หนังสือข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบล
- งานศึกษาวิจัยและวิทยานิพนธ์ บทความ ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต
- ภาพเก่า

(2) การเก็บข้อมูลในพื้นที่ ด้วยการลงพื้นที่จริงทำการสำรวจ จากผู้ที่เกี่ยวข้อง

(2.1) การสำรวจ

(2.2) การสัมภาษณ์เจ้าของบ้านทั้ง 17 หลัง แบบทางการและไม่เป็นทางการ

(2.3) การใช้แบบสอบถาม

(3) การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม โดยการเข้าร่วมในงานประเพณีประจำหมู่บ้าน และทำการสังเกตพิธีการ คนในชุมชน และสิ่งแวดล้อมต่างๆ

3.2.2 รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ผล นำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาเพื่อมองภาพรวมของข้อมูล เลือกประเด็นที่สำคัญและตรงกับวัตถุประสงค์ เขียนบรรยาย จัดพิมพ์เป็นเล่มวิชาการและหนังสือ

3.2.3 จัดทำรูปแบบจำลองบ้านทรงไทย โดยเลือกบ้านทรงไทยที่สมบูรณ์ที่สุดในจำนวน 10 หลัง จัดทำเป็นแบบจำลองหรือ โมเดล เพื่อเป็นตัวอย่าง

3.2.4 จัดนิทรรศการบ้านทรงไทยและประเมินผล มีขั้นตอนการวางแผนดังนี้

(1) ชื่อของนิทรรศการครั้งนี้คือ “นิทรรศการรูปแบบบ้านทรงไทยในพื้นที่ตำบลจรเข้มหาญ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี”

(2) วัตถุประสงค์ของนิทรรศการคือ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ความรู้และส่งเสริมให้ชุมชนรู้ถึงคุณค่าของบ้านทรงไทย

(3) สถานที่จัดนิทรรศการคือ โรงเรียนวัดศาลาทำทราย ต.จรเข้มหาญ อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี ซึ่งเป็นศูนย์กลางชุมชนในบริเวณนั้น

(4) ระยะเวลาในการจัดนิทรรศการประมาณเดือนกันยายน-พฤศจิกายน

(5) กลุ่มเป้าหมายในการจัดนิทรรศการครั้งนี้คือ นักเรียนโรงเรียนวัดศาลาทำทราย และประชาชนบ้านศาลาทำทรายและบ้านกอไผ่

(6) วิธีจัดนิทรรศการ

- ติดต่อผู้อำนวยการโรงเรียนศาลาทำทรายเพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ในการจัดนิทรรศการ โดยจัดให้มีการประกวดวาดภาพทรงไทยสำหรับนักเรียน และกำหนดวัน
- จัดทำหนังสือแจ้งยังชุมชนทั้ง 2 บ้าน เพื่อเชิญเข้าร่วมงานนิทรรศการครั้งนี้
- จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์เพื่อทำนิทรรศการ คือ บอร์ด ภาพถ่ายบ้านทรงไทย รูปแบบจำลองบ้าน กระดาษ สี
- ลงมือติดตั้งงาน
- พิธีเปิดนิทรรศการ โดยมีผู้อำนวยการโรงเรียนวัดศาลาทำทรายเป็นประธาน
- บรรยายเรื่องรูปแบบบ้านทรงไทย และนำชมนิทรรศการ
- ประกวดวาดภาพบ้านทรงไทย และตัดสินมอบรางวัล
- ประเมินผล โดยแบบสอบถามจากผู้ร่วมงาน

3.2.5 วิธีการตรวจสอบข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาประเมินผล ด้วยการหาค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ

3.3 ข้อจำกัดในการศึกษาวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้พบว่ามีข้อจำกัดดังนี้

- (1) จากการสำรวจพบว่ามีบ้านทรงไทยทั้งหมด 21 หลัง ทำการศึกษา 17 หลัง เนื่องจากบางหลังได้ทำการรื้อถอนแล้วและบางหลังไม่สามารถเข้าไปทำการศึกษาได้
- (2) การถ่ายภาพบ้านพบปัญหาในเรื่องมุมในการถ่ายภาพ บ้านบางหลังถ่ายได้บางมุม ไม่สามารถเก็บภาพรอบบ้านได้หมดทั้งหลัง เนื่องจากมีต้นไม้บัง หรือพื้นที่ในการถ่ายภาพไม่สะดวก เช่น ต้องลงเรือถ่ายในคลองอุปสรรคที่พบคือเรือไม่สามารถเข้าไปถึงตัวบ้านได้ในระยะใกล้

บทที่ 4

ประวัติความเป็นมาและรูปแบบบ้านทรงไทย

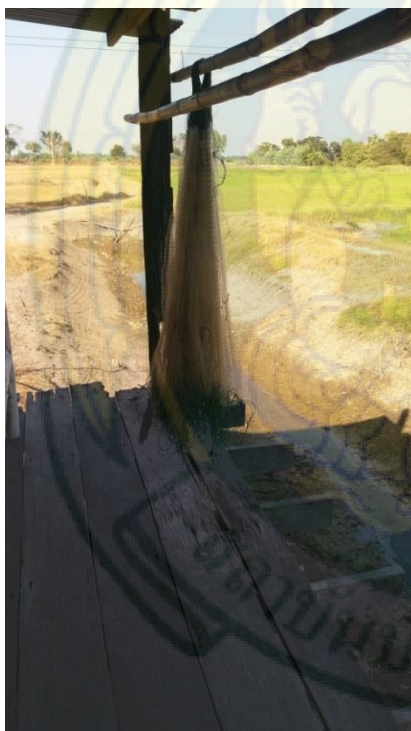
จังหวัดสุพรรณบุรีตั้งอยู่ในภาคตะวันตกของประเทศไทย อำเภอบางปลาม้าเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดสุพรรณบุรี ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ.2440 สมัยสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพเป็นเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย มีเจ้าพระยาศรีวิชัยชนินทรเป็นสมุหเทศาภิบาล พระสมุทรคณานุรักษ์ เป็นข้าหลวงประจำจังหวัดสุพรรณบุรี ที่มาของชื่อ "อำเภอบางปลาม้า" สันนิษฐานว่าเดิมบริเวณลุ่มแม่น้ำท่าจีนตั้งแต่ตอนใต้ของตลาดเก่าห้องลงมาจนถึงคุ้งตาเพชรเป็นที่ลุ่ม น้ำในห้วยหนองบึงไหลลงมารวมกันในแม่น้ำ จึงเกิดเป็นบริเวณที่มีปลาชุกชุม โดยเฉพาะปลาม้าจะมีมากกว่าบริเวณอื่นๆ ดังนั้นเมื่อกำหนดเขตสร้างที่ว่าการอำเภอขึ้น ในบริเวณดังกล่าว จึงให้ชื่อว่าอำเภอบางปลาม้า ความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ อำเภอบางปลาม้าเคยเป็นเส้นทางเสด็จประพาสต้นของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ ในปี พ.ศ.2447 และ 2451 (ศูนย์บริการอำเภอ. <http://www.amphoe.com/menu.php?am=691&pv=65&mid=1>. 25 มิถุนายน 2559)

ตำบลจรเข้ใหญ่อยู่ในเขตอำเภอบางปลาม้าตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของแม่น้ำท่าจีน ทิศเหนือ ติดกับ ต.โคกโคเต่า อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี และ ต.นาคู อ.ผักไห่ จ.พระนครศรีอยุธยา, ทิศใต้ ติดกับ ต.องครักษ์ อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี, ทิศตะวันออก ติดกับ ต.ดอนลาน อ.ผักไห่ จ.พระนครศรีอยุธยา, ทิศตะวันตก ติดกับ ต.โคกคราม อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี มีคลองจรเข้ใหญ่ไหลผ่าน

ประวัติคลองจรเข้ใหญ่ตามตำนานที่เล่ากันมา “ในอดีตที่ผ่านมาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนส่วนใหญ่จะมีบ้านเรือนอยู่ตลอดแนวแม่น้ำลำคลองเป็นส่วนใหญ่ ถนนหนทางยังไม่มีเหมือนในปัจจุบัน มีสามิภรรยาอยู่ครอบครัวหนึ่งพักอาศัยอยู่ในชุมชนหมู่บ้านแห่งหนึ่ง ฝ่ายสามิเป็นผู้ที่มีวิชาอาคมทางไสยศาสตร์ มีอยู่วันหนึ่งได้ทดลองเสกน้ำมันต์ขึ้นมา 1 ขัน โดยบอกกับภรรยาว่าตนเองจะแปลงร่างเป็นจระเข้ลงไปอยู่ในลำคลองและเมื่อจะแปลงร่างกลับมาเป็นคนก็จะมาอยู่ที่คลองบริเวณหน้าบ้านก็ขอให้ภรรยาเอาน้ำมันต์ราดไปที่ลำตัวของจระเข้ สามิก็จะกลายร่างกลับมาเป็นคนได้เหมือนเดิม ฝ่ายภรรยาก็ตกลงที่จะทำตามที่สามิได้สั่งไว้ จากนั้นสามิก็ได้แปลงร่างเป็นจระเข้ตัวใหญ่มากลงไปอยู่ในลำคลอง และได้ว่ายน้ำไปยังที่อื่นจนกระทั่งเย็นค่ำจึงได้ว่ายน้ำกลับมายังบ้านของตนเอง ฝ่ายภรรยาที่เฝ้ารอคอยสามิจะกลับมาก็รีบยกขันน้ำมันต์ที่สามิทำให้มาบริเวณหน้าหน้าบ้านเพื่อที่จะทำตามที่สามิได้สั่งไว้ แต่ระหว่างที่เดินมายังหน้าบ้าน ฝ่ายสามิที่เป็นจระเข้ได้แก้มองย้อนกลับภรรยาด้วยการอ้าปากหรีดตา แต่ภรรยาตกใจทำขันน้ำมันต์หกจน

หมด ทำให้สามีไม่สามารถกลับกลายร่างเป็นคนเหมือนเดิมได้จึงต้องเป็นจระเข้ตลอดไป จนชาวบ้านเรียกชื่อชุมชนแห่งนี้ว่าบ้านจระเข้ใหญ่จนถึงปัจจุบัน ปัจจุบันในคลองจระเข้ใหญ่ไม่พบจระเข้ แต่สมัยก่อนมีผู้เคยพบเห็นจระเข้ในคลอง ตามความเชื่อถ้าใครอยากเจอจระเข้ให้ไปที่ศาลเจ้าปู่แล้วใช้พายฟาดน้ำ 3 ครั้ง จระเข้จะโผล่ขึ้นมาซึ่งเชื่อกันว่าคือจระเข้สามีที่อยู่ในเรื่องเล่า” (นางเสนาะ อีสสอาด. สัมภาษณ์. 17 กรกฎาคม 2559)

ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่ของตำบลจระเข้ใหญ่เป็นที่ลุ่ม ในฤดูน้ำหลากจะมีน้ำท่วมขังเป็นเวลานานประมาณ 3-4 เดือน พื้นที่เหมาะแก่การเพาะปลูกและทำประมงน้ำจืด ปัจจุบันประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา เพาะปลูกพืชผักสวนครัวไว้กิน ที่นี้ปลูกพืชอื่นไม่ได้เพราะน้ำท่วม ทำอาวนสำหรับบ้านที่มีเงิน เลี้ยงสัตว์โดยเฉพาะการเลี้ยงกุ้งก้ามกราม และรับจ้าง (งานนโยบายและแผน, องค์การบริหารส่วนตำบลจระเข้ใหญ่, 2556 : 5)

ภาพที่ 3 แห และกระชังปลา

ภาพที่ 4 ทุ่งนาที่ตำบลจรเข้มหาญ

จากสภาพภูมิศาสตร์ที่เป็นที่ลุ่มมีน้ำมากทำให้เหมาะต่อการทำนา จึงมีเรื่องเล่าว่า “ในอดีตหมู่บ้านแห่งนี้เคยเป็นที่รองรับของชาวนาจากถิ่นอื่นที่หนีความแห้งแล้งจากที่ตอนลงมาหาที่ราบลุ่มปลูกสร้างบ้านชั่วคราวเป็นเพิงพักหรือกระต๊อบอยู่ด้านหลังของบ้านนายวิทยา มาลาวงษ์ ชาวนาเหล่านี้มาจากบ้านไผ่ขวาง บ้านท่าเสด็จ เพื่อมาเช่าที่นาทำกินได้ข้าวมาเก็บไว้กินในครอบครัวถ้าเหลือก็แบ่งขาย จากข้อมูลนี้แสดงว่าพื้นที่แถบตำบลจรเข้มหาญมีความอุดมสมบูรณ์เป็นอยู่ข้าวอยู่น้ำตั้งแต่อดีต” (นางเสนาะ อิสสอาด. สัมภาษณ์. 13 พฤษภาคม 2560)

ปัจจุบันตำบลจรเข้มหาญแบ่งการปกครองเป็น 10 หมู่ ในงานวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาหมู่ 8 ประกอบด้วย 2 บ้านคือ บ้านกอไผ่ และบ้านศาลาทำทราย หมู่ 8 ตั้งอยู่ตรงกลางของคลองจรเข้มหาญ มีบ้าน 143 หลัง อาศัยอยู่จริง 130 หลัง ทั้งสองบ้านตั้งอยู่ติดกัน มีคันคลองกันเป็นเขตระหว่างสองบ้าน ชื่อบ้านกอไผ่และบ้านศาลาทำทรายเป็นชื่อที่ชาวบ้านในแถบนี้เรียกกันมา ชื่อบ้านกอไผ่มาจากการที่มีต้นไผ่ขึ้นมากในบริเวณนี้ ชื่อของบ้านศาลาทำทรายมาจากการที่ริมตลิ่งคลองมีทรายมาก

ภาพที่ 5 บริเวณริมน้ำชายฝั่งเป็นทราย

ชื่อคลองจรเข้ใหญ่เรียกกันมานานแล้ว เป็นคลองธรรมชาติ คลองน้ำเซาะ แต่ไม่มี จระเข้ ถัดไปมีคลองจระเข้ลาดท้อง คลองจระเข้ย่อย พื้นที่คลองยาวไปจรดฝักไห้และลาดชะโด ทิศใต้จรดห้วยหน บ้านแพร แล้วออกแม่น้ำเจ้าพระยา

ประวัติหมู่บ้านนี้มีเรื่องเล่าว่า “มีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนเสียดกรุง หนีพม่าขึ้นมา มาขึ้นที่บริเวณนี้ การตั้งถิ่นฐานที่นี้ค่อยๆ มากันแล้วแต่เร็วหรือช้า บ้านไหนลูกเยอะก็ได้ที่เยอะ เพราะมีแรงงานมาก แลวนี่มีต้นตะเคียนกับต้นแขงเป็นต้นไม้คล้ายต้นอ้อ (นายประวิทย์ อิสสอาด. สัมภาษณ์. 17 กรกฎาคม 2560)

ประชากรที่บ้านกอไผ่และบ้านศาลาทำทรายส่วนใหญ่เป็นชาวลาวเวียง มีลาวพวนบ้าง ได้ย้ายมาจากวัดมณีวรรณ ตำบลโครคราม อำเภอบางปลาม้า ซึ่งอยู่ทางตะวันตกของตำบล จระเข้ใหญ่ ระยะห่างทางประมาณ 12 กิโลเมตร ตามประวัติศาสตร์ชาวลาวเวียงมีถิ่นฐานเดิมอยู่ในอาณาจักรเวียงจันทร์อพยพมายังสุพรรณบุรี สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นช่วงรัชกาลที่ 3 ครั้งปราบ กบฏเจ้าอนุวงศ์ โดยส่วนใหญ่ตั้งบ้านเรือนในเขตอำเภอมืองสุพรรณบุรี ตำบลสวนแตง ตำบล ไร่ขวาง ตำบลท่าระหัด ตำบลบ้านโพธิ์ ตำบลดอนกำยาน แลบบ้านบางปลาหมอ บ้านพัน ตำลึง และบ้านสามเหลี่ยม (มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2546 : 21) ภาษาที่ใช้คือภาษาไทย เกิด

จากการแต่งงานกัน ผู้ใหญ่อายุ 50 ปีขึ้นไปจะพูดลาว ถ้าเป็นคนรุ่นใหม่จะพูดไทยศูนย์กลางของชุมชนคือวัดศาลาทำทรายและโรงเรียนวัดศาลาทำทราย

ภาพที่ 6 วัดศาลาทำทราย ถ่ายเมื่อพ.ศ.2538
(ที่มา: กาญจนา ชลสุวัฒน์)

ภาพที่ 7 โรงเรียนวัดศาลาทำทราย
(ที่มา: กาญจนา ชลสุวัฒน์)

ภาพรวมของบรรยากาศของวัดและโรงเรียน ในช่วงประมาณ 30 ปี ที่ผ่านมาวัดศาลาทำทรายเป็นศูนย์รวมจิตใจผู้คนในหลายหมู่บ้านเป็นวัดเก่าแก่อายุเกือบร้อยปีผู้คนในอดีตใช้เรือเป็นพาหนะในการมาทำบุญ ส่วนพระสงฆ์ยังคงใช้เรือในการบิณฑบาตตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันโรงเรียนยังคงรักษาโครงสร้างและรูปทรงที่สมบูรณ์ เป็นสถานศึกษาชั้นประถมต้นมาตั้งแต่สมัยรุ่นพ่อรุ่นแม่จนถึงปัจจุบันมีอายุเกือบร้อยปี ผู้คนในอดีตซื้อของกินของใช้จากแพของชำ ซึ่งในหมู่บ้านที่ทำการสำรวจมีแพสองหลัง หลังแรกห่างจากวัดศาลาทำทรายประมาณสองร้อยเมตร เป็นแพใหญ่มีของครบทุกอย่างที่ชาวบ้านต้องการ เมื่อของหมดจะมีเรือมาส่งโดยนำข้าวของมาจากตลาดโพธิ์ศรี เรือแพแห่งนี้มักจะมีเรือขายของมาจอดพักค้างแรมอยู่ข้างๆ เช่นเรือขายถ่าน ขายมะพร้าว ขายมันเทศ แพของชำเปลี่ยนเจ้าของสองช่วง ช่วงแรกเจ้าของเป็นคนจีนชื่อหรือนายสมชาย พิทักษ์ธนบาล แพของชำหลังนี้มีไฟฟ้าปั่นใช้และมีโทรทัศน์ขาวดำเป็นทีวีแรก จึงทำให้มีบรรยากาศในช่วงค่ำคืนมีเด็กๆ นอนดูทีวีเรือไปดูโทรทัศน์ และตอนกลางวันบางวันมีพวกผู้ใหญ่รวมกันไปนั่งดูการแข่งขันชกมวย เหตุที่ต้องเลิกกิจการเพราะอยากเปลี่ยนแปลงอาชีพให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นจึงย้ายไปทำธุรกิจต่างจังหวัด นายอรุณ ปานแก้วได้รับช่วงต่อ และเป็นยุคที่รุ่งเรืองค้าขายดีเป็นเวลาหลายสิบปี และต่อมาเรือแพเริ่มซบเซาลงด้วยความเจริญที่เข้ามาอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านการสัญจรที่มีความสะดวกมากขึ้น ผู้คนขับซิ่งรถไปซื้อของกินของใช้ที่อื่นจึงทำให้ต้องเลิกกิจการปล่อยทิ้งเป็นแพร้างอยู่หลายสิบปี ปัจจุบันแพหลังนี้ยกขึ้นเพื่อนำไม้ไปผสมผสานสร้างบ้านหลังใหม่บนที่ถัดไป ส่วนแพอีกหนึ่งหลังอยู่ถัดไปจากแพหลังแรกประมาณห้าร้อยเมตร เป็นแพขายของชำหลังเล็กๆ เจ้าของชื่อนางฉิม สีสวย ในลำคลองมีเรือสินค้าขายของประมาณ 2-3 รายคือเรือขายกาแพของนายซ้ง เรือขายของชำ เรือขายมะพร้าวและของแห้งของนายจิว เรือขายขนมหวานน้ำแข็งไสของยายเมือง เรือขายถ่าน ส่วนใหญ่เป็นเรือเอี่ยมจุน

ภาพที่ 8 แพขายของชำ
(ที่มา: กาญจนา ชลสุวัฒน์, 2545)

ส่วนใหญ่ในหมู่บ้านนี้แต่ละหลังจะอยู่อาศัยบ้านละ 1-3 คน บ้านสร้างด้วยไม้สัก ไม้ยาง ไม้เต็ง ไม้ตะเคียน ชื้อจากโรงเลื่อยที่ตลาดคอวัง อ.บางปلام้า หรือที่ตลาดเก่าห้อง อ.บางปلام้า เพราะลักษณะไม้เป็นแผ่นมีการสไลด์จึงน่าจะมาจากโรงเลื่อย

ภาพที่ 9 คลองจรเข้ใหญ่

ภาพที่ 10 บรรยากาศริมคลอง
(ที่มา: กาญจนา ชลสุวัฒน์, 2538)

ภาพที่ 11 สะพานใหม่
(ที่มา: กาญจนา ชลสุวัฒน์, 2545)

เดิมสะพานข้ามคลองสร้างด้วยไม้ทั้งหมด ในอดีตชาวบ้านใช้เดินข้ามฝั่งเท่านั้นเพราะผู้คนส่วนใหญ่ใช้เรือเป็นพาหนะ สะพานไม้ก่อนรื้อถอนมีเรือบรรทุกสินค้าชนเสียหายและทิ้งร้างไม่ได้ใช้งานเป็นเวลาหลายปี ปัจจุบันเป็นสะพานคอนกรีต

ภาพที่ 12 เรือไถ่บ้าน

ด้านการคมนาคมในอดีตใช้เรือ มีทั้งเรือพาย เรือยนต์หรือเรือเครื่อง เรือหางยาวเป็นพาหนะหลัก ในปัจจุบันใช้ทั้งทางบกและทางน้ำ บ้านทุกหลังยังคงมีเรือไว้ใช้ ในช่วงหน้าแล้งเรือจอดไว้ไถ่บ้านเพื่อถนอมไม่ให้แดดส่องและมักจะทำการซ่อมบำรุงในช่วงนี้ เพื่อให้นำไปใช้ในหน้าน้ำคือประมาณปลายกันยายนของทุกปี ซึ่งปัจจุบันยังมีชาวบ้านใช้สัญจรไปมาบ้างแต่เป็นส่วนน้อย ในอดีตลำคลองมีเสียงเรือวิ่งแล่นเพื่อขนส่งสินค้าและเรือโดยสาร ลำคลองเปรียบเสมือนกับถนนเส้นหลัก ครูที่มาจากท้องถิ่นยังคงใช้เรือเครื่องขับมาสอนนักเรียนที่โรงเรียนประถมศึกษาในหมู่บ้านแห่งนี้ นักเรียนเมื่อจบหลักสูตรชั้นประถมต้นต้องการศึกษาต่อในชั้นมัธยมต้องใช้เรือบทพายเรือไปยังระยะทางหลายสิบกิโลเมตร ต่อมาเมื่อเรือยนต์ลำใหญ่หรือชาวบ้านเรียกว่าเรือด่วนวิ่งรับนักเรียนตั้งแต่จรเข้ใหญ่จนถึงหมู่บ้านแห่งนี้ เมื่อเรือยนต์เลิกกิจการไปเพราะทุกบ้านเริ่มมีเครื่องยนต์ใช้ เรือโดยสารไปโรงเรียนมัธยมจึงย่อยเป็นลำเล็กลำน้อยแล้วแต่กลุ่มใครละแวกบ้านใครที่ใกล้เคียงหรือสมัครใจรวมกันออกค่าเรือหรือค่าน้ำมันแล้วลงเรือไปด้วยกัน การเปลี่ยนแปลงเริ่มเมื่อ พ.ศ.2526 ไฟฟ้าเข้ามาในหมู่บ้านวิถีของชุมชนเริ่มเปลี่ยนแปลงมีเครื่องไฟฟ้าใช้ 10 ปีต่อมามีถนนตัดผ่านหลังหมู่บ้านเชื่อมไปยังชุมชนจรเข้ใหญ่จนถึงถนนสายหลัก 340 การเดินทางจึงเปลี่ยนจากเรือเป็นรถ เรือลำสุดท้ายเมื่อสามปีที่แล้วที่วิ่งรับนักเรียนเป็นเรือผู้ใหญ่บ้านรูปร่างเรียวยาวชาวบ้านเรียกว่าเรืออีป๊าบ เรือหยุดวิ่งเพราะมีการตัดถนนผ่านหลังบ้านมีรถรับส่งนักเรียนวิถีการเดินทางของนักเรียนจึงเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

รวมทั้งวิถีของชาวบ้านที่นิยมขี่รถ

มอเตอร์ไซด์และรถยนต์ไปทำบุญหรือส่งลูกไปโรงเรียน
เปลี่ยนแปลงและความเจริญที่เข้มานั่นเอง

ลำคลองจึงเจียบเหงาเพราะการ

ภาพที่ 13 สภาพลำคลองปัจจุบัน พ.ศ.2559

สภาพคลองปัจจุบันมีการใช้สัญจรบ้างแต่มีคนจำนวนน้อยเท่านั้นโดยใช้ในระยะสั้น จากบ้านไปวัด ไปโรงเรียนบ้าง ที่เห็นใช้เป็นประจำก็คงมีแต่พระสงฆ์ที่ออกบิณฑบาตด้วยเรือ คลองขุดเส้นนี้ทางใต้เชื่อมกับแยกคลองเจ๊กและวิ่งตรงไปถึงประตูเลื่อนซึ่งอดีตคือท่าเรือสำคัญที่ผู้คนในหมู่บ้านใช้เป็นที่พักเรือบ้าง โดยสารเรือบ้างเมื่อเวลาที่ต้องการเดินทางเข้าเมือง ส่วนทางเหนือวิ่งไปเชื่อมกับคลองผักไห่อยุธยา ทางเหนือนี้ไปเพื่อไปขายข้าวที่โรงสีและซื้อของกินของใช้ ซึ่งข้างโรงสีคือตลาดโพธิ์ศรี ปัจจุบันตลาดโพธิ์ศรียังคงมีอยู่คนดั้งเดิมในหมู่บ้านยังคงไปซื้อของใช้จำเป็นที่นั่น

ภาพที่ 14 อ่าวหน้าบ้านของนางดอกไม้
(ที่มา: นางสาวนงนุช อีสอาด, 2530)

อ่าวหน้าบ้านทรงไทยของ นางดอกไม้ วรรณารุณ ไม่มีในการสำรวจ เนื่องจากตัวเรือนเรือ
ถอนขายไปอยู่ตรงข้ามวัดแห่งนี้ คืออยู่ข้างอุ้งน้ำของชาวบ้านเพราะช่วงน้ำหลากมีกุ้งและปลา
จำนวนมากในอ่าวแห่งนี้รวมทั้งผักต่างๆ เช่น ผักบุ้ง สายบัว ผักกระเฉด ช่วงเดือนธันวาคมจนถึง
มกราคมชาวบ้านจะรวมตัวกันหาปลาและซื้อมันกุ้งเก็บไว้เป็นเสบียงในช่วงหน้าแล้งโดยการถนอม
อาหารด้วยการทำปลาเค็ม ปลาร้า กุ้งแห้ง กะปิ ภาชนะที่ใช้ที่ยังพบเห็นในปัจจุบันคือ ไหใส่ปลาร้า
ไหใส่น้ำปลา ไหใส่ปลาร้าปากกว้างและรูปทรงเล็กกว่าไหน้ำปลา ปัจจุบันมีการทำปลาร้าปลาเค็ม
เก็บไว้รับประทาน แต่น้ำปลาไม่มีผู้ทำแล้วเนื่องจากปลามีน้อยลงและมีน้ำปลาจากโรงงาน
จำหน่ายชาวบ้านจึงนิยมซื้อจากโรงงานมากกว่าการทำเอง

ภาพที่ 15 ไหน้ำปลา ไหปลาร้า

ภาพที่ 16 พืชมทอเลือก

หมู่บ้านแห่งนี้ช่วงสามสิบกว่าปีที่ผ่านมามีชาวบ้านนิยมทอเลือกไว้สำหรับใช้สอย เนื่องจากมีต้นกกที่ขึ้นตามท้องนา ในช่วงขณะนั้นเป็นนาปี ก็มีความยาวเหนียวทนทาน แทบทุกบ้านจะมีมทอเลือก ช่วงที่เป็นระเบียบต่อจากตัวเรือน เลือกก็มีหลากหลายวิธีการย้อมสี วิทยาศาสตร์

ต้นไม้ประจำท้องถิ่นคือต้นก้านเหลืองและต้นกำปูหรือต้นจามจุรี ต้นมะกอกน้ำ ส่วนใหญ่ขึ้นตามริมแม่น้ำและบนบก ต้นก้านเหลืองเป็นต้นไม้ที่น้ำท่วมไม่ตาย ใบเรียกลม ดอกแบบช่อกระจุกแน่น ออกเดี่ยว ๆ ตามปลาย กิ่ง ทรงกลม เส้นผ่านศูนย์กลาง 3-5 ซม. ดอกย่อยสีเหลืองขนาดเล็กจำนวนมาก กลิ่นหอม กลีบเลี้ยงขนาดเล็ก 5 กลีบ กลีบดอก ติดกันเป็นหลอดยาว ปลายแยกเป็น 5 แฉกเล็กๆรวมกันคล้ายลูกบอล กลิ่นหอมเย็น เนื้อไม้มีสีเหลืองเข้ม สวยงามแต่จัดเป็นประเภทไม้เนื้ออ่อน ใช้ทำเครื่องเรือน และไม้บุผนัง ใช้ในร่มจึงมีอายุการใช้งานทนทาน ส่วนต้นมะกอกน้ำเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติจะพบได้ในบริเวณริมแม่น้ำ ริมคลอง ผลมีรสเปรี้ยว ชาวบ้านนิยมนำรับประทานแบบดองและเชื่อม หรือน้ำมะกอกจะมีผลสุกหลุดร่วงไหลตามสายน้ำ ชาวบ้านจะเริ่มเก็บมาตากและดอง มีรสอมเปรี้ยวหวาน

ภาพที่ 17 ต้นมะกอกน้ำและต้นก้านเหลือง

4.1 ประวัติบ้านทรงไทย หมู่ 8 บ้านกอไผ่ และบ้านศาลาทำทราย ตำบลจรเข้มใหญ่ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

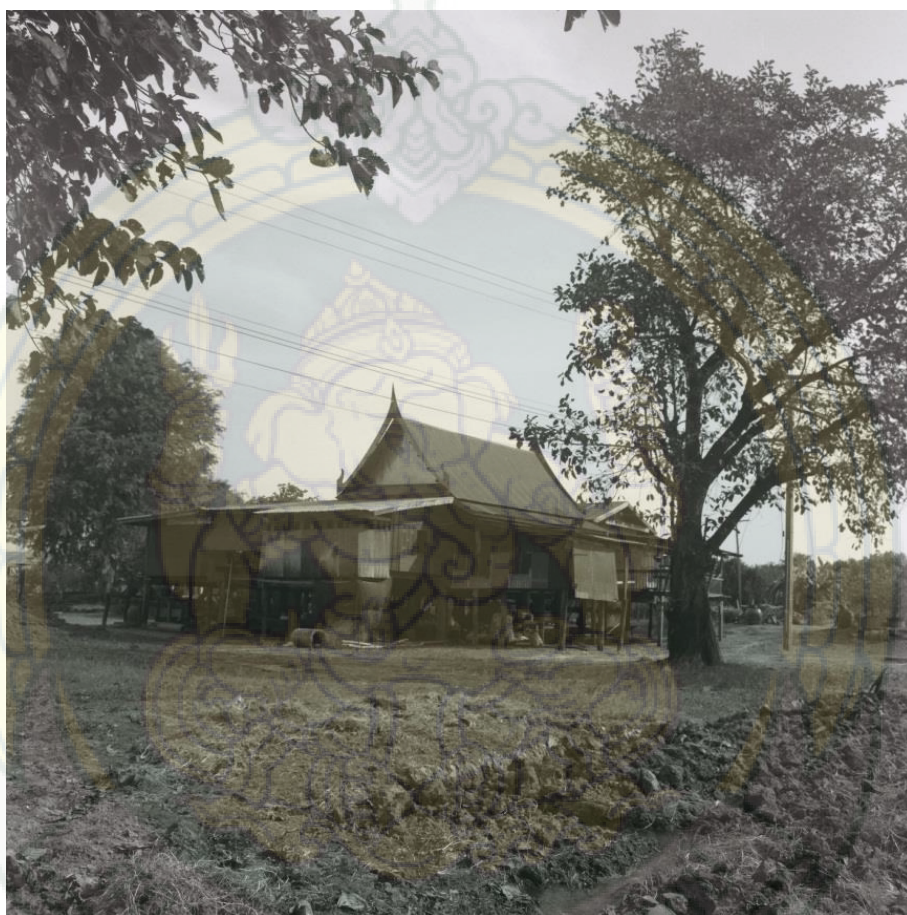
บ้านหลังที่ 1 บ้านนางเสมอ โสมภีร์

ภาพที่ 18 นางเสมอ โสมภีร์

บ้านเลขที่ 58/8 บ้านกอไผ่ หมู่ 8 ตำบลจรเข้มใหญ่ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี เจ้าของบ้านคือ นางเสมอ โสมภีร์ อายุ 81 ปี สมาชิกในบ้านทั้งหมด 3 คน คือนางเสมอ, บุตร และหลาน อายุบ้านประมาณ 70 ปี บ้านหลังนี้สร้างตอนนางเสมออายุประมาณ 11-12 ปี โดยย้ายมาจากวัดลานคา ตำบลเก้าห้อง จังหวัดสุพรรณบุรีซึ่งเป็นบ้านเกิด เนื่องจากบิดามารดามาซื้อที่นาที่จรเข้มใหญ่ ด้านบิดาเป็นลาวเวียง ส่วนมารดาเป็นลาวพวน นางเสมอแต่งงานกับคนเชื้อสายลาวพวนจากวัดกกม่วง อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี เดิมประกอบอาชีพทำนา ปัจจุบันไม่ได้ทำแล้ว รายได้มาจากลูกหลานและเบี้ยผู้สูงอายุ บ้านหลังนี้ซื้อมาจากตำบลหันคา จังหวัดชัยนาท นำใส่เรือล่องมาตามคลองมะขามเฒ่า แม่น้ำท่าจีน ล่องมาจนถึงคลองจรเข้มใหญ่ การซ่อมแซมทำมาตลอด มีการต่อเติมกระเบื้องและนอกชาน นางเสมอมีความคิดซ่อมแซมบ้านให้สภาพแข็งแรงดีกว่านี้แต่ไม่มีเงินพอ ตั้งใจจะให้ลูกหลานสืบต่อไป ข้อดีของบ้าน

ทรงไทยคืออากาศดี น้ำอาหารอุดมสมบูรณ์ ข้อเสียคือน้ำท่วมโดยเฉพาะในปี พ.ศ.2554 เนื่องจากตรงบริเวณที่สร้างบ้านนี้เป็นที่ลุ่มต่ำกว่าบ้านอื่น จึงต้องมีเรือติดบ้านไว้ตลอดซึ่งเจ้าของซื้อมาแต่นำมาซ่อมแซมเอง รอบๆ บ้านปลูกพืชสวนครัวได้แก่ น้ำเต้า ถั่วฝักยาว ฟักแฟง เผือก มะนาว ไข่

ภาพที่ 19 บ้านนางเสมอ โสมภี

ภาพที่ 20

ภาพที่ 21

บ้านนางเสมอ โสมภี

บ้านหลังที่ 2 บ้านนางสลาย คำนุ

บ้านกอไผ่ หมู่ 8 ตำบลจรเข้มหาญ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี เดิมเป็นบ้านตาวอนกับยายผ่นแต่เสียชีวิตแล้ว ปัจจุบันไม่มีใครอยู่อาศัยเพราะรุ่นพ่อแม่เสียชีวิต เหลือแต่บุตรของนางสัณฤทธิ์ทำงานอยู่ที่กรุงเทพฯ อายุบ้านประมาณ 80 ปีขึ้นไป

ภาพที่ 22 บ้านนางสลาย คำนุ

ภาพที่ 23 บ้านนางสลุย คำนูน

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

บ้านหลังที่ 3 บ้านนางปราณี มูลจันทร์

ภาพที่ 24 นางปราณี มูลจันทร์ และหลานชาย

บ้านเลขที่ 48 บ้านกอไผ่ หมู่ 8 ตำบลจรเข้มหาญ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ย้ายมาอยู่ที่จรเข้มหาญสมัยยายสาตีและตากราน นางปราณีแต่งงานกับนายบุญซึ่งเป็นเจ้าของเกวียนครุฑย้ายมาจากกลางอิมอยู่ใกล้ตอนผักเสี้ยน อำเภอบางปลาม้า อายุบ้านประมาณ 80 ปี บ้านหลังนี้ลูกหลานมีโครงการจะสร้างใหม่

ภาพที่ 25 บ้านนางปราณี มุลงันทร

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ภาพที่ 26 บ้านนางปราณี มูลจันทร์

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

บ้านหลังที่ 4 บ้านนางสาวสังเวียน และนางสาวเจริญ ธรรมโกศล

ภาพที่ 27 นางสาวสังเวียน-นางสาวเจริญ ธรรมโกศล

บ้านเลขที่ 36 บ้านกอไผ่ หมู่ 8 ต.จรเข้ใหญ่ อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี เจ้าของบ้านคือนางสาวสังเวียน ธรรมโกศล อายุ 84 ปี (พี่สาว) และนางสาวเจริญ ธรรมโกศล (น้องสาว) อายุ 82 ปี ซึ่งเป็นทายาทรุ่นที่ 2 บ้านหลังนี้สร้างตั้งแต่สมัยบิดามารดาของทั้งสองคน ปัจจุบันพักอาศัยอยู่ในบ้านสองคนเท่านั้น เดิมย้ายมาจากบ้านแม่น้ำที่วัดทุ่งอุทุมพร อำเภอบางปลาม้า ทั้งสองคนมีอาชีพทำนา แต่ปัจจุบันทำไม่ไหว รายได้มาจากลูกหลานส่งเงินมาให้ บ้านหลังนี้มีอายุ 85 ปี ไม่เคยซ่อมแซมเนื่องจากปัจจัยไม่พอ แต่มีการต่อเติมหลังบ้านและนอกชาน บริเวณโดยรอบ

ภาพที่ 28 บ้านนางสาวสังเวียน-นางสาวเจริญ ธรรมโกศล

ภาพที่ 29 บ้านนางสาวสังเวียน-นางสาวเจริญ ธรรมโกศล

ภาพที่ 30 บ้านนางสาวสังเวียน-นางสาวเจริญ ธรรมโกศล

บ้านหลังที่ 5 บ้านนายทองดี แก้วสุกใส

ภาพที่ 31 นายทองดี แก้วสุกใส

บ้านเลขที่ 35 บ้านกอไผ่ หมู่ 8 ต.จรเข้มใหญ่ อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี เจ้าของบ้านคือนายทองดี แก้วสุกใส อายุ 68 ปี อาชีพทำนา บ้านสร้างสมัยตาสุวรรณและยายเน้ย แก้วสุกใส ครอบครัวย้ายมาจากวัดมณีวรรณ ลักษณะเป็นเรือนหมู่ มีขนาดใหญ่ที่สุดในแถบนี้ ปัจจุบันอยู่กัน 11 คนคือ พ่อ แม่ ลูก และหลาน บ้านมีอายุประมาณ 100 ปี

ภาพที่ 32 บ้านนายทองดี แก้วสุกใส

ภาพที่ 33 ด้านขวาง

ภาพที่ 34 เรือนหมู่ที่มีชานเชื่อมระหว่างเรือน

บ้านหลังที่ 6 บ้านนางสาวสาคร มีสมงาม

ภาพที่ 35 นางสาวทองดี (ซ้าย), นางสาวสาคร (กลาง), นางสาวสุชีลา (ขวา)

บ้านเลขที่ 22/8 บ้านกอไผ่ หมู่ 8 ตำบลจรเข้ใหญ่ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี นางสาวทองดี มีสมงาม อายุ 71 ปี, นางสาวสาคร มีสมงาม 68 ปี, นางสาวสุชีลา มีสมงาม อายุ 61 ปี และน้าน้อย สามีนางสาวสุชีลา อยู่ทั้งหมด 5 คน เป็นรุ่นที่ 3 ปัจจุบันประกอบอาชีพทำนา อายุบ้านประมาณ 100 ปี สร้างสมัยตาของทั้งสามคนคือ ตามีเป็นหมอยาแผนโบราณเชื้อสายลาวเวียง ภายในบ้านมีห้องครุฑอยู่ ส่วนยายเคลือบเป็นลาวพวน ย้ายมาจากวัดทุ่งอุทุมพร ส่วนพ่อมาจากวัดมณีวรรณ แล่นี่สงบเงียบ บ้านหลังนี้เคยติด (กระตี่) บ้านให้สูงขึ้น และถอย (เลื่อน) บ้านเข้ามาเล็กน้อยจากเดิม เนื่องจากเดิมบ้านตั้งอยู่ในบริเวณที่ญาติ ทำให้บ้านสูงขึ้นน้ำไม่ท่วม สังกัดจากหน้าน้ำบ้านหลังอื่นโดนน้ำท่วมยกเว้นบ้านหลังนี้ การทำน่าน้ำท่วมทุกปีที่ผ่านมาแต่ปัจจุบัน 4 ปีท่วมครั้ง ปี 2549 น้ำท่วมหนัก มีเลี้ยงปลาไว้กินเอง ไม่ทราบที่มาช่างสร้างบ้าน ไม่เคยคิดสร้างบ้านใหม่หรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบบ้านเป็นแบบสมัยใหม่ ข้อดีของบ้านทรงไทยคือแข็งแรง ลมมาไม่พัง พื้น ฝา เป็นของเดิม มีต่อเติมบางห้อง ไม้ซื้อมาจากดอนลาน ลาดชะโดที่มาเปลี่ยนใหม่ แต่ของเก่าไม่รู้ที่มา

ภาพที่ 36

ภาพที่ 37

บ้านนางสาวสาคร มีสมงาม

บ้านหลังที่ 7 นางราตรี การบูรณ์

บ้านเลขที่ 90 บ้านศาลาท่าทราย หมู่ 8 ตำบลจรเข้มหาญ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี เจ้าของบ้านคือนางราตรี การบูรณ์ อายุ 56 ปี เดิมบ้านหลังนี้อยู่กัน 2 คน แต่ปัจจุบันมีผู้อยู่อาศัยคนเดียวคือนางราตรี การบูรณ์ บ้านสร้างจากไม้สักทั้งหลังตั้งแต่สมัยยายแปน การบูรณ์ และตาเดิม การบูรณ์ เจ้าของบ้านไม่คิดเปลี่ยนแปลงรูปแบบเพราะอยู่สบาย ตั้งใจให้หลานสืบทอด อายุบ้าน 84 ปี

ภาพที่ 38

ภาพที่ 39

บ้านนางราตรี การบูรณ์ ด้านขวาง

บ้านหลังที่ 8 นายจำปา สวัสดิศรี

บ้านเลขที่ 40 บ้านศาลาท่าทราย หมู่ 8 ตำบลจรเข้ม่า อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ไม่ทราบบ้านเลขที่เนื่องจากเป็นบ้านร้าง สร้างสมัยตารอดและยาวชำ คือบิดา มารดาของนายจำปา อายุบ้านประมาณ 100 ปี ปัจจุบันนายจำปาเสียชีวิตแล้ว มีนางสาวบังอร สวัสดิศรีบุตรสาวสืบทอดต่อ แต่ปัจจุบันเป็นบ้านร้างไม่มีผู้อยู่อาศัย เนื่องจากบ้านทรุดโทรมมาก ไม่มีปัจจัยซ่อมแซม ลูกหลานจึงย้ายไปเช่าบ้านอยู่ที่ยื่น

ภาพที่ 40

ภาพที่ 41

บ้านนายจำปา ด้านยาว

ภาพที่ 42

ภาพที่ 43

ด้านสกัด

บ้านหลังที่ 9 นางอรรทัย เกตุโกชน์

ภาพที่ 44 นางอรรทัย เกตุโกชน์

บ้านเลขที่ 103 บ้านศาลาท่าทราย หมู่ 8 ตำบลจรเข้ใหญ่ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี สมาชิกในบ้านทั้งหมด 4 คน ไม่ได้ย้ายมาจากที่อื่น อาศัยอยู่ที่นี้ตั้งแต่สมัยตายาย ยายชื่อจันทร์ คชินทอง ตาเป็นคนศรีประจันต์ มารดาชื่อนางเดิม เอสมบุญเป็นชาวศาลาท่าทราย บิดาชื่อถนัด เอสมบุญ เป็นครู เชื้อสายลาวพวนมาจากบ่อห้วยกรวด วัดราษฎร์บำรุง อยู่เลยตลาดบ้านสุด เป็นญาติกับตระกูลเอสมบุญ แต่เขียนนามสกุลผิดเพี้ยนไป บ้านซื้อมาเป็นหลังแล้วเอามาต่อกัน เช่นหลังนี้มีฝาแต่ไม่มีเสา อีกหลังมีรอก จึงนำมารื้อใหม่แล้วนำมาต่อกัน เป็นเรือนหมู่ มีทั้งหมด 5 หลัง ลักษณะหลังคาเป็นแบบยอดแหลมและทรงปั้นหยา บ้านไม่เคยซ่อมแซม ข้อดีคือลักษณะบ้านเหมาะกับสภาพอากาศ เหมาะกับที่ลุ่มมีแม่น้ำ บรรยาอากาศร่มรื่น อากาศดีไม่ต้องใช้พัดลม ข้อเสียคือต้องคอยดูแลปิดกวาดเพราะเป็นไม้มีปลวกขึ้น ไม่มีความคิดเปลี่ยนรูปทรงบ้านเพราะบ้านทรงไทยเหมาะต่อสภาพอากาศ และเรื่องปัจจัย

ภาพที่ 45

ภาพที่ 46

บ้านนางอรัญ เกตุโกชน์

บ้านหลังที่ 10 นางสาวสนอง เอมสมบุญ

ภาพที่ 47 นางสาวสนอง (ซ้าย) และนางสาวสมจิตร เอมสมบุญ (ขวา)

บ้านเลขที่ 104 บ้านศาลาทำทราย หมู่ 8 ตำบลจรเข้มหาญ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี สมาชิกในบ้าน 2 คน คือ นางสาวสนอง เอมสมบุญ อายุ 66 ปี และนางสาวสมจิตร เอมสมบุญ อายุ 75 ปี ทั้งสองเป็นพี่น้องกัน อายุบ้าน 100 ปี บ้านทรงไทยหลังนี้สร้างในสมัยยายเจ้าของบ้านเป็นสาวพวน ถิ่นฐานเดิมมาจากบ้านด่าน ตลาดเก่าห้อง อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี มาตั้งถิ่นฐานที่นี่ตั้งแต่ยายยังเป็นเด็ก ประกอบอาชีพทำนา เนื่องจากบริเวณบ้านศาลาทำทรายเป็นที่ลุ่มเหมาะแก่การทำนา แต่ที่บ้านด่านตลาดเก่าห้องมีน้ำน้อยไม่เหมาะทำนา และนาตั้งอยู่ใกล้บ้าน ปัจจุบันทั้งสองท่านไม่ได้ทำนาแล้วเนื่องจากอายุมาก อาศัยลูกหลานส่งเงินมาให้ใช้จ่าย และปลูกผักสวนครัวเล็กๆ น้อยๆ ไว้ใช้ในครัวเรือน สำหรับสภาพบ้านในปัจจุบันมี 2 หลัง มีการซ่อมแซมเมื่อ พ.ศ.2539 ทำการรื้อบ้าน 1 ครั้ง เนื่องจากสภาพเดิมโย้เย้ ปัจจุบันไม่คิดปรับปรุงอีก เนื่องจากเจ้าของอายุมากแล้วและไม่มีปัจจัย แต่ไม่คิดย้ายไปที่อื่น มีความภูมิใจเพราะเป็นของเก่าแก่ทรงโบราณ แต่ถ้าซ่อมก็ยังคงสภาพเดิมไว้ รอบๆ บ้านมีทั้งญาติและเพื่อนบ้าน จึงอยู่แล้วปลอดภัย จึงไม่ทำไร่ แม้ว่าลูกหลานไปทำงานที่อื่น ที่นี้น้ำท่วมทุกปี หนักสุดคือปี พ.ศ.2549 น้ำท่วมถึงกระดาน บ้านหลังนี้ไม่มีเสาเมื่อยางประเพณีที่ทำเป็นประจำคือทำบุญในวันสงกรานต์และวันขึ้นปีใหม่

ภาพที่ 48

ภาพที่ 49

บ้านนางสาวสนอง เอมสมบูรณ์

บ้านหลังที่ 11 นางปทุม พรหมพันธ์

ภาพที่ 50 นางปทุม พรหมพันธ์

บ้านเลขที่ 100 บ้านศาลาทำทราย หมู่ 8 ตำบลจรเข้มหาญ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี สมาชิกในบ้าน 1 คน คือนางปทุม พรหมพันธ์ เจ้าของบ้าน อายุ 62 ปี อาชีพ ทำนา บ้านหลังนี้มีอายุ 100 ปี สร้างสมัยตาของนางปทุมคือนายลำภา ประทีปทอง ซื้อเพื่อเป็นเรือนหอให้ยาย ไม่ทราบแหล่งที่ซื้อสันนิษฐานว่ามาจากฝักไถ่ ลาดชะโด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หรือที่วัดลานหอยเพราะทางแถบสุพรรณนี้ไม่ค่อยมีแพบก เดิมบ้านหลังนี้อยู่กัน 6 คน มีบิดาคือนายเชื้อ มารดาคือนางแสง เจ้าของบ้าน และลูกๆ สิบเชื้อสายชาวลาวเวียง อาชีพเดิมค้าขายทั่วไป เดิมบ้านหลังนี้เป็นแพ จอดอยู่แล้วย้ายมาจากบ้านแม่น้ำ ต่อมาเจ้าของที่ซื้อที่ดินเลยย้ายมาสร้างตรงนี้เพราะใกล้น้ำ ลูกหลานเดิมอยู่ข้างใน ถ้าย้ายเข้าไปอีกจะลำบาก หลังจากนั้นอยู่อาศัยมาตลอดแม้ปัจจุบันจะอยู่คนเดียวก็ตาม เนื่องจากเจ้าของบ้านได้เกษียณอายุราชการแล้ว ปัจจุบันประกอบอาชีพทำนา ต้องการรักษากันหลังนี้ไว้ อนาคตอยากซ่อมแซมให้สวยงาม เพื่อสืบทอดมรดก การซ่อมแซมได้ทำการซ่อมแซมบ้างเล็กน้อย คือทำข้างฝาด้วยวิธีแทรกไม้เข้าไปตามช่องหน้าต่าง ส่วนร่องรอยแพเดิมที่เป็นไม้ได้รื้อไปหมดแล้ว ส่วนหลังค้อยๆ ต่อที่ละชั้น

ภาพที่ 51

ภาพที่ 52

ภาพที่ 53

ภาพที่ 54

ภาพที่ 55

บ้านนางปทุม พรหมพันธ์

บ้านหลังที่ 12 นางสาวลย์ พันธุ์จันทร์ดี

ภาพที่ 56 นางสาวลย์ พันธุ์จันทร์ดี

บ้านเลขที่ 95 บ้านศาลาท่าทราย หมู่ 8 ตำบลจรเข้มหาญ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี สมาชิกในบ้าน 1 คน คือ นางสาวลย์ พันธุ์จันทร์ดี เป็นเจ้าของบ้าน อายุ 85 ปี อาชีพข้าราชการเกษียณ เดิมบ้านหลังนี้อยู่กัน 2 คน การซ่อมแซมบ้านได้แก่ ทำการต่อเติมหลังบ้านและนอกชาน เจ้าของบ้านไม่คิดเปลี่ยนแปลงเพราะอยู่สบาย ตั้งใจให้หลานสืบทอดต่อไป อายุบ้านประมาณ 80 ปี

ภาพที่ 57

ภาพที่ 58

บ้านนางสังวาลย์ พันธุ์จันทร์ดี ด้านยาว

ภาพที่ 59

ภาพที่ 60

บ้านนางสังวาลย์ พันธุ์จันทร์ดี

ภาพที่ 61

ภาพที่ 62

ร้านควายและยั้งข้าว

บ้านหลังที่ 13 นายประวิทย์ อีสอาด

ภาพที่ 63 นายประวิทย์ อีสอาด

บ้านเลขที่ 89 บ้านศาลาท่าทราย หมู่ 8 ตำบลจรเข้มหาญ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี สมาชิกในบ้าน 2 คน คือนายประวิทย์ อีสอาด อายุ 79 ปีเจ้าของบ้าน และภรรยาได้อนางเสนาะ อีสอาด ปัจจุบันไม่ได้ประกอบอาชีพเนื่องจากอายุมากแล้ว รายได้มาจากลูกๆ ที่ส่งเสียเงิน ถิ่นฐานเดิมของเจ้าของบ้านคือนายประวิทย์ อีสอาด ย้ายมาจากวัดมณีวรรณ อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี อายุบ้านประมาณ 100 ปี บ้านหลังนี้สร้างตั้งแต่สมัยบิดามารดาของนายประวิทย์คือนายสีกับนางจำปา ครอบครัวสืบเชื้อสายชาวลาวเวียง คือชาวลาวที่ย้ายถิ่นฐานมาจากเมืองเวียงจันทน์ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มาตั้งรกรากที่วัดมณีวรรณตั้งแต่สมัยยายบุญมาของนายประวิทย์ ภายหลังจึงอพยพมาที่จรเข้มหาญ นายประวิทย์มีพี่น้องทั้งหมด 3 คนคือ พี่สาว พี่ชาย และนายประวิทย์แต่งงานกับนางเสนาะ ซึ่งมีเชื้อสายลาวเวียงเช่นเดียวกัน สาเหตุที่เลือกสร้างบ้านที่นี่เนื่องจากมีคลองอยู่หน้าบ้าน ใช้ประกอบอาชีพทำนา เดิมบริเวณนี้เป็นป่าแขวง การครอบครองใครมาถึงก่อนพื้นที่มากก็ได้ที่มาก ใครมาก่อนได้ก่อน นายประวิทย์กล่าวว่าไม่คิดเปลี่ยนแปลงรูปทรงบ้านเนื่องจากอยู่สบาย รูปทรงบ้านทรงไทยเหมาะกับพื้นที่เพราะน้ำท่วมทุกปี แต่บ้านหลังนี้น้ำท่วมไม่ถึง มีการปรับปรุง เมื่อ

พ.ศ.2537 ได้แก่ ทำการซ่อมแซม 1 ครั้ง ต่อเติมศาลากับโรงรถ รื้อเรือนชานออก เก็บเรือนนอนไว้

ภาพที่ 64

ภาพที่ 65

บ้านนายประวิทย์ อีสอาด

บ้านหลังที่ 14 นายบุญช่วย มาเพ็ง

ภาพที่ 66 นายบุญช่วย มาเพ็ง

บ้านเลขที่ 85 บ้านศาลาท่าทราย หมู่ 8 ตำบลจรเข้มหาญ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี สมาชิกในบ้าน 4 คน เจ้าของบ้านคือนายบุญช่วย มาเพ็ง อายุ 53 ปี อาชีพทำนา เป็นญาติกับนายเสนาะ อีสอาด และเป็นน้ำของนายวิทยา มาลาวงค์ อายุบ้าน 102 ปี ลักษณะเป็นเรือนเครื่องสับคือมีฝาไม้อย่างและไม้นอก มีการปรับปรุงบ้านเมื่อ พ.ศ.2505 เดิมมุ่งเปลี่ยนจากฝาจาก มุงจากทั้งหลังเป็นฝาไม้ ลักษณะเป็นเรือนเครื่องสับคือมีฝาไม้อย่างและไม้นอก

ภาพที่ 67 บ้านนายบุญช่วย มาเพ็ง

ภาพที่ 68

ภาพที่ 69
บ้านและยั้งข้าว

บ้านหลังที่ 15 นางสาวพงษ์ คงสมจ้อย

ภาพที่ 70 นางสาวพงษ์ คงสมจ้อย

บ้านเลขที่ 93 บ้านศาลาท่าทราย หมู่ 8 ตำบลจรเข้มหาญ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี สมาชิกในบ้าน 4 คน คือเจ้าของบ้านคือนางสาวพงษ์ คงสมจ้อย อายุ 57 ปี บุตรและหลาน อาชีพรับจ้างทั่วไป เป็นญาติกับนายบุญช่วย มาเพ็ง และนายวิทยา มาลาวงค์ อายุบ้านประมาณ 80 ปี สร้างตั้งแต่สมัยมารดาของนางสาวพงษ์โดยซื้อมาจากบ้านแม่น้ำแคววัดมณีวรรณ ไม่มีการซ่อมแซมบ้าน มีต่อเติมเพิงด้านหลังเป็นครัว ข้อดีของบ้านทรงไทยคืออากาศเย็นสบาย ข้อเสียคือต้องคอยดูแลรักษาสมาเสมอเพราะเป็นบ้านไม้ปลวกขึ้นง่าย นางสาวพงษ์เคยมีความคิดรื้อสร้างใหม่แต่ไม่มีงบประมาณ

ภาพที่ 71

ภาพที่ 72

บ้านนางสมพงษ์ คงสมจ้อย

บ้านหลังที่ 16 นายวิทยา มาลาวงษ์

ภาพที่ 73 นายวิทยา มาลาวงษ์

บ้านเลขที่ 84/8 บ้านศาลาทำทราย หมู่ 8 ตำบลจรเข้มหาญ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี อายุบ้าน 102 ปี เจ้าของบ้านคือนายวิทยา มาลาวงษ์ อายุ 53 ปี อาชีพสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้มหาญ ปัจจุบันมีผู้อยู่อาศัยในบ้านจำนวน 4 คน คือ มีการปรับปรุงบ้าน เมื่อ พ.ศ.2505 ได้แก่ เปลี่ยนจากฝาจาก มุงจากทั้งหลังเป็นฝาไม้ ลักษณะเป็นเรือนเครื่องสับคือมีฝาไม้อย่างและไม้นอก

ภาพที่ 74

ภาพที่ 75

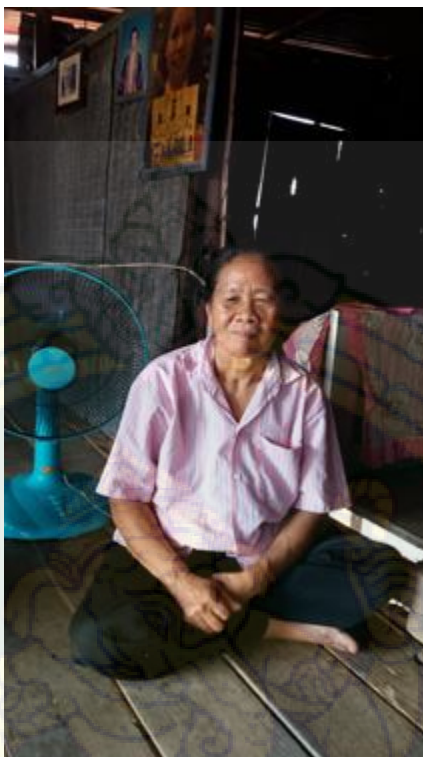
ภาพที่ 76

ภาพที่ 77

บ้านหลังที่ 17 นางสาวเจริญ เจริญนพรัตน์

ภาพที่ 78 นางสาวเจริญ เจริญนพรัตน์

บ้านเลขที่ 112 บ้านศาลาท่าทราย หมู่ 8 ตำบลจรเข้มหาญ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี อายุบ้าน 50 ปี เจ้าของบ้านคือนางสาวเจริญ เจริญนพรัตน์ อายุ 65 ปี อาชีพรับจ้างทั่วไป ปัจจุบันมีผู้อยู่อาศัยในบ้านจำนวน 1 คน เดิมบ้านหลังนี้เป็นแพยกแต่ได้ปลูกเป็นหลังแล้ว เจ้าของบ้านปลูกอยู่ในที่บ้านของนางปทุม พรหมพันธ์ ต่อมาย้ายมาสร้างในที่ปัจจุบันได้ประมาณ 50 ปี อาชีพเดิมคือทำนาตั้งแต่รุ่นบิดามารดา ปัจจุบันรับจ้างทั่วไป เจ้าของบ้านไม่คิดสร้างใหม่หรือรื้อทิ้ง เนื่องจากอยู่สบาย มีพื้นที่โล่ง ข้อเสียคือบริเวณนี้ลมแรง มีการปรับปรุงบ้านเมื่อ พ.ศ.2547 ได้แก่ ต่อเติมส่วนข้างบน

ภาพที่ 79

ภาพที่ 80

ภาพที่ 81

บ้านนางสาวเจริญ เจริญพรรัตน์

4.2 ความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรม

ประเพณีมีสองประเพณี คือเดือนเก้าประเพณีห่อข้าวประดับดิน เดือนสิบสองประเพณีทอดผ้าป่า อุทิศส่วนกุศลให้ปู่ย่าตายายที่ล่วงลับ ในวันเพ็ญขึ้นสิบห้าค่ำ และต่อไปเดือนเมษายน คือ ประเพณีไหว้ศาลเจ้าปู่

ประเพณีไหว้ศาลเจ้าปู่

ชาวลาวเวียงนับถือพุทธศาสนาและมีความเชื่อดั้งเดิมเรื่องผีวิญญาณ ที่หมู่ 8 แห่งนี้มีศาลประจำหมู่บ้าน เป็นศาลที่ชาวลาวเวียงไหว้ เรียกว่า “ศาลเจ้าปู่” มีอายุมากกว่า 80 ปี เดิมเป็นศาลทรงไทย 3 หลัง แต่พังหมดเลยเปลี่ยนเป็นปูน ชาวหมู่ 8 นับถือเคารพกันมาถือเป็นของเก่าของแก่

ภาพที่ 82 ศาลเจ้าปู่

ภาพที่ 83 พิธีไหว้ศาล

ประเพณีทอดผ้าป่าวันลอยกระทง

จัดขึ้นทุกปี ตามความเชื่อการลอยกระทงคือการบูชารอยพระพุทธบาทที่แม่น้ำน่านมณฑลที่พระพุทธเจ้าประทับรอยพระบาทคราวโปรดพญานาค คนไทยถือว่าแม่น้ำทุกสายมีแม่พระคงคา เช่นเดียวกับถือว่าดินมีแม่พระธรณี ชาวามีพระแม่โพสพ เป็นการขอขมาลาโทษให้หมดทุกข์หมดโศก ลอยสิ่งไม่เป็นมงคลออกไป พิธีเริ่มช่วงเย็นประมาณ 18.00-19.00 น. ชาวบ้านนำกระจาดหรือตะกร้าผ้าป่าที่จัดมาเรียบร้อยแล้วมาที่วัด ประกอบด้วยต้นไม้ที่หาได้ในหมู่บ้านเช่น มะขาม มะกอก ชมพู่ กล้วย ดอกไม้ต่างๆ เช่นดอกเข็ม กล้วยไม้ บานไม่รู้โรย นม น้ำ ผลไม้ต่างๆ เช่นสัปปะรด แอปเปิ้ล ทับทิม ส่วนผ้าจื๋วนำไปจากวัดมาจัดที่บ้าน เมื่อพระสงฆ์สาธยาย ญาติโยมเริ่มจุดธูปอธิษฐาน แจกกระทงให้แก่พระภิกษุ พระภิกษุสวดถวายผ้าป่า เสร็จแล้วนำจื๋วและซองปัจจัยเก็บ จากนั้นชาวบ้านถวายตะกร้าผ้าป่า กรวดน้ำ ถวายกระทงให้แก่พระภิกษุเพื่อนำไปลอย จากนั้นนำของในตะกร้าผ้าป่ามาเรียงตรงกลางศาลา ส่วนกล้วยนำไปทอดเลี้ยงเด็กของอย่างอื่นถวายพระภิกษุ

ภาพที่ 84 ประเพณีทอดผ้าป่าลอยกระทง

พิธีห่อข้าว

ให้กับบรรพบุรุษที่เสียไปแล้ว เดือนตุลาคมหรือเดือน 9 เรียกญาติที่ตายไปให้มากิน ทำทุกบ้าน มีข้าวสวย ผลไม้ กับข้าว เป็นอาหารโบราณ ที่ขาดไม่ได้คือเมี่ยงปลา ไข่เน่า สมอ มะขามอ่อน เผือก มันต้ม อ้อย ยาเส้น เงิน ข้าวต้มมัด ขนมกระยาสารท และอื่นๆ ตามที่ต้องการ หรือคิดว่าปู่ย่าตายายชอบกินอะไรก็จัดใส่ได้ตามตามต้อง ถ้าใบบัวไม่มีใช้พลาสติกได้ การเตรียมห่อข้าวเริ่มตั้งแต่เช้ามืดประมาณ 04,00 น. เวลา 05.00 น.นำไปวัดทำพิธีสงฆ์ และนำไปวางตามจุดต่างๆ เพื่อให้บรรพบุรุษและสัมภเวสีมากินอย่างอิ่มหนำสำราญ

ภาพที่ 85 ข้าวห่อใบบัว

พิธีผูกหม้อข้าวเตาไฟ

1. นำดอกไม้ ธูป เทียน ใบตองทำกรวย
2. ผูกกรวยที่โองน้ำ หรือเตา หรือหัวบันไดบ้าน
3. คติความเชื่อของการผูกทำขวัญหม้อข้าวเตาไฟคือ เชื่อว่ามีข้าวมีน้ำอุดมสมบูรณ์ และเป็นการตอบแทนขอบคุณที่ให้เราได้มีกินมีใช้ จะทำหลังสงกรานต์หรือปีใหม่ พิธีนี้เป็นพิธีของคนไทย

ภาพที่ 86

ภาพที่ 87

ผูกโองน้ำเพื่อความอุดมสมบูรณ์

ภาพที่ 88 ผูกหัวบันได

ภาพที่ 89 ผูกเตาไฟ

เสาแม่น้่านางไม้

เป็นเสาเอกที่ชาวบ้านเคารพนับถือ ไปไหนจะบอกกล่าว เช่นในบ้านมีเสา 8 ต้น จะนับถือเสาที่ 1 เป็นเสาเอก มีพิธีกราบไหว้ทุกปีหรือทุกวันก็ได้ ถวายด้วยผลไม้เช่น กล้วย มะพร้าว อ่อน น้ำ

ภาพที่ 90 เสาแม่น้่านางไม้

บทที่ 5

วิเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบบ้านทรงไทย

ลักษณะทั่วไปของบ้านทรงไทย

เป็นบ้านยกใต้ถุนสูง สูงจากพื้นดิน ประมาณพันสี่ระยะ รวมทั้งระเบียงและชานก็ยกสูงด้วยการยกใต้ถุนสูงนี้มีระดับลดหลั่นกัน พื้นระเบียงลดจากพื้นห้องนอน 40 เซนติเมตร พื้นชานลดจากระเบียงอีก 40 เซนติเมตร และปิดด้วยไม้ระแนงตีเว้นช่องโปร่ง การลดระดับพื้น ทำให้ได้ประโยชน์ดังนี้ คือช่วยให้ลมพัดผ่าน จากใต้ถุนขึ้นมาข้างบน สามารถมองลงมายัง ใต้ถุนชั้นล่างได้ และใช้ระดับลด 40 เซนติเมตร ไว้เป็นที่นั่งห้อยเท้า

การยกพื้นบ้านให้สูงขึ้นนั้น มีเหตุผลหลายประการ คือ

1. เพื่อให้มีความปลอดภัยจากสัตว์ร้าย หรือคนร้ายในเวลาจำเป็น ภาคกลางของประเทศอยู่ในเขตพื้นที่ลุ่ม น้ำท่วมถึง ฝนตกชุก มีต้นไม้ หนาที่บ เต็มไปด้วยสัตว์ร้ายนานาชนิด เช่น งูพิษ ตะขาบ แมงป่อง ฉะนั้น การยกพื้นบ้านให้สูงจากพื้นดินจึงเป็นการปลอดภัย

2. เพื่อป้องกันน้ำท่วมถึง ในพื้นที่ที่สำรวจนี้เป็นที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึงทุกปี ชาวบ้านจะเรียกช่วงน้ำท่วมหรือว่าหน้าน้ำ ประมาณเดือนตุลาคม พฤศจิกายน และธันวาคม และจะลดระดับลงต้นเดือนมกราคม เมื่อหน้าน้ำมาถึงจะทำการย้ายสิ่งของและเครื่องใช้ต่างๆ จากใต้ถุนขึ้นไว้บนบ้าน รวมทั้งสัตว์เลี้ยง เช่นควาย หมู เป็ด ไก่ มีร้านหลังย่อมๆ สร้างเป็นโรงเรือนแบบง่ายๆ หลังคลุมทั้งเรือน ส่วนเปิดและไก่ทำโคกหรือเนินเล็กๆให้เป็นที่อยู่ชั่วคราว โดยใช้วัสดุธรรมชาติกองสุมให้มีความสูงพ้นน้ำ ในหมู่บ้านแห่งนี้นิยมใช้ผักตบชวา เพราะลอยขึ้นตามระดับน้ำได้

ภาพที่ 91

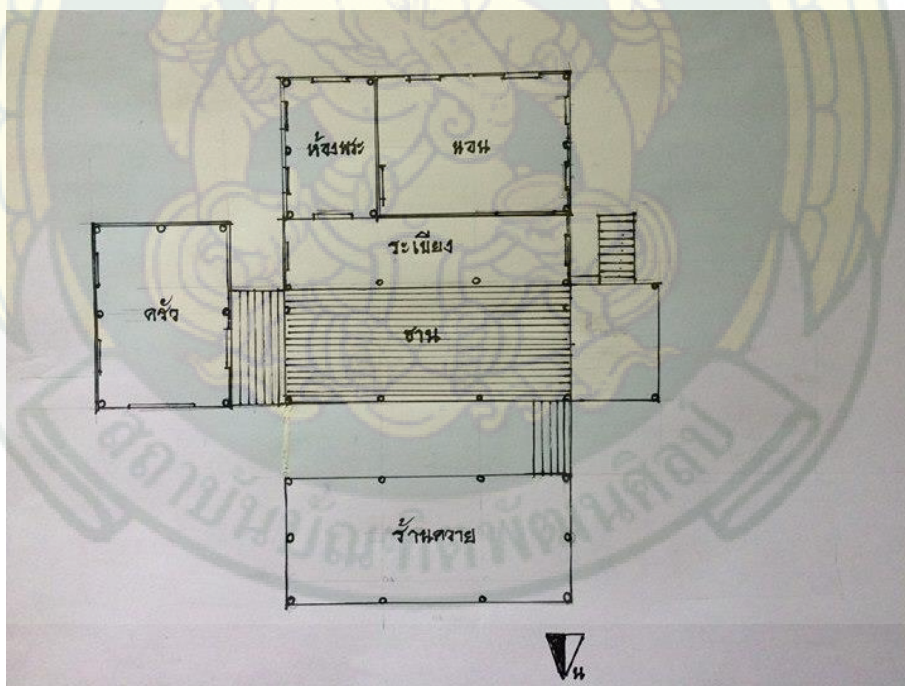
ภาพที่ 92

บ้านนางสาวสังเวียน-นางสาวเจริญ ธรรมโกศล

3. ใช้ไต้ถุนเป็นที่เก็บของและเครื่องใช้เกี่ยวกับการเกษตร พาหนะและการทำอาหาร เช่น เครื่องมือทำนา ไ้กระดาน เรือ มะพร้าว ฟืน ถ่าน หน้ปลา ไ้ปลาร้า ปัจจุบันไต้ถุนบ้านส่วนใหญ่มีเพียงไ้เปล่า แต่บางบ้านที่ยังคงมีการถนอมอาหารแบบโบราณซึ่งยังคงใช้ไ้เป็นที่บรรจุ ปลาร้าและน้ำปลาไว้รับประทาน นอกจากใช้เป็นที่เก็บของแล้วยังที่นั่งเล่นพักผ่อนหย่อนใจ ผูกเปลไ้นอนพักผ่อนชั่วครั้งชั่วคราว

ลักษณะของบ้านทรงไทยที่ได้ทำการสำรวจแบ่งได้ 2 ประเภทคือมีลักษณะเป็นเรือนเดี่ยว และเรือนหมู่ ปลูกสลับกันไป โดย เรือนเดี่ยว 14 หลัง เรือนหมู่ 3 หลัง

1. เรือนเดี่ยว เป็นเรือนของครอบครัวที่มีสมาชิกจำนวนไม่มาก ประกอบด้วยเรือนนอน ซึ่งมีห้องนอน กับห้องโถง 1 หลัง สร้างเรียงรายริมแม่น้ำ ส่วนใหญ่เกิดจากครอบครัวเล็กๆมีสมาชิกในครัวเรือนไม่มาก โครงสร้างของบ้านประกอบด้วย ห้องนอน 1 ห้องครัว 1 เรือนนอนมี 3 ช่วงเสา สร้างเป็นห้องนอน 2 ช่วงเสา และห้องโถง 1 ช่วงเสา ห้องโถงนี้มีไว้สำหรับเลี้ยงพระ และตั้งแท่นบูชา เรือนครัวใช้เป็นที่สำหรับปรุงอาหาร และอาจนั่งรับประทานอาหารในครัวได้เลย เรือนครัวมี 2 ขนาด ขนาดเล็ก 2 ช่วงเสา และขนาดใหญ่ 3 ช่วงเสา ส่วนหนึ่งเป็นครัวไฟ อีกส่วนหนึ่ง เป็นที่รับประทานอาหารด้านหน้าของเรือนนอน มีระเบียงเชื่อมต่อระหว่างทั้งสองหลังด้วยชาน บางหลังคลุมระเบียงบางหลังเปิดโล่ง หรือทำฝาเปิดปิดได้ตามแต่ประโยชน์ใช้สอย บันไดทางขึ้นสร้างแบบมาตรฐานมีเพียงด้านหน้า ส่วนทางขึ้นรองทำเป็นบันไดไม้ง่ายๆ พื้นบ้านมีการลดระดับเพื่อรับลม และมองเห็นพื้นที่อุ้งบ้าน

ภาพที่ 93 แปลนบ้านทรงไทย

ภาพที่ 94 บ้านนางเสมอ โสมภี

ภาพที่ 95 บ้านนางปราณี มูลจันทร์

ภาพที่ 96 บ้านและเรือนครัวนางปราณี มูลจันทร์

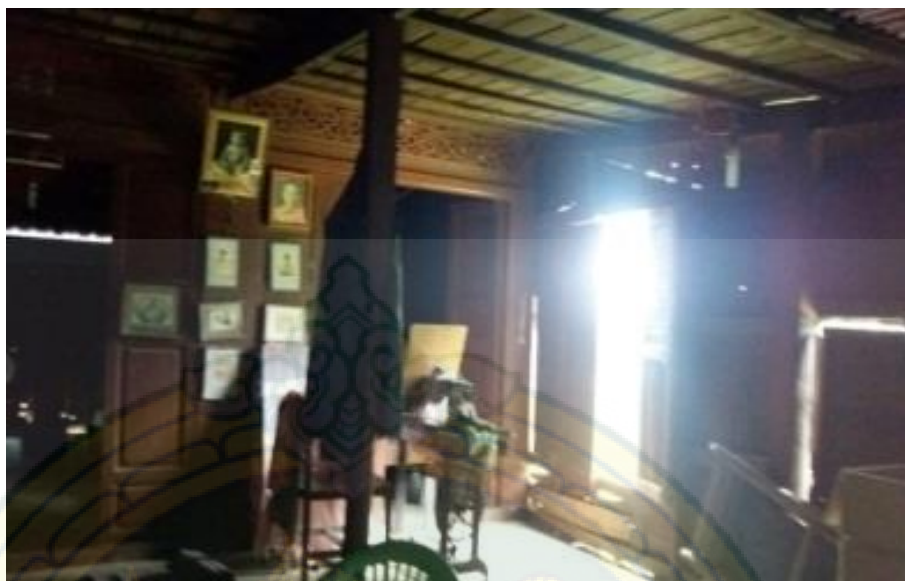
กลุ่มที่ 1 เรือนเดี่ยวสร้างจากเรือนแพคือบ้านนางปทุม พรหมพันธ์ และบ้านนางสาวเจริญ เจริญนพรัตน์

ภาพที่ 97

ภาพที่ 98

ภาพที่ 99

บ้านนางปทุม พรหมพันธ์

ตัวเรือนเป็นแพยกเรือนแฝด หลังคาทรงมนิลาใช้ไม้สักทำโครงสร้างวัสดุผนังด้วยจาก ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นสังกะสีรูปทรงของบ้านมีความงดงาม เพราะมีเรือนประธานที่มีทรงสูง ด้านหน้าหลังคาลาดยาวคลุมด้านสกัดและระเบียง ส่วนด้านหลังเรือนประธานนั้นมีเรือนแฝดแต่มีขนาดเล็กกว่าจึงทำให้มีการลดหลั่นรูปทรงองค์ประกอบการจัดวางผังเรือนที่มีความงาม หันหน้าบ้านไปตามลำคลอง

ตัวเรือนประกอบด้วย เรือนนอน เรือนครัว และชาน ทำจากเรือนแพแฝด สร้างประกอบขึ้นเป็นเรือนใต้ถุนสูงมีขนาดสัดส่วนที่ลงตัว ตัวเรือนนอนประกอบด้วยฝาสาวยาว ระเบียงต่อกับด้านสกัดทำบานหน้าต่างใหญ่แบบเปิดค้ำยันตีฝ้าด้วยกระดานไม้สักเพื่อกันความร้อน ชานเชื่อมตัวเรือนรอบบ้าน ติ้ไม้เว้นช่องเป็นรั้วชานเพื่อให้มองเห็นหน้าบ้านได้ทุกทิศทางและเพื่อความโปร่งเบา ระบายความร้อน และยังรับลมให้อากาศมีการถ่ายเทได้สะดวก บ้านหลังนี้ในอดีตรับซื้อปลาเกลือเพื่อนำส่งพ่อค้าทำปลาร้า จึงมีโถงเรียงรายจำนวนมากตามใต้ถุนบ้าน สภาพตัวเรือนยังมีความสมบูรณ์ ภายในมีการประดับด้วยฝาไม้สักฉลุลายสวยงาม ชานลดระดับเพื่อรับลม มีหอนกทรงบันไดทางเข้าเป็นศาลาเล็กๆมีที่นั่งสองฝั่ง ไว้สำหรับรับแขกนั่งเล่นพักผ่อนหย่อนใจ ถือได้ว่าเป็นเรือนเดียวที่มีความงามและกว้างขวางโอ่งโถงหลังหนึ่งในอดีต

ตัวเรือนเป็นแพยกหลังคาทรงมนิลาใช้ไม้สักทำโครงสร้างวัสดุผนังในอดีตมุงด้วยจากและได้ปรับปรุงเปลี่ยนเป็นสังกะสีในปัจจุบัน ชายคาลาดยาว หันหน้าบ้านไปตามลำคลอง ประกอบด้วยเรือนนอน ระเบียงครัว และชาน ชื้อเรือนแพแล้วสร้างประกอบขึ้นเป็นเรือนใต้ถุนสูง เพื่อเป็นที่อยู่

อาศัยและเก็บอุปกรณ์ในการทำนา และป้องกันน้ำท่วม ชายคาคาคลุมตั้งแต่ด้านสกัดจนถึงระเบียงที่ต่อเพิ่มเพื่อให้กว้างขึ้น ตัวเรือนสองกว่าชาน ลดหล่นให้เกิดช่องลมผ่าน ระบายความร้อนภายในบ้าน ตัวเรือนนอนหลังคาจั่วหน้าพรหม ส่วนผ้านั้นเป็นประเภทฝาสายบัวไม่มีกันสาด ระเบียงรอบบ้าน เดิมเป็นไม้ตีเว้นช่องระบายอากาศ ปัจจุบันซ่อมแซมด้วยแผ่นสังกะสีตีกันแดด ฝน ชานบันไดเปิดโล่งรับลม

สรุปเรือนแพยกสองหลังนี้มีความพิเศษที่เคยเป็นเรือนแพมาก่อนและมีฝาที่เรียกว่าฝาสายบัวไม่ใช่ฝาประเภทแบบบ้านหลังอื่น(คำว่าเรือนแพยกเป็นคำที่ชาวบ้านใช้เรียกบ้านสองหลังนี้)

กลุ่มที่2 ประเภทเรือนเดี่ยวฝาประกนไม้สัก โดยศึกษาโครงสร้างและการวางผังมีใกล้เคียงกัน ได้แก่ 1.บ้านนายจำปา สวัสดิ์ศรี 2. บ้านนางปราณี มูลจันทร์ 3.บ้านนางสลาย คำนุ 4. บ้านนางราตรี การบูร 5. บ้านนายประวิทย์ อีสอาด 6.บ้านนางเสมอ โสมภี

ภาพที่ 100

ภาพที่ 101

บ้านนายจำปา สวัสดิศรี บ้านนายจำปา ถูกทิ้งร้างนานกว่าสามปี ความงามของรูปทรง ยังคงหลงเหลืออยู่บ้าง ตัวเรือนเป็นบ้านหลังคาทรงสูงมีระเบียบตั้งแต่จากด้านสกัดและชันที่ลดระดับ หลังคาคลุมจนถึงระเบียง ส่วนชานมีบานพับใหญ่ๆสามบานกลางคืนจะปิดบ้านไว้ส่วนกลางวันค้ำยันขึ้นบ้านจะเปิดโล่งจากระเบียงถึงชานคล้ายกับหลังคาพับได้ มีสัดส่วนโครงสร้างที่มีความงาม โดยจั่วทรงสูงการทำฝาปะกนและประตูหน้าต่างมีความประณีต ปันลมและหน้าจั่วมีสัดส่วนที่สวยงาม

ภาพที่ 102 บ้านนางราตรี การบูร

ตัวเรือนมีความสมบูรณ์ เนื่องจากสร้างหลังคาคลุม รูปทรงโดยรวมมีความงาม มีความประณีตในการก่อสร้าง ภายนอก ได้แก่ ปันลม และตัวเหงาเกิดการชำรุดหลุดโรยไปตามกาลเวลา ส่วนจั่วนั้นตีคลุมด้วยสังกะสีเพื่อรักษาเนื้อไม้เอาไว้ ภายในบ้านบริเวณฝารอบตัวเรือนยังคงสมบูรณ์โดยเฉพาะฝาปะกน บ้านหลังนี้ไม่มีผู้อยู่อาศัยแต่มีหลานๆคอยดูแล

ภาพที่ 103

ภาพที่ 104

ภายในบ้านนางราตรี

เป็นเรือนเดี่ยวที่กันห้อง ห้องเดียว พื้นทีระเบียงลดระดับกว้างขวาง และมีหลังคาคลุมระเบียงและ
ชาน ส่วนรั้วชานทำฝาประกนปิดรอบ แต่ระบายความร้อนด้วยหน้าต่างบานกระทุ้ง

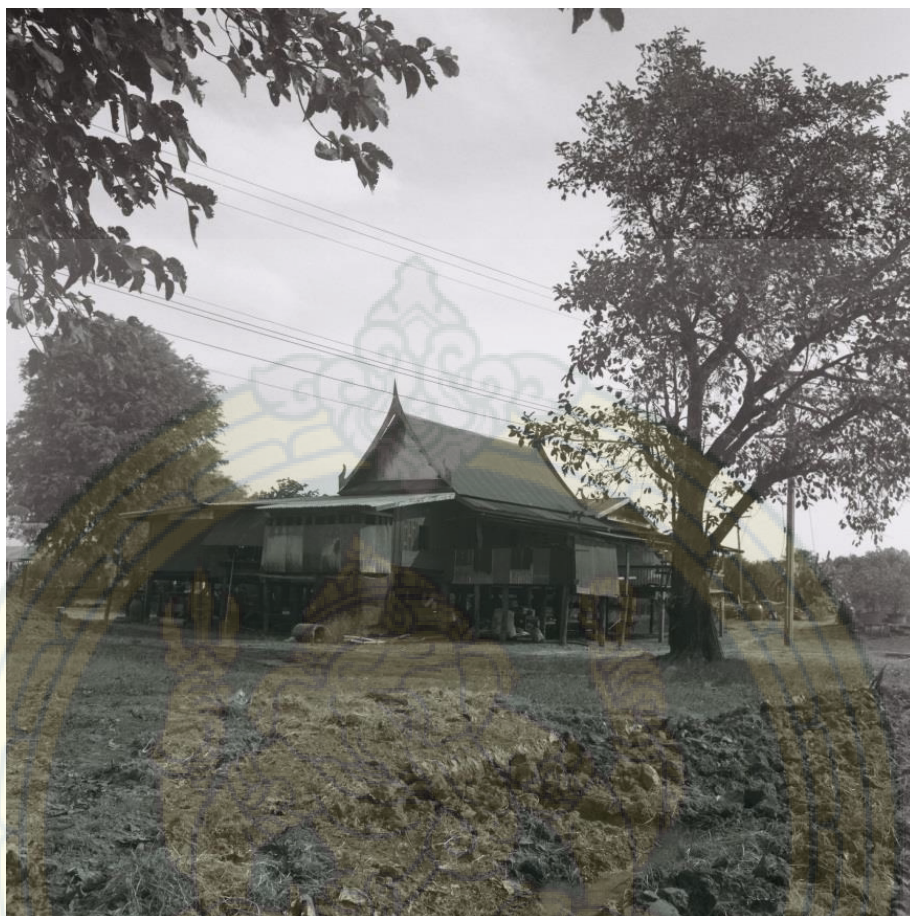
ภาพที่ 105 บ้านนางปราณี มูลจันทร์

ภาพที่ 106 บ้านนางสลาย คำนุ

ภาพที่ 107 บ้านนายประวิทย์ อีสอาด

ภาพที่ 108 บ้านนางเสมอ โสมภี

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

2. เรือนหมู่ หรือเรือนครอบครัวขยาย ในพื้นที่สำรวจมีจำนวนตามสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวและจำนวนผู้ร่วมอยู่อาศัย โดยขยายตัวเรือนให้กว้างขึ้นและเพิ่มตัวเรือนให้มีจำนวนตามต้องการแต่ยังคงรูปแบบเดิมไว้โดยไม่ทำให้รูปทรงไม่งาม

เรือนหมู่ที่ยังคงหลงเหลือมีเพียง 3 หลัง สภาพยังคงเดิมไม่เปลี่ยนแปลงมากนักเพราะมีการซ่อมแซมอยู่อย่างสม่ำเสมอ เรือนหลังแรกคือบ้านนายทองดี แก้วสุกใส ประกอบด้วยเรือนนอน 3 หลัง เรือนครัว 1 หลัง ขานลตระดับเชื่อมตัวเรือนโดยรอบไม่มีหลังคาคลุม เรือนหลังนี้ได้ขยายเรือนมาตั้งแต่อดีต และปรับปรุงซ่อมแซมรักษาสภาพรูปทรงไว้ได้อย่างสมบูรณ์ มีบางส่วนขององค์ประกอบหลักที่หลายๆหลังไม่สามารถรักษาซ่อมแซมได้นั้นคือส่วนเครื่องบนของหลังคา โดยเฉพาะบริเวณหน้าจั่ว หน้าจั่วของบ้านหลังนี้ทรุดโทรมลงเล็กน้อย โดยรวมถือได้ว่าเป็นเรือนหมู่ที่ยังคงมีชีวิต เพราะมีสมาชิกในครอบครัวอยู่ครบทุกหลังพื้นที่ใช้สอยคุ้มค่า มีการดูแลบ้านเรือนเป็นอย่างดี

ภาพที่ 109 บ้านนายทองดี แก้วสุกใส

เรือนหมู่หลังที่2 คือบ้านนางอรัญ เกตุโกชน์ เรือนหลังนี้ได้ทำการสร้างขึ้นเพิ่มเติมทีละหลังจากเรือนเดี่ยวกลายเป็นเรือนหมู่ โดยรื้อถอนจากที่อื่นแล้วนำมาสร้างรวมกลุ่มเชื่อมโยงใหม่เป็นเรือนหมู่ที่สวยงาม มีห้องหรือหอนก ชาวบ้านที่นี่เรียกว่าห้องเพราะบ้านส่วนใหญ่หันหน้าบ้านเข้าริมคลองจึงนิยมสร้างห้องไว้นั่งเล่นและรับแขกไปพร้อมกัน เหมาะกับสภาพอากาศและภูมิศาสตร์ท้องถิ่น ตกแต่งชายคาด้วยลายฉลุไม้ ที่มีความงามและยังคงสภาพดี ประกอบด้วยเรือนนอน 2 หลัง เรือนครัว1หลัง สร้างหลังคาคลุมระเบียงทั้งหลัง ทำให้ตัวเรือนอยู่ในสภาพดี เรือนหมู่หลังนี้สร้างขึ้นในอดีตในช่วงรุ่นพ่อแม่ ต่อมาในรุ่นลูกซึ่งเป็นผู้ดูแลในปัจจุบันได้ดูแลรักษาซ่อมแซมเป็นอย่างดีทำให้ยังคงสภาพสมบูรณ์ สมาชิกในครอบครัวมีจำนวนน้อย เพราะย้ายไปทำงานที่อื่น มีเพียงเจ้าของบ้านที่อาศัยอยู่และอนุรักษ์ดูแลได้เป็นอย่างดี

ภาพที่ 110 บ้านนางอรัญ เกตุโกชน์

เรือนหลังที่ 3 คือบ้านนางสังวาลย์ พันธุ์จันทร์ดี ปัจจุบันเจ้าของบ้านอยู่เพียงลำพัง ประกอบด้วยเรือนนอน 3 หลัง คือเรือนนอนใหญ่ 1 หลังและเรือนนอนแฝด 2 หลัง เรือนครัว 1 หลัง หลังบ้านเชื่อมต่อกับร้านควายคือที่อยู่ของควายในช่วงหน้าน้ำ เป็นบ้านที่มีเนื้อที่กว้างขวาง โอบล้อม สร้างเรือนและขยายเรือนในอดีตโดยซื้อเรือนแฝดมาสร้างเพิ่ม เชื่อมด้วยหลังคาแฝด สร้างหลังคาคลุมระเบียงโดยรอบ มีห้องหน้าบ้าน ริมคลอง ปัจจุบันเหลือเพียงเจ้าบ้านที่ยังคงอาศัยอยู่ และดูแลซ่อมแซมคงสภาพไว้อย่างสมบูรณ์ครบทั้งหลัง

ภาพที่ 111 บ้านนางสังวาลย์ พันธุ์จันทร์ดี

โครงสร้างและองค์ประกอบของบ้านทรงไทย

ตัวบ้านส่วนใหญ่ทำด้วย ไม้สัก เช่น โครงหลังคา ฝา พื้นห้องนอน พื้น ระเบียง ส่วนเสาและ พื้นชานใช้ไม้เนื้อแข็ง เช่น ไม้เต็ง ไม้แดง ไม้ยาง เป็นต้น

ตัวบ้านประกอบด้วยชิ้นส่วนต่างๆ ดังนี้ (ดูภาพหน้า 119--120)

1. จัว ไม้ท่อนกลมขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 15 เซนติเมตร ยาวประมาณ 50-60 เซนติเมตร ใช้ไม้เนื้อแข็งวางขวางกับปลายเสา ทำหน้าที่เป็นหมอนรองรับน้ำหนัก จากกงพัค ถ่ายลงดิน ลักษณะการทำงานเหมือนกับฐานราก ของอาคารปัจจุบัน เพื่อป้องกันเรือนทรุด
2. กงพัค คือ ไม้เหลี่ยมขนาด 5×15 เซนติเมตร ยาวประมาณ 50-70 เซนติเมตร สอดในรู ซึ่งเจาะไว้ที่โคนเสาเรือน หรือจะใช้คู้ ดีชนาบขวางกับเสา โดยบากเสาให้เป็นบารองรับ ยึดด้วยสลักไม้แสม เส้นผ่านศูนย์กลางสลัก ประมาณ 2.083 เซนติเมตร (1นิ้วไทย) ปลายทั้งสอง ของกงพัควางอยู่บนจัว ทำหน้าที่ถ่ายน้ำหนัก จากเสาลงสู่จัว
3. แระ (ระแนง) คือ แผ่นไม้กลมแบน ขนานเส้นผ่านศูนย์กลาง 30-50 เซนติเมตร หนาประมาณ 5-7 เซนติเมตร ทำด้วยไม้ ทองหลางวางที่กันหลุม ทำหน้าที่ถ่ายน้ำหนัก จากเสา ลงสู่พื้นดินเพื่อป้องกันเรือนทรุด
4. เสาเรือน คือ ไม้ท่อนกลมยาวตลอด ลำต้น โคนเสามีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 25 เซนติเมตร ปลายเสาประมาณ 20 เซนติเมตร ใช้ไม้เต็ง รั้ง มะค่า แดง เสาต่างๆ ที่จะนำมา เป็นเสาเรือน ต้องเป็นเสาที่ดี มีตาเสาอยู่ใน ตำแหน่งที่ถูกต้องถูกโฉลก การเจาะรูเสา เพื่อใส่รอด หรือใส่เต้าก็ต้องมีวิธีที่ถูกต้องในการวัด เพื่อที่จะได้ทำให้เจ้าของเรือนอยู่เย็นเป็นสุข

ภาพที่ 112 ตง, ฝา, รอด, เสา

4.1 เส้าหมอ คือ เส้าที่ใช้รองรับ รอด รา และพื้นที่บางแห่งที่บริเวณนั้นทรุด หรือผุ มีขนาดเล็กกว่าเส้าจริงเล็กน้อย และมีช่วง สั้น เส้าหมอมีระยะความสูงจากพื้นดินถึงระดับใต้พื้น

4.2 เส้านางเรียง คือ เส้ารองรับ หลังคากันสาดที่ยื่นออกมามาก ในกรณีที่ไม้ใช้ ไม้ค้ำยันก็ใช้เส้านางเรียงแทน อยู่ทางด้านข้าง ของเส้าเรือน

4.3 เส้าเอก คือ เส้าต้นแรกของเรือน ที่จะยกขึ้น ซึ่งเกี่ยวกับพิธีทางไสยศาสตร์ มีการกำหนดฤกษ์ยาม ทิศทาง ตามแต่หมอจะเป็นผู้ ดูให้

4.4 เส้าโท คือ เส้าที่ยกขึ้นเป็นอันดับ ที่สองรองจากเส้าเอก แต่การยกต้องเวียนไปทางขวามือเสมอ

4.5 เส้าตรี (เส้าพล) คือ เส้าทั่วไป ที่นับเวียนขวาเลยเส้าเอกและเส้าโทไปแล้ว

4.6 เส้าต่อม่อ คือ เส้าจากใต้ระดับพื้น ดิน ถึงระดับพื้นชาน เป็นเส้าที่ไม่เลยจากพื้น ขึ้นไป

5.รอด คือ ไม้เหลี่ยมขนาดประมาณ $5 \times 20 - 25$ เซนติเมตรใช้ไม้เนื้อแข็ง เช่น เต็ง รัง รอดนี้ทำหน้าที่รองรับพื้น ตั้งอยู่บนเส้าที่เจาะทะลุถึงกลางทั้ง 2 ด้าน และยื่นเลยเส้าออกไป ข้างละประมาณ 23-25 เซนติเมตร โครงสร้างสมัยปัจจุบันเรียกว่า คาน

6.รา คือ ไม้เหลี่ยมขนาด $5 \times 20 - 25$ เซนติเมตร ใช้ไม้เนื้อแข็ง เช่น เต็ง รัง ทำหน้าที่เช่นเดียวกับรอด แต่แขวนอยู่กับพริง ช่วยให้พื้นแข็ง ไม่ตกท้องช้าง (ตกท้องช้าง หมายถึงลักษณะของสิ่งที่มีน้ำหนักมาก ถ่วงลงเกินควร)

7.ตง คือ ไม้เหลี่ยมขนาด 4×5 เซนติเมตร ระยะห่างประมาณ 30 - 40 เซนติเมตร ใช้ไม้เนื้อแข็ง เช่น เต็ง รัง มะค่า แดง วางพาดระหว่างช่วงรอด ถ้าเรือนปูพื้นขวงและมีตงมักไม่ใช้รา เรือนบางหลังหาไม้พื้นยาวไม่ได้ ต้องใช้ไม้พื้น สั้นปูขวงกับตัวเรือน จึงจำเป็นต้องมีตงมารองรับ

8. พริง คือ ไม้สักสีเหลี่ยมขนาดประมาณ 5×20 เซนติเมตร ทำหน้าที่รัดเส้าส่วนที่ติด กับพื้นทั้งสี่ด้านด้วยตะปูจัน ให้อยู่ภายในขอบ เขตที่กำหนด และทำหน้าที่รับผาตลอดทุกด้าน นอกจากนี้ พริงยังนั่งอยู่บนปลายรอดทางด้าน ยาวของเรือน และทำหน้าที่รับน้ำหนักจากรากด้วย

9. พื้น ไม้สักเหลี่ยมแบนขนาดประมาณ $5 \times 40, 5 \times 45, 5 \times 50$ เซนติเมตร เรือนไทย นิยมใช้ไม้พื้นกว้างมากปูบนตงหรือบนรอด เพื่อเป็นที่พักผ่อนหลับนอน ระหว่างแผ่นต่อแผ่น ของพื้นมีเดือยไม้แสมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1 เซนติเมตร ตอกยึดพื้น ระยะห่างระหว่างเดือย ประมาณ 1-

2 เมตร บางช่วงใช้เดือยแบน ขนาด 1×2.5 เซนติเมตร เรียกว่า ลั่นกระบือ สำหรับพื้นที่ใช้ปูนอกชานนั้น ควรปูเว้นร่อง ให้น้ำไหลผ่าน ห่างประมาณ 1เซนติเมตร เพื่อ ป้องกันพื้นผุ

ภาพที่ 113 พื้น

10. ฝักมะขาม คือ ไม้ทุกชนิดขนาด 3.5×3.5 เซนติเมตร ยาวประมาณ 15 เซน-ติเมตร รูปร่างโค้งงอคล้ายฝักมะขามติดกับเสา ใต้พื้นเรือน ทำหน้าที่รองรับแผ่นไม้พื้นที่ชนกับ เสา และขาดจากกัน ไม่มีส่วนของรอยรองรับ จึงใช้ฝักมะขามรับพื้นแผ่นนี้แทนรอย

11. ฝา คือ ผนังที่ประกอบกันเข้าเป็น แผ่นจากชิ้นส่วนเล็กๆ ของไม้ หรือจากใบไม้บางชนิด โดยมีโครงขอบฝาเป็นไม้จริง หรือ ไม้ไผ่ มีหน้าที่เป็นเสมือนเปลือกหุ้มที่ว่างภายใน ห้อง ทำให้เกิดขอบเขตขึ้น ฝาส่วนด้านสกัด (ด้านชื่อ) หัวท้าย เรียกฝาทั้งแผงว่า ฝาดูดหน้ากลอง หรือ ฝาดูดหลังกลอง ส่วนฝากั้นห้องภายใน ระหว่างห้องนอกกับห้องใน เรียกว่า ฝา ประจันห้อง จะเป็น ฝาของห้อง ฝาของระเบียง หรือฝาของชานก็ดี เท่าที่สำรวจได้มีดังนี้ ฝา ปะกน ฝาปะกนกระดาน

คูน ฝาลูกฟัก ฝาลูกฟัก กระดานคูน ฝาสายบัว ฝาสายบัวกระดานคูน ฝาสำหรับวัด (ใบเตย) ฝากระแซงอ่อน ฝาขัดแตะ ฝากระดานเรียบ ฝาลังหรือฝาเพ็ญ และฝาลำแพน

ภาพที่ 114 ฝาสายบัว

12. กั้นสาด คือ ส่วนหนึ่งของหลังคา ที่ยื่นออกไปโดยรอบ ลดระดับจากหลังคา ลงมา และทำม่น้อยกว่าหลังคา ประกอบด้วย จันทันกั้นสาด แป กลอน วัสดุมุงปลายจันทัน ข้างหนึ่ง ตอกยึดอยู่กับเสาด้วยสลักไม้ (ค้ำคาว) อีกข้างหนึ่งรองรับด้วยไม้ค้ำยัน หรือเสานางเรียง ทำหน้าที่กันแดดส่องและฝนสาด

ภาพที่ 115 กั้นสาด

13. เต้า คือ ไม้เหลี่ยมขนาด 5x10 เซนติเมตร ยาวประมาณ 70 เซนติเมตร โดย สอดทะลุเสา ห่างจากปลายเสาประมาณ 50-60 เซนติเมตร ทำหน้าที่ 2 ประการ คือ ยื่นจาก เสาออกไปรับน้ำหนักเชิงชายและปลายของหลังคา และเป็นที่ยึดเกาะของจันทันกันสาด เต้าที่อยู่ตามมุมเรือนมี 2 ตัว เรียกว่า เต้ามุม เต้าที่ไม่อยู่ตรงมุม และมีตัวเดียว เรียกว่า เต้าราย เต้าจะมีปลายข้างหนึ่งเล็ก โคนใหญ่ เมื่อสอดเต้าผ่านเสาที่เจาะรูพอดีกับเต้า เสาและเต้าจะได้ระดับ และแน่นพอดีกับระยะที่ต้องการ

14. สลักเดือย คือ ไม้สี่เหลี่ยมสอดทะลุ ระหว่างโคนเต้ากับจันทันกันสาด ทำหน้าที่ยึดเกาะ เต้ากับจันทันกันสาดให้ติดกัน มีขนาดประมาณ 1.5-2x5 เซนติเมตร ยาวประมาณ 30 เซนติเมตร สลักที่ยื่นเลยเต้าขึ้นไปเสียบด้วย เดือยไม้ขนาดประมาณ 2 เซนติเมตร ยาวประมาณ 10-12 เซนติเมตร

15. ค้างคาว คือ ไม้เหลี่ยมกว้างประมาณ 8x10 เซนติเมตร เจาะช่องกลางกว้างกว่าขนาดของจันทันกันสาดและเต้าเล็กน้อยให้ สามารถสอดผ่านได้ แล้วใช้ยึดด้วยเดือยไม้ขนาดประมาณ 2 เซนติเมตร ยาวประมาณ 15 เซนติเมตร ทำหน้าที่เหมือนสลักเดือย

16. หัวเทียน คือ ส่วนหนึ่งที่อยู่ตรงปลายของเสา คว้นเป็นแท่งกลมยาวประมาณ 10-11 เซนติเมตร (5 นิ้วไทย) เส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 4 เซนติเมตร มีหน้าที่ยึดปลายข้อให้ติดกับเสา โดยเจาะแผ่นข้อเป็นรูกว้างกว่าหัวเทียนพอสมควร เข้าได้ ช่วยยึดหัวเสาทั้งสองข้าง

17. ข้อ คือ ไม้สักแผ่นเหลี่ยมขนาด 5 x 20 เซนติเมตร มีหน้าที่ยึดหัวเสาทั้งสอง เข้าหากัน และกันแรงถ่ายทอดจากจันทันที่ พยายามจะถีบหัวเสาออก เจาะรูที่ปลายทั้งสอง ของข้อให้กว้างกว่าหัวเทียนเล็กน้อย และสวม ข้อเข้ากับหัวเทียน ข้อ มี 2 ชนิดดังนี้

ชนิดที่ 1 ข้ออยู่กลางห้องมีขนาดเท่ากับ หัวเสา

ชนิดที่ 2 ข้ออยู่หัวท้ายของเรือนติดกับฝา หุ้มกลอง ขนาดใหญ่กว่าหัวเสาเท่ากับ 2 x 25 เซนติเมตร ปลายบนด้านนอกของข้อนี้ปาดเฉียง ลง เพื่อรับกลอนปีกนก เรียกข้อนี้ว่า ข้อเพล ข้อเพลยังมีหน้าที่ช่วยหยุดหรือจับฝาอุด หน้ากลองด้านบน ซึ่งฝาด้านยาวนั้น แปะหัวเสา ทำหน้าที่ช่วยยึดอยู่

ภาพที่ 116 จันทัน, แปลน, ดั่ง, ซื่อ, หน้าจั่ว

18.ดั่ง มี 2 ชนิด

1. ชนิดไม้เหลี่ยมแบนขนาดโคน 5X20 เซนติเมตร ปลาย 5X12 เซนติเมตร ยึดดักไว้กับซื่อ ปลายล่างของดั่งติดกับซื่อโดยเข้า เต๋อยเข็น เรียกว่า ดั่งแขวน
2. ชนิดไม้กลมยาวคล้ายเสา มีเส้นผ่าศูนย์กลางยาวประมาณ 20 เซนติเมตร ตั้งอยู่กึ่งกลางรอด โดยบากอมรอดยาวถึงซื่อ เลย ซื่อเป็นชนิดแบน เรียกส่วนกลม ของดั่งนี้ว่า เสาตั้ง

19.อกไก่ คือ ไม้สักเหลี่ยมรูปข้าวหลาม ตัด ยาวตลอดเรือนและยื่นหัวท้ายอีกข้างละประมาณ 60-75 เซนติเมตร มีหน้าที่ยึดหน้าจั่ว ดั่ง และจันทันตั้งอยู่บนยอดสุดของหลังคา และยังให้หลบหลังคานั่งทับ

20.จันทัน คือ ไม้เหลี่ยมแบนขนาด 5x25 เซนติเมตร แต่งรูปอ่อนช้อยตามแบบ อยู่ระหว่างสองข้างของสามเหลี่ยมโครงหลังคา ทำหน้าที่รับน้ำหนัก ของหลังคา ที่ถ่ายทอดมา ยังกลอนและแป จันทันนี้ มีอยู่เฉพาะส่วนของ ห้องที่ไม่มีหน้าจั่ว และใช้กับดั่งแขวนเท่านั้น ส่วนห้องที่มีหน้าจั่วให้แผงหน้าจั่วรับน้ำหนัก จากหลังคาแทนจันทัน

21.แป เฉพาะเรือนไทยมี 2 ชนิด ได้แก่

1. แปหัวเสา คือ ไม้เหลี่ยมขนาด ประมาณ 10x10 เซนติเมตร ยาวตลอดหลังคา ทำหน้าที่ยึดหัวเสาระหว่างห้องกับห้องโดยการ วางทับบากอมกับซื่อ รับน้ำหนักจากกลอน แป หัว

เสายังทำหน้าที่ยึดและรับน้ำหนักของแผง หน้าจั่ว ช่วยเป็นส่วนหยุดของฝ้าตอนบนด้าน ยาวของ เรือน

2. แพลาน คือ ไม้เหลี่ยมขนาด 5x10 เซนติเมตร พาดอยู่ระหว่างจันทันกับ แผง หน้า จั่วยาวตลอดเรือนเท่ากับอกไก่ ทำหน้าที่ รับน้ำหนักจากกลอนถ่ายสู่จันทัน

22. กลอน คือ ไม้เหลี่ยมแบนขนาด 1.5x7.5 เซนติเมตร วางขวางพาดอยู่กับแป ระยะห่างระหว่างกลอนกับกลอนประมาณ 40 เซนติเมตร กลอนมีหลายชนิด ได้แก่

1. กลอนสำหรับหลังคาจาก เป็น กลอนเรียบเจาะรูข้างหนึ่ง ระยะห่างของรูประมาณ 10 เซนติเมตร สำหรับใช้ตอกร้อยมัดกับจาก ติดกับแปด้วยการตอกสลับกับไม้แสม ปลาย ด้านบน ขวาเข้าเดือยทางเหี่ยวติดกับอกไก่ ปลายด้านล่างตอกติดกับตะพานหนู

2. กลอนสำหรับหลังคามุงกระเบื้อง เรียกว่า กลอนขอ เป็นรูปหยักบากเพื่อให้ระแนง วางทับ ระยะห่างของช่วงบากประมาณ 10-12 เซนติเมตร มีทั้งแบบบากทุกช่วงกับแบบบาก 1 ช่วง เว้น 1 ช่วงสลับกันไป

23.ระแนง คือ ไม้เหลี่ยมขนาด 2.5x2.5 เซนติเมตร วางตามยาวของหลังคา ขนาน กับ อกไก่ ใช้สำหรับหลังคาเรือนที่มุงด้วย กระเบื้อง ระยะห่างของระแนงประมาณ 10-12 เซนติเมตร วางบนกลอนขอทำหน้าที่รองรับ กระเบื้อง และถ่ายน้ำหนักลงยังกลอน ติดกับ กลอนโดยใช้หลักไม้ แสม

24. เเชิงชาย คือ ไม้เหลี่ยมขนาด 5x20 เซนติเมตร ติดอยู่ที่ปลายदै้า ยาวรอบชายคา ทำ หน้าที่รับตะพานหนู และรับน้ำหนักทั้งหมด จากปลายกลอน

25.ตะพานหนู คือ ไม้เหลี่ยมแบนขนาด 1.5x7.5 เซนติเมตร ติดอยู่ด้านบนของเชิงชาย และยึดปลายกลอน ใช้ช่วยรับส่วนยื่นของ กระเบื้องหรือจากให้พื้นแนวของเชิงชาย ทำให้น้ำฝน ไหลพุ่งออกไปด้านนอก ช่วยทำให้ เเชิงชายไม่ผุกร่อนได้ง่าย

26.ป็นลม คือ แผ่นไม้แบนขนาดหนา 2.5-3 เซนติเมตร ติดอยู่บนปลายแปหัวเสา แพลาน อกไก่ มีหน้าที่ปิดชายคาด้านสกัดหัวท้าย เพื่อป้องกันลมตีจากหรือกระเบื้อง ส่วนล่างของป็นลม แต่งรูปเป็นแบบตัวหงา เรียกว่า เหงาป็นลม หรือแต่งเป็นรูปหางปลา การติดใช้ตะปูตอก จากใต้ แปให้ทะลุไปติดป็นลม

27.หน้าจั่ว คือ แผงไม้รูปสามเหลี่ยม สร้างขึ้นจากองค์ประกอบของชิ้นไม้ในลักษณะ ต่างๆ ใช้ประกบปิดตรงส่วนที่เป็นโพรงของ หลังคาทางด้านสกัดหรือด้านชื่อของเรือน เพื่อ ป้องกันลม แดด และฝน หน้าจั่วที่นิยมทำมีดังนี้

1. จั่วลูกฟัก หรือจั่วพรหมพักตร์ แบ่งหน้าจั่วโดยมีแนวนอนและแนวตั้งสลับกัน คล้ายฝาปะกน แต่ขนาดใหญ่กว่า และขยายส่วน ไปตามแนวนอน

ภาพที่ 117 หน้าจั่วลูกฟัก

2. จั่วรูปพระอาทิตย์ มีรูปลักษณะคล้าย พระอาทิตย์ครึ่งดวง เส้นรัศมีพระอาทิตย์ทำด้วย ไม้แบน และเว้นช่องให้อากาศถ่ายเท นิยมใช้ กับจั่วเรือนครัวไฟ
3. จั่วใบปรีอ จั่วชนิดนี้มีตัวแผง ประกอบด้วยแผ่นไม้ขนาดเล็กเรียงซ้อนทางแนวนอน นิยมใช้กับเรือนนอน และเรือนครัวไฟ ถ้าเป็นเรือนครัวไฟ ส่วนบนต้องเว้นช่องให้อากาศถ่ายเทได้

ภาพที่ 118 จั่วใบปรีอ

28. หลังคา คือ ชั้นส่วนที่เป็นผืน ทำหน้าที่กันแดดและฝนให้กับตัวเรือน ใช้วัสดุ ได้หลายอย่างประกอบกันเข้า (มุง) ซึ่งแล้วแต่ความพอใจ และความสะดวกของเจ้าของ วัสดุที่ใช้มุง ได้แก่

1. กระเบื้อง มีหลายแบบและหลาย ขนาด ทำจากดินเผาสุก เรียกชื่อตามลักษณะ ของรูปร่าง เช่น กระเบื้องหางมน กระเบื้องหางตัด กระเบื้องขอ ความหนาประมาณ 0.05-0.08 เซนติเมตร เป็นชนิดตัวผู้และตัวเมีย 2. จาก ทำจากใบต้นจาก แผ่และจัด เข้าเป็นตับ โดยมีไม้ไผ่เหลาเป็นแกน

29. ไชรา คือ ส่วนของหลังคาที่ยื่นมา จากฝาหรือจากหน้าจั่วออกไป อยู่ตรงกันสาด ที่ยื่นจากฝา เรียกว่า ไชรากันสาด อยู่ตรงหน้าจั่ว เรียกว่า ไชราหน้าจั่ว อยู่ตรงปีกนก เรียกว่า ไชราปีกนก

30. คอสอง คือ ส่วนบนของฝา ระยะ ต่ำจากแปหัวเสาหรือช่อลงมาประมาณ 50 เซนติเมตร (1 คอก) เป็นช่องลูกฟักสี่เหลี่ยมโดย รอบของเรือน

31. ร่องตีนช้างคือ ส่วนล่างของฝา ระหว่างบนพริ้งถึงกรอบเขตหน้า (ใต้หน้าต่าง) เป็นช่องลูกฟักสี่เหลี่ยมคล้ายคอสอง ระยะของ ร่องตีนช้างประมาณ 43.743 เซนติเมตร (1 คืบ 9 นิ้ว) มีรอบตัวเรือน

32. ช่องแมวลอด คือ ช่องว่างระหว่างพื้นห้องนอนกับพื้นระเบียง หรือช่องว่างระหว่างพื้นระเบียงกับพื้นชาน ระยะประมาณ 40 เซนติเมตร มีความยาวตลอดตัวเรือน มีประโยชน์ เพื่อเป็นที่ให้ลมพัดผ่านจากใต้ถุน ขึ้นบนเรือน และเป็นที่ทำให้อากาศภายในไหลผ่านช่องนี้ได้ เกิดความรู้สึกโล่งโปร่ง ใช้ไม้ขนาด 1.5x3.7 เซนติเมตร ตีอันเว้นอันปิดช่องเพื่อกันสิ่งของตก

33. ประตูห้องคือ ทางเข้าออกระหว่าง ห้องนอน ห้องครัว กับระเบียง ความกว้าง เท่ากับ 3 ฝ่าเท้าของเจ้าของเรือน ประตูนี้ส่วน ล่างกว้าง ส่วนบนสอบเล็กกว่า ความเอียงสัมพันธ์ กับส่วน ล้มสอบของฝาเรือน ประกอบด้วย กรอบ เช็ดหน้า บานประตู และเดือย ธรณีประตู และ คานคู่

34. ประตูรั้วชาน คือ ทางเข้าออกระหว่าง ชานกับบริเวณบ้านโดยมีบันไดเป็นตัวกลาง มี ความกว้างเท่ากับ 4 ฝ่าเท้าของเจ้าของเรือน ลักษณะและส่วนประกอบเหมือนประตูห้อง แต่มีซุ้ม หลังคาข้างบน เพื่อกันฝนสาดทำให้บาน ประตู และเนินทางขึ้น ให้มีความสำคัญ และน่าดูยิ่งขึ้น

35. หน้าต่าง คือ ส่วนประกอบของฝา เรือนที่ทำติดเป็นส่วนเดียวกัน แต่เป็นช่อง เจาะให้ แสงสว่าง อากาศ และลมผ่านเข้าได้ รวมทั้ง เป็นช่องให้สายตาของผู้ภายในห้อง มองผ่าน ออกไปภายนอก ช่องนี้สามารถควบคุม การปิดเปิดได้โดยตัวบาน ซึ่งทั้งหมดประกอบ ด้วย

1. กรอบเช็ดหน้า หมายถึง วงขอบ รอบนอกของบาน (วงกบ) เป็นไม้เหลื่อมแบน ขนาดประมาณ 3.5-5 x 12.5 เซนติเมตร วางประกอบตามส่วนแบน ทำมุม 45 องศา เสารองรับ ประตู ส่วนล่างกว้างกว่าส่วนบน ล้มสอบตามแนวของฝาเป็นหลัก

2. ตัวบาน ใช้แผ่นไม้หนาประมาณ 3 เซนติเมตร แบ่งเป็น 2 แผ่นต่อ 1 บาน มุม สุด บนและล่างมีเดือยเส้นผ่านศูนย์กลาง 3 เซนติเมตร ยาว 2.5 เซนติเมตร (แบบเดือยไม่ทะลุ) และ ยาว เซนติเมตร (แบบเดือยทะลุ) สอดใส่ในรูของธรณีหน้าต่าง แทนบานพับ

3. ธรณีหน้าต่าง ใช้ไม้เหลื่อมขนาด หนา 3.5-5 x 10 เซนติเมตร ยาวตลอด ความ กว้างของหน้าต่าง และเลยออกไปข้างละ 10 เซนติเมตร ติดกับฝาด้วยตะปูจันทน์ หรือลิ้ม ไม้แสม (ขนาดลิ้มไม้เส้นผ่านศูนย์กลาง 1.5 เซนติเมตร)

4. ห้อยง เป็นแผงไม้ที่ติดอยู่ตรงส่วน ล่างของช่องหน้าต่าง แกะเป็นลวดลายหรือ ฉลุ โปรง หนาประมาณ 2 เซนติเมตร สูง 20 - 25 เซนติเมตร

5. อกลา คือ ไม้เหลื่อมสันทาบอยู่ที่ บานประตูหรือหน้าต่าง เฉพาะของหน้าต่าง ใช้ ขนาด 3x5 เซนติเมตร ยาวตลอดบาน ทาบ ติดอยู่กับบานหน้าต่างบานหนึ่ง เพื่อบังช่องที่บาน หน้าต่างทั้งสองบานมาประกบกัน

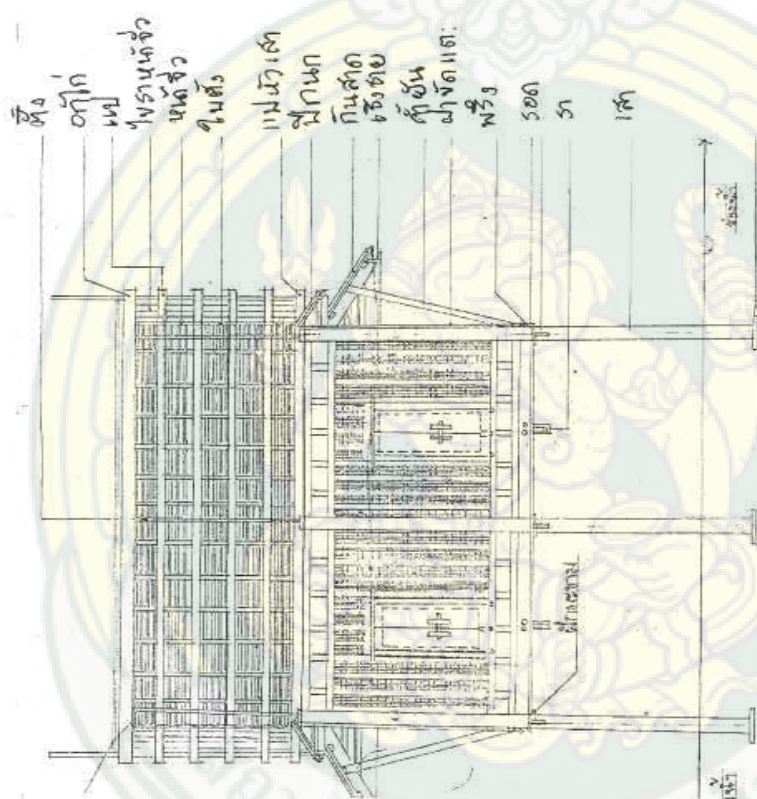
6. คานเดือย ทำหน้าที่เป็นกลอนติด อยู่ส่วนกลางของบานหน้าต่าง เป็นไม้เหลื่อม ขนาด 3x5 เซนติเมตร ยาวประมาณ 30 เซนติเมตร มีไม้รัดทาบกับตัวบานข้างละอัน

7. กบ เป็นกลอนของหน้าต่างเช่นกัน แต่ติดอยู่ส่วนล่าง เป็นไม้แบนขนาดหนา 1x5 เซนติเมตร สูงประมาณ 10 เซนติเมตร เจาะตัว ธรณีประตูให้เป็นร่อง เมื่อปิดบานสนิทแล้ว จึงใส่ กบลงไป

36. บันได ส่วนประกอบของบันได คือ ลูกขึ้นตามแนวนอน กับแม่บันไดตามแนวตั้ง ใช้ สำหรับขึ้นจากพื้นดิน ไปสู่ชาน บันไบบนแบบเดิมวางพาดกับพื้นและขอบพริ้ง ทำชักขึ้นเก็บบนนอก ชานได้เมื่อเวลาค่ำคืน เพราะช่วยให้เกิดความปลอดภัยได้บ้าง จากสัตว์ร้ายหรือขโมย ลูกขึ้นกลมมี เส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 5 เซนติเมตร แม่บันไดมีเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 10 เซนติเมตร

หรือไม้เหลียมลูกชิ้นขนาด 3.5x7.5 เซนติเมตร แม่บันไดขนาด 5x10 เซนติเมตร เจาะทะลุสอด
เข้าเป็นชั้นๆ ระยะ ห่างพอก้าวขึ้นสะดวก (ฤทัย ใจจงรัก, 2539, น. 167-184)

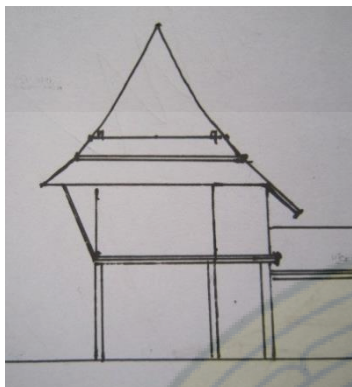
คัดลอกโดยนายขนานพ ฤกษ์ณะเศรษฐี วิทยาลัยช่างศิลปสุพรรณบุรี

ที่มา : ฤทัย ใจจรงัก

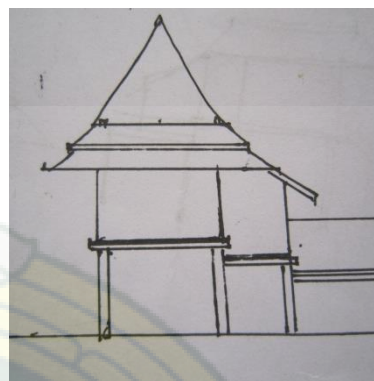
ภาพที่ 120 ภาพตัดเรือนครัว

วิเคราะห์โครงสร้างบ้านทรงไทยที่ได้ทำการสำรวจรูปลักษณะที่ปรากฏมีดังนี้

1.รูปด้านหน้าจั่วระดับพื้นเรือนนอนและระเบียงเป็นระดับพื้นเดียวกันหรือไม่มีการลดระดับ ใช้ รอต่อยาวทั้งหลัง ส่วนชานและระเบียงบันไดมีการลดระดับลงเพื่อรับลม ตัวชานบันไดเปิดโล่ง ภาพที่ 1

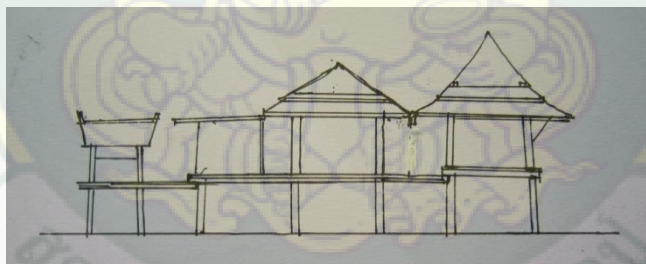
ภาพที่: 1

ภาพที่: 2

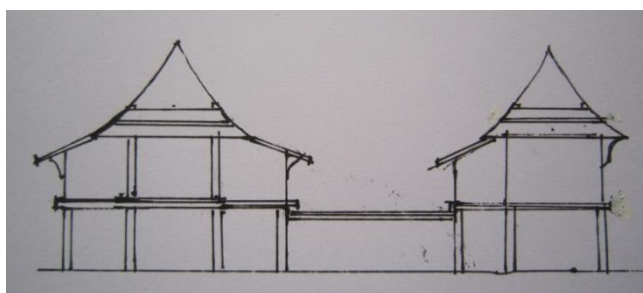
2.รูปด้านหน้าจั่ว ระดับเรือนนอนพื้นระเบียงและพื้นชานมีการลดระดับทุกช่วง ภาพที่: 2

3.เรือนแพยกหลังคาแฝดชนิดมีช่อแทนเสา หลังคามีขนาดลดหลั่นตามลำดับระดับเรือนใหญ่ หลังคาใหญ่เรือน ส่วนอีกหลังเป็นหลังคาเล็ก เรือนนอนและพื้นระเบียงไม่มีการลดระดับ ลดระดับแค่ ชานบันได ภาพที่: 3

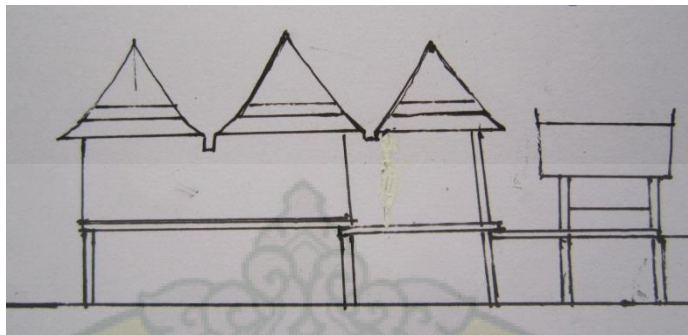
ภาพที่: 3

4. เรือนสามหลัง ตรงกลางเชื่อมด้วยชาน ลดระดับ ภาพที่: 4

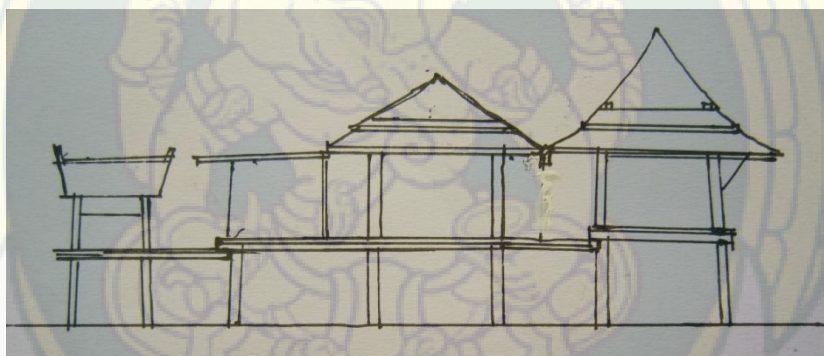
ภาพที่: 4

4. เรือนชนิดหลังคาแฝด ปลุกเรือนสองหลังชิดกันต่อรางน้ำหลังที่สามลดระดับพื้นลง ให้มีช่องลม มีศาลานั่งรับลมติดชานบันไดทางขึ้นหน้าบ้าน ภาพที่: 5

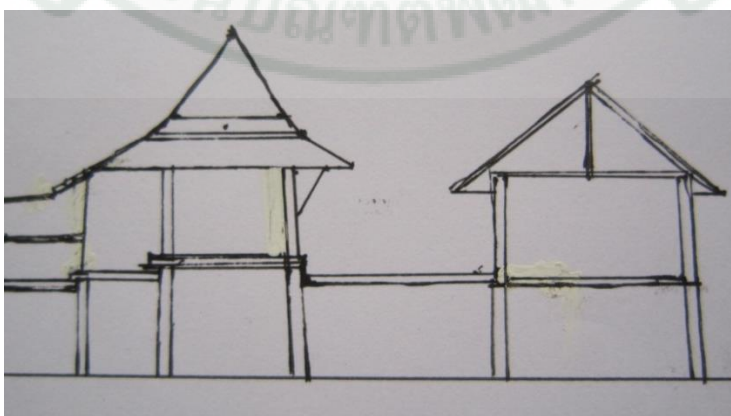
ภาพที่: 5

5. รูปด้านหน้าจั่วทรงสูง ต่อเติมตัวเรือนหลังคาคลุมชานทั้งหมด ชานลดระดับต่ำกว่าตัวเรือน มีศาลานั่งรับลมต่อจากตัวชาน ภาพที่: 6

ภาพที่: 6

7. หน้าจั่วทรงสูง ลักษณะตัวเรือนและชานลดระดับลดหลั่นกันเชื่อมต่อด้วย รั้วควาย ซึ่งในปัจจุบันปรับปรุงให้เป็นเรือนครัว ภาพที่: 7

ภาพที่: 7

แบบบ้านทรงไทยจำลอง

ภาพที่ 121

ภาพที่ 122

ภาพที่ 123

แบบบ้านไทยจำลอง

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการสำรวจบ้านกอไผ่และบ้านศาลาท่าทราย หมู่ 8 ตำบลจรเข้มหาญ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี มีบ้านทรงไทยทั้งหมด 21 หลัง ทำการศึกษา 17 หลัง เนื่องจากบางหลังได้ทำการรื้อถอนแล้วและบางหลังไม่สามารถเข้าไปทำการศึกษาได้

แผนที่บ้านที่ทำการสำรวจบ้านทรงไทย ในหมู่ 8 บ้านกอไผ่ และบ้านศาลาท่าทราย ตำบลจรเข้มหาญ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

ภาพที่ 124 แผนที่บ้านทรงไทยหมู่ 8 บ้านกอไผ่ และบ้านศาลาท่าทราย ตำบลจรเข้มหาญ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

📍 บ้านทรงไทยที่ทำการสำรวจเก็บข้อมูล 📍 พื้นที่บ้านทรงไทยที่ถูกรื้อถอน

- 1.บ้านนางเสมอ โสมภี
- 2.บ้านนางสลาย คำนุ
- 3.บ้านนางปราณี มูลจันทร์
- 4.บ้านนางสาวสังเวียนและนางสาวเจริญ ธรรมโกศล
- 5.บ้านนายทองดี แก้วสุกใส
- 6.บ้านนางสาวสาคร มีสมงาม
- 7.บ้านนางราตรี การบุญ
- 8.บ้านนายจำปา สวัสดิศรี

- 9.บ้านนางอรัญ เกตโฆชน์
- 10.บ้านนางสาวสนอง เอสมบูรณ์
- 11.บ้านนางปทุม พรหมพันธ์
- 12.บ้านนางสังวาลย์ พันธุ์จันทร์ดี
- 13.บ้านนายประวิทย์ อีสอาด
- 14.บ้านนายบุญช่วย มาเพ็ง
- 15.บ้านนางสมพงษ์ สมจ้อย
- 16.บ้านนายวิทยา มาลาวงษ์
- 17.บ้านนางสาวเจริญ เจริญนพรัตน์

บ้านทรงไทยที่บ้านกอไผ่และบ้านศาลาทำทนายแบ่งตามอายุได้ 3 กลุ่มคือ

กลุ่มที่ 1 อายุ 40 ปีขึ้นไป ได้แก่

- บ้านนางอรัญ เกตโฆชน์ อายุ 41 ปี
- บ้านนางสาวเจริญ เจริญนพรัตน์ อายุ 50 ปี

กลุ่มที่ 2 อายุ 70 ปีขึ้นไป

- บ้านนางเสมอ โสมภี อายุ 70 ปี
- บ้านนางสลาย คำนุ อายุ 80 ปี
- บ้านนางปราณี มูลจันทร์ อายุ 80 ปี
- บ้านนางสาวสังเวียนและนางสาวเจริญ ธรรมโกศล อายุ 85 ปี
- บ้านนางราตรี การบูรณ์ อายุ 84 ปี
- บ้านนางสังวาลย์ พันธุ์จันทร์ดี อายุ 84 ปี
- บ้านนางสมพงษ์ คงสมจ้อย อายุ 80 ปี
- บ้านนางปทุม พรหมพันธ์ อายุ 85 ปี
-

กลุ่มที่ 3 อายุ 100 ปีขึ้นไป ได้แก่

- บ้านนายทองดี แก้วสุกใส อายุ 100 ปี
- บ้านนางสาวสาคร มีสมงาม อายุ 100 ปี
- บ้านนายจำปา สวัสดิศรี อายุ 100 ปี
- บ้านนางสาวสนอง เอสมบูรณ์ อายุ 100 ปี
- บ้านนางปทุม พรหมพันธ์ อายุ 100 ปี
- บ้านนายประวิทย์ อีสอาด อายุ 119 ปี
- บ้านนายบุญช่วย มาเพ็ง อายุ 102 ปี
- บ้านนายวิทยา มาลาวงษ์ อายุ 102 ปี

ประเภทของบ้านทรงไทยในหมู่บ้านที่ทำการสำรวจนี้แบ่งตามรูปแบบออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. เรือนเดี่ยว มีทั้งหมด 14 หลัง

กลุ่มที่ 1 เรือนเดี่ยวสร้างจากเรือนแพคือบ้านนางปทุม พรหมพันธ์ และบ้านนางสาวเจริญ เจริญพรรัตน์

กลุ่มที่ 2 ประเภทเรือนเดี่ยวฝาประกนไม้สัก โดยศึกษาโครงสร้างและการวางผังมีใกล้เคียงกันได้แก่ 1.บ้านนายจำปา สวัสดิ์ศรี 2. บ้านนางปราณี มูลจันทร์ 3.บ้านนางสลุย คำนุ 4. บ้านนางราตรี การบูร 5. บ้านนายประวิทย์ อีสอาด 6.บ้านนางเสมอ โสมภี

2. เรือนหมู่ 3 หลัง ได้แก่ 1.บ้านนายทองดี แก้วสุกใส 2.บ้านนางอรทัย เกตโฆชน์ 3.บ้านนางสังวาลย์ พันธจันทร์ดี

ส่วนบ้านหลังอื่นๆ ฝาบ้านได้รับการซ่อมแซมเปลี่ยนมาใช้ฝาแป้นเกล็ด

รูปแบบบ้านประกอบด้วยห้องด้านหน้า ห้องนอน และห้องครัว บางหลังอาจขยายพื้นที่เพิ่มตรงส่วนครัว ส่วนหลังคาปัจจุบันมุงด้วยกระเบื้องหรือสังกะสี เป็นการประยุกต์ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน ทิศทางการสร้างบ้านส่วนใหญ่มีทิศทางการปลูกสร้างที่คล้ายคลึงกันคือหันหน้าบ้านเข้าลำคลอง ด้านหลังบ้านคือทุ่งนา ไม่มีรั้วล้อมรอบแสดงเขตบ้าน เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นญาติพี่น้องกัน การแสดงอาณาเขตใช้ต้นไม้เป็นตัวแบ่งดังนั้นพื้นที่รอบๆ จึงนิยมปลูกผักสวนครัว

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้บ้านทรงไทยที่ยังดำรงอยู่คือ การประกอบอาชีพคือทำนาเป็นอาชีพหลักซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของคนในหมู่บ้านแห่งนี้ ทำให้ไม่ต้องเดินทางไปทำงานไกลบ้าน และสภาพภูมิศาสตร์ที่ไม่เปลี่ยนแปลงจากอดีตมากนัก ถึงแม้จะมีถนนตัดผ่านทำให้ผู้คนหันไปสัญจรทางบกมากกว่าทางเรือเหมือนในอดีตก็ตาม แต่คลองจรเข้ใหญ่ยังคงสภาพเดิม ชาวบ้านยังคงใช้ประโยชน์จากคลองคือปลูกผัก ปลูกปลา และการสร้างบ้านทรงไทยจะสร้างเรียงรายตามริมคลองหันหน้าบ้านออกหาคลอง ซึ่งลักษณะของบ้านทรงไทยที่มีได้สูงนั้นเหมาะต่อสภาพแวดล้อมที่ตั้งอยู่ใกล้คลองมีน้ำท่วมทุกปี

จำนวนประชากรปัจจุบันอาศัยอยู่บ้านละประมาณ 1-4 คน ส่วนใหญ่เป็นวัยผู้ใหญ่ 30 ปีขึ้นไป มีครอบครัวที่ใหญ่ที่สุดคืออาศัยอยู่ 11 คน

ด้านวัฒนธรรมที่มีชาวลาวเวียงอาศัยอยู่เป็นส่วนใหญ่ มีลาวพวนและไทยเล็กน้อย แต่ด้านความเชื่อมีทั้งวัฒนธรรมของลาวเวียงและไทยปะปนร่วมกัน ลาวพวนและไทยต่างเข้าร่วมประเพณีของลาวเวียง การสืบทอดความเชื่อของลาวเวียงค่อนข้างแน่นแฟ้นมีการสืบทอดทำต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน เช่น ประเพณีทอดผ้าป่าลอยกระทง ประเพณีการไหว้ศาลเจ้าปู่ ชาวลาวเวียงเองก็ยอมรับวัฒนธรรมของไทยปรับตัวให้เข้ากับวิถีชีวิตที่นี่ เห็นได้จากการที่สร้างบ้านทรงไทยเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เป็นที่ราบลุ่ม มีน้ำท่วม และการประกอบอาชีพคือทำนาเป็นส่วนใหญ่

จากการลงพื้นที่วิจัยพบว่าผู้อาศัยส่วนใหญ่ไม่มีความคิดเปลี่ยนแปลงรูปแบบบ้านจากทรงไทยมาเป็นสมัยใหม่ เนื่องจากมีความเห็นว่าบ้านทรงไทยมีลักษณะที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ อาศัยอยู่สบาย เป็นความคุ้นเคยที่มีมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ และมีความต้องการรักษารูปแบบเดิมไว้ และต้องการให้ลูกหลานสืบทอดต่อ แต่มีข้อสังเกตว่าส่วนใหญ่รุ่นลูกหลานมักไปทำงานไกลบ้านและมีครอบครัวใช้ชีวิตอยู่ที่อื่น ซึ่งอนาคตบ้านทรงไทยเหล่านี้อาจถูกทิ้งร้างไปได้ ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าควรมีการจัดการปลูกจิตสำนึกให้กับเด็กรุ่นหลังตั้งแต่ชั้นประถมให้เห็นถึงคุณค่าของบ้านทรงไทยซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นผนวกกับวัฒนธรรมลาวเวียงที่ไม่ควรให้สูญหายไป ทั้งในโรงเรียนและที่บ้านเพื่อเป็นการรักษามรดกไทยที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ

บรรณานุกรม

- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. เสด็จประพาสต้น. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศิลปบรรณาการ, 2519.
- น.ณ ปากน้ำ. แบบแผนบ้านเรือนในสยาม. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ด้านสุทธาการพิมพ์, 2543.
- มุสตี ทิพทัส. บ้านในกรุงรัตนโกสินทร์ 1. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545
- มหาวิทยาลัยศิลปากร, โครงการรักษาเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อม เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว, กรุงเทพฯ : ปรี้นตังกรุ๊ป, 2546
- สมภพ ภิรมย์. บ้านไทยภาคกลาง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว. 2545.
- อรศิริ ปาณินท์. ปัญญาสร้างสรรค์จากเรือนพื้นถิ่น. ปาฐกถาศิลป์ พีระศรี ครั้งที่ 5 15 กันยายน 2543. มปท : มปป.
- ฤทัย จงใจรัก. เรือนไทยเดิม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์. 2539.
- ดร.วันดี พินิจวรสิน. “บ้านพื้นถิ่นลาวเวียง ที่บ้านเลือก”. หน้าจั่ว ฉบับประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรมและสถาปัตยกรรมไทย. 8 (กันยายน 2554-สิงหาคม 2555) : 217.
- วิศาล สมคิด. ท้องถิ่น : จังหวัดสุพรรณบุรี. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสามเจริญพาณิชย์ (กรุงเทพ) จำกัด, 2536.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. 2558. ร.5 เสด็จประพาสต้น. (ออนไลน์) แหล่งที่มา : <http://www.sujitwongthes.com/wpcontent/uploads/2012/11/kamphaengphet174-193.pdf>. 17 กันยายน 2558.

ภาคผนวก

แบบสำรวจโครงการศึกษารูปแบบบ้านทรงไทยในพื้นที่ตำบลจรเข้มใหญ่ อำเภอบางพลาม้า จังหวัด
สุพรรณบุรี

หลังที่ 1

วันที่.....9..เมษายน..2560.....

บ้านเลขที่.....58/8.....บ้าน..กอไผ่..หมู่ 8 ต.จรเข้มใหญ่ อ.บางพลาม้า จ.สุพรรณบุรี

อายุบ้าน.....70..... ปี

เจ้าของบ้านชื่อ-นามสกุล..นางเสมอ.....โสภี.....อายุ....81.....ปี....อาชีพ.....-

ผู้ให้สัมภาษณ์ชื่อ-นามสกุลนางเสมอ.....โสภี.....

ความสัมพันธ์เป็น.....เจ้าของบ้าน.....

ปัจจุบันมีผู้อยู่อาศัยในบ้านจำนวน.....3.....คน

การปรับปรุงบ้าน ☐ ไม่เคยปรับปรุง ☒ มีการปรับปรุง เมื่อ.....ทำมาตลอด..

เจ้าของบ้านคือ นางเสมอ โสภี อายุ 81 ปี สมาชิกในบ้านทั้งหมด 3 คน คือนาง
เสมอ, บุตร และหลาน อายุบ้านประมาณ 70 ปี บ้านหลังนี้สร้างตอนนางเสมออายุประมาณ
11-12 ปี โดยย้ายมาจากวัดลานคา ตำบลเก้าห้อง จังหวัดสุพรรณบุรีซึ่งเป็นบ้านเกิด
เนื่องจากบิดามารดาซื้อที่นาที่จรเข้มใหญ่ ด้านบิดาเป็นลาวเวียง ส่วนมารดาเป็นลาวพวน
นางเสมอแต่งงานกับคนเชื้อสายลาวพวนจากวัดกกม่วง อ.บางพลาม้า จ.สุพรรณบุรี เดิม
ประกอบอาชีพทำนา ปัจจุบันไม่ได้ทำแล้ว รายได้มาจากลูกหลานและเบี้ยผู้สูงอายุ บ้านหลังนี้
ซื้อมาจากตำบลหันคา จังหวัดชัยนาท นำใส่เรือล่องมาตามคลองมะขามเฒ่า แม่น้ำท่าจีน
ล่องมาจนถึงคลองจรเข้มใหญ่ การซ่อมแซมทำมาตลอด มีการต่อเติมกระเบื้องและนอกชาน นาง
เสมอมีความคิดจะซ่อมแซมบ้านให้สภาพแข็งแรงดีกว่านี้แต่ไม่มีเงินพอ ตั้งใจยกให้ลูกหลานสืบ
ต่อไป ข้อดีของบ้านทรงไทยคืออากาศดี น้ำอาหารอุดมสมบูรณ์ ข้อเสียคือน้ำท่วมโดยเฉพาะ
ในปี พ.ศ.2554 เนื่องจากตรงบริเวณที่สร้างบ้านนี้เป็นที่ลุ่มต่ำกว่าบ้านอื่น จึงต้องมีเรือติดบ้าน
ไว้ตลอดซึ่งเจ้าของซื้อมาแต่นำมาซ่อมแซมเอง รอบๆ บ้านปลูกพืชสวนครัวได้แก่ น้ำเต้า
กล้วย พักแพง เผือก มะนาว ไข่

หลังที่ 2

วันที่.....9..เมษายน..2560.....

บ้านเลขที่.....-.....บ้าน..กอไผ่..หมู่ 8 ต.จรเข้ใหญ่ อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี

อายุบ้าน.....80..... ปี

เจ้าของบ้านชื่อ-นามสกุล...นางสววย....คำนุ.....อายุ....-.....ปี....อาชีพ....-.....

ผู้ให้สัมภาษณ์ชื่อ-นามสกุลนางสาวมน.....สีสววย.....

ความสัมพันธ์เป็น.....เพื่อนบ้านสไ

.....

ปัจจุบันมีผู้อยู่อาศัยในบ้านจำนวน.....-.....คน

การปรับปรุงบ้าน ☐ ไม่เคยปรับปรุง ☐ มีการปรับปรุง เมื่อ.....-.....

เดิมเป็นบ้านตาวอนกับยายผ่นแต่เสียชีวิตแล้ว ปัจจุบันไม่มีใครอยู่อาศัยเพราะรุ่นพ่อแม่เสียชีวิต เหลือแต่บุตรทำงานอยู่ที่กรุงเทพฯ คือนางสววย คำนุ อายุบ้านประมาณ 80 ปีขึ้นไป

หลังที่ 3

วันที่.....9..เมษายน..2560.....

บ้านเลขที่.....48.....บ้าน..กอไผ่..หมู่ 8 ต.จรเข้ใหญ่ อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี

อายุบ้าน.....80..... ปี

เจ้าของบ้านชื่อ-นามสกุล...นางปราณี.....มูลจันทร์.....อายุ....70....ปี....อาชีพ....-.....

ผู้ให้สัมภาษณ์ชื่อ-นามสกุลนางเสมอ.....โสภณ.....

ความสัมพันธ์เป็น.....เพื่อนบ้าน.....

ปัจจุบันมีผู้อยู่อาศัยในบ้านจำนวน.....3.....คน

การปรับปรุงบ้าน ☐ ไม่เคยปรับปรุง ☐ มีการปรับปรุง เมื่อ.....-.....

ย้ายมาอยู่ที่จรเข้ใหญ่สมัยยายสาลีและตากราน นางปราณีแต่งงานกับนายบุญซึ่งเป็นเจ้าของเก่า ครอบครัวย้ายมาจากกลางอิมมอยู่ใกล้ตอนผักเสี้ยน อำเภอบางปลาม้า อายุบ้านประมาณ 80 ปี บ้านหลังนี้ลูกหลานมีโครงการจะสร้างใหม่

หลังที่ 4

วันที่.....2..กรกฎาคม..2559.....

บ้านเลขที่.....36.....บ้าน..กอไผ่..หมู่ 8 ต.จรเข้ใหญ่ อ.บางปلام้า จ.สุพรรณบุรี

อายุบ้าน.....85..... ปี

เจ้าของบ้านชื่อ-นามสกุล...นางสาวสังเวียน.....ธรรมโกศล.....อายุ....84.....ปี.....อาชีพ...-.....

นางสาวเจริญ.....ธรรมโกศล.....อายุ....82.....ปี.....อาชีพ...-.....

ผู้ให้สัมภาษณ์ชื่อ-นามสกุล.. นางสาวสังเวียน.....ธรรมโกศล.....

ความสัมพันธ์เป็น.....เจ้าของบ้าน

ปัจจุบันมีผู้อยู่อาศัยในบ้านจำนวน.....2.....คน

การปรับปรุงบ้าน ☒ ไม่เคยปรับปรุง ☐ มีการปรับปรุง เมื่อ-.....

ได้แก่ ทำการต่อเติมหลังบ้านและนอกชาน

ข้อมูลอื่นๆ เดิมบ้านหลังนี้อยู่กัน 2 คน มีอาชีพทำนา ปัจจุบันทำไม่ได้แล้ว อาศัยลูกหลานส่งเงินให้ วันหยุดลูกหลานมาเยี่ยม ไม่เคยซ่อมบ้านเพราะต้องมีปัจจัย นอกจากตัวบ้านแล้วยังมียุ่งข้าวและลานควาย บ้านสร้างสมัยบิดามารดา ย้ายมาจากบ้านแม่น้ำ วัดง่อมพร อำเภอบางปلام้า แล้วสร้างบ้านที่บริเวณนี้เลย

หลังที่ 5

วันที่.....2..กรกฎาคม..2559.....

บ้านเลขที่.....35.....บ้าน..กอไผ่..หมู่ 8 ต.จรเข้ใหญ่ อ.บางปلام้า จ.สุพรรณบุรี

อายุบ้าน.....100..... ปี

เจ้าของบ้านชื่อ-นามสกุล...นายทองดี.....แก้วสุใส.....อายุ....68.....ปี.....อาชีพ.....ทำนา.....

ผู้ให้สัมภาษณ์ชื่อ-นามสกุล..นายทองดี.....แก้วสุใส.....

ความสัมพันธ์เป็น.....เจ้าของบ้าน

ปัจจุบันมีผู้อยู่อาศัยในบ้านจำนวน.....11.....คน

การปรับปรุงบ้าน ☒ ไม่เคยปรับปรุง ☐ มีการปรับปรุง เมื่อ-.....

ได้แก่ ทำการต่อเติมหลังบ้านและนอกชาน

ข้อมูลอื่นๆ บ้านสร้างสมัยตาสุวรรณและยายเน้ย แก้วสุใส ครอบครัวย้ายมาจากวัดมณีวรรณ ลักษณะเป็นเรือนหมู่ มีขนาดใหญ่ที่สุดในแถบนี้ ปัจจุบันอยู่กัน 11 คนคือ พ่อ แม่ ลูก และหลาน การอยู่อาศัยบ้านทรงไทยนี้มีอากาศดี ถ่ายเท ไม่มีความคิดเปลี่ยนรูปทรงบ้าน ถ้าชำรุดจะซ่อมแซม ฝาเป็นไม้สัก พื้นไม้เป็นไม้เบญจพรรณ ช้างบนเป็นฝาไม้ ไม่รู้ว่าช่างที่ไหนสร้าง

หลังที่ 6

วันที่.....13..พฤศจิกายน...2559.....

บ้านเลขที่.....22/8.....บ้าน..กอไผ่..หมู่ 8 ต.จรเข้มใหญ่ อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี

อายุบ้าน.....85..... ปี

เจ้าของบ้านชื่อ-นามสกุล...นางสาวสาคร.....มีสมงาม.....อายุ....68.....ปี.....อาชีพ

ผู้ให้สัมภาษณ์ชื่อ-นามสกุล.. นางสาวทองดี มีสมงาม ความสัมพันธ์เป็น.....พี่สาวเจ้าของบ้าน

ปัจจุบันมีผู้อยู่อาศัยในบ้านจำนวน.....4.....คน

การปรับปรุงบ้าน ☒ ไม่เคยปรับปรุง ☐ มีการปรับปรุง เมื่อ-.....

ผู้อยู่อาศัยคือนางสาวทองดี มีสมงาม อายุ 71 ปี, นางสาวสาคร มีสมงาม อายุ 68 ปี, นางสาวสุชีลา มีสมงาม อายุ 61 ปี นางสาวสุชีลา มีสมงาม อายุ 60 ปี นายน้อยสามี นางสาวสุชีลา และญาติอีก 1 คน ทั้งหมด 5 คน เป็นรุ่นที่ 3 ปัจจุบันประกอบอาชีพทำนา อายุบ้านประมาณ 100 ปี สร้างสมัยตาของทั้งสามคนคือ ตามีเป็นหมอยาแผนโบราณเชื้อสายลาวเวียง ภายในบ้านมีห้องครุฑอยู่ ส่วนยายเคลือบเป็นลาวพวนย้ายมาจากวัดทุ่งอุทุมพร ส่วนพ่อมาจากวัดมณีวรรณ แล่นี่สงบเงียบ บ้านหลังนี้เคยติด (กระตี่) บ้านให้สูงขึ้น และถอย (เลื่อน) บ้านเข้ามาเล็กน้อยจากเดิม เนื่องจากเดิมบ้านตั้งอยู่ในบริเวณที่ญาติ ทำให้บ้านสูงขึ้น น้ำไม่ท่วม สืบเนื่องจากหน้าบ้านหลังอื่นโดนน้ำท่วมยกเว้นบ้านหลังนี้ การทำน่าน้ำท่วมทุกปีที่ผ่านมาแต่ปัจจุบัน 4 ปีท่วมครั้ง ปี 2549 น้ำท่วมหนัก มีเลี้ยงปลาไว้กินเอง ไม่ทราบที่มาช่างสร้างบ้าน ไม่เคยคิดสร้างบ้านใหม่หรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบบ้านเป็นแบบสมัยใหม่ ข้อดีของบ้านทรงไทยคือแข็งแรง ลมมาไม่พัง พื้น ฝา เป็นของเดิม มีต่อเติมบางห้อง ไม้ซี้มาจากดอนลานลาดชะโดที่มาเปลี่ยนใหม่ แต่ของเก่าไม่รู้ที่มา

หลังที่ 7

วันที่.....2..กรกฎาคม..2559.....
 บ้านเลขที่.....90.....บ้าน..ศาลาทำทราย..หมู่ 8 ต.จรเข้ใหญ่ อ.บางปلام้า จ.สุพรรณบุรี
 อายุบ้าน.....84..... ปี
 เจ้าของบ้านชื่อ-นามสกุล..นางราตรี.....การบูรณ.....อายุ.....56.....ปี.....อาชีพ.....-.....
 ผู้ให้สัมภาษณ์ชื่อ-นามสกุล..นายสมโภชน์.....ชานา.....อายุ 35 ปี.....
 นางสาวกันยา.....สวัสดิศรี.....อายุ..35 ปี.....

ความสัมพันธ์เป็น.....หลานเจ้าของบ้าน
 ปัจจุบันมีผู้อยู่อาศัยในบ้านจำนวน.....1.....คน
 การปรับปรุงบ้าน ☐ ไม่เคยปรับปรุง ☐ มีการปรับปรุง เมื่อ-.....
 ข้อมูลอื่นๆ เดิมบ้านหลังนี้อยู่กัน 2 คน ไม่คิดเปลี่ยนแปลงเพราะอยู่สบาย ตั้งใจให้หลานสืบ
 ทอดต่อไป เป็นบ้านไม้สักทั้งหลัง สร้างตั้งแต่สมัยยายแปน การบูรณ และตาเดิม การบูรณ

หลังที่ 8

วันที่.....2..กรกฎาคม..2559.....
 บ้านเลขที่.....-.....บ้าน..ศาลาทำทราย..หมู่ 8 ต.จรเข้ใหญ่ อ.บางปلام้า จ.สุพรรณบุรี
 อายุบ้าน.....84..... ปี
 เจ้าของบ้านชื่อ-นามสกุล..นายจำปา.....สวัสดิศรี.....อายุ.....ปี.....อาชีพ.....
 ผู้ให้สัมภาษณ์ชื่อ-นามสกุล..นายประวิทย์.....อิสอาด.....อายุ ปี.....

ความสัมพันธ์เป็น.....เพื่อนบ้าน.....
 ปัจจุบันมีผู้อยู่อาศัยในบ้านจำนวน.....-.....คน
 การปรับปรุงบ้าน ☐ ไม่เคยปรับปรุง ☐ มีการปรับปรุง เมื่อ-.....

สร้างสมัยदारอดและยายขำ คือบิดามารดาของนายจำปา อายุบ้านประมาณ 100 ปี
 ปัจจุบันนายจำปาเสียชีวิตแล้ว มีนางสาวบังอร สวัสดิศรีบุตรสาวสืบทอดต่อ แต่ปัจจุบันเป็น
 บ้านร้างไม่มีผู้อยู่อาศัย เนื่องจากบ้านทรุดโทรมมาก ไม่มีปัจจัยซ่อมแซม ลูกหลานจึงย้ายไปเช่า
 บ้านอยู่ที่อื่น

หลังที่ 9

วันที่.....22..ธันวาคม..2559.....

บ้านเลขที่....103.....บ้าน..ศาลาทำทราย..หมู่ 8 ต.จรเข้มใหญ่ อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี

อายุบ้าน.....41..... ปี

เจ้าของบ้านชื่อ-นามสกุล...นางอรทัย.....เกตโพน.....อายุ....54....ปี.....อาชีพ.....รับราชการครู

ผู้ให้สัมภาษณ์ชื่อ-นามสกุล..นางอรทัย...เกตโพน.....

ความสัมพันธ์เป็น.....เจ้าของบ้าน

ปัจจุบันมีผู้อยู่อาศัยในบ้านจำนวน.....4.....คน

การปรับปรุงบ้าน ☐ ไม่เคยปรับปรุง ☐ มีการปรับปรุง เมื่อ-.....

สมาชิกในบ้านทั้งหมด 4 คน ไม่ได้ย้ายมาจากที่อื่น อาศัยอยู่ที่นี้ตั้งแต่สมัยตายาย ยายชื่อจันทร์ คชินทอง ตาเป็นคนศรีประจันต์ มารดาชื่อนางเต็ม เอสมบุญเป็นชาวศาลาทำ ทราย บิดาชื่อถนัด เอสมบุญ เป็นครู เชื้อสายลาวพวนมาจากบ่อหัวกรวด วัดราษฎร์บำรุง อยู่เลยตลาดบ้านสุด เป็นญาติกับตระกูลเอสมบุญ แต่เขียนนามสกุลผิดเพี้ยนไป บ้านซื้อ มา เป็นหลังแล้วเอามาต่อกัน เช่นหลังนี้มีฝาแต่ไม่มีเสา อีกหลังมีรอก จึงนำมาซื้อใหม่แล้วนำมาต่อ กันเป็นเรือนหมู่ มีทั้งหมด 5 หลัง ลักษณะหลังคาเป็นแบบยอดแหลมและทรงปั้นหยา บ้านไม่ เคยซ่อมแซม ข้อดีคือลักษณะบ้านเหมาะกับสภาพอากาศ เหมาะกับที่ลุ่มมีแม่น้ำ บรรยาศร่ม รื่น อากาศดีไม่ต้องใช้พัดลม ข้อเสียคือต้องคอยดูแลปิดกวาดเพราะเป็นไม้มีปลวกขึ้น ไม่มี ความคิดเปลี่ยนรูปทรงบ้านเพราะบ้านทรงไทยเหมาะต่อสภาพอากาศ และเรื่องปัจจัย

หลังที่ 10

วันที่.....2..กรกฎาคม..2559.....

บ้านเลขที่.....104.....บ้าน..ศาลาทำทราย..หมู่ 8 ต.จรเข้มใหญ่ อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี
อายุบ้าน.....100..... ปี

เจ้าของบ้านชื่อ-นามสกุล...นางสาวสมจิตร.....เอมสมบุรณ์.....อายุ....75.....ปี.....อาชีพ.....-....

นางสาวสนอง.....เอมสมบุรณ์.....อายุ....66.....ปี.....อาชีพ.....-....

ผู้ให้สัมภาษณ์ชื่อ-นามสกุล..นางสาวสมจิตร.....เอมสมบุรณ์.....อายุ....75.....ปี

นางสาวสนอง.....เอมสมบุรณ์.....อายุ....66.....ปี

ความสัมพันธ์เป็น.....พี่-น้อง.....กับเจ้าของบ้าน

ปัจจุบันมีผู้อยู่อาศัยในบ้านจำนวน.....2.....คน

การปรับปรุงบ้าน ☐ ไม่เคยปรับปรุง ☒ มีการปรับปรุง เมื่อ พ.ศ...2539.....

ได้แก่ ทำการรื้อบ้าน 1 ครั้ง เนื่องจากสภาพเดิมโยเย

ข้อมูลอื่นๆ....บ้านทรงไทยหลังนี้สร้างในสมัยยายของเจ้าของบ้าน เป็นลาวพวน ถิ่นฐานเดิมมาจากบ้านด่าน ตลาดเก่าห้อง อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ตั้งแต่นายยังเป็นเด็ก ประกอบอาชีพทำนา เนื่องจากบริเวณบ้านศาลาทำทรายเป็นที่ลุ่มเหมาะแก่การทำนา แต่ที่บ้านด่านตลาดเก่าห้องมีน้ำน้อยไม่เหมาะทำนา และนาตั้งอยู่ใกล้บ้าน ปัจจุบันทั้งสองท่านไม่ได้ทำนาแล้วเนื่องจากอายุมาก อาศัยลูกหลานส่งเงินมาให้ใช้จ่าย และปลูกผักสวนครัวเล็กๆ น้อยๆ ไว้ใช้ในครัวเรือน สำหรับสภาพบ้านในปัจจุบันมี 2 หลัง ไม่คิดปรับปรุงอีก เนื่องจากเจ้าของอายุมากแล้วและไม่มีปัจจัย แต่ไม่คิดย้ายไปที่อื่น มีความภูมิใจเพราะเป็นของเก่าแก่ ทรงโบราณ แต่ถ้าซ่อมก็ยังคงสภาพเดิมไว้ รอบๆ บ้านมีทั้งญาติและเพื่อนบ้าน จึงอยู่แล้วปลอดภัย จึงไม่ทำรั้ว แม้ว่าลูกหลานไปทำงานที่อื่น ที่นี้น้ำท่วมทุกปี ปี พ.ศ.2549 น้ำท่วมถึงกระดาน บ้านหลังนี้ไม่มีเสาหม่ย่านาง ประเพณีที่ทำเป็นประจำคือทำบุญในวันสงกรานต์และวันขึ้นปีใหม่

หลังที่ 11

วันที่.....27..ธันวาคม..2558.....

บ้านเลขที่....100.....บ้าน..ศาลาท่าทราย..หมู่ 8 ต.จรเข้ใหญ่ อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี

อายุบ้าน.....85..... ปี

เจ้าของบ้านชื่อ-นามสกุล...นางปทุม.....พรหมพันธ์.....อายุ....62....ปี.....อาชีพ.....ทำนา.....

ผู้ให้สัมภาษณ์ชื่อ-นามสกุล..นางปทุม....พรหมพันธ์.....

ความสัมพันธ์เป็น.....เจ้าของบ้าน

ปัจจุบันมีผู้อยู่อาศัยในบ้านจำนวน.....1.....คน

การปรับปรุงบ้าน ☐ ไม่เคยปรับปรุง ☒ มีการปรับปรุง เมื่อ-.....

ได้แก่ ทำการซ่อมแซมบ้างเล็กน้อย คือทำข้างฝาด้วยวิธีแทรกไม้เข้าไปตามช่องหน้าต่าง ส่วนร่องรอยแพเดิมที่เป็นไม้ได้รื้อไปหมดแล้ว ส่วนหลังคาค่อยๆ ต่อทีละชั้น

ข้อมูลอื่นๆ บ้านหลังนี้มีอายุ 100 ปี ตาของนางปทุมคือนายลำภา ประทีปทอง ชื่อเป็นเรือนหอ ให้อยาย ไม่ทราบแหล่งที่ซื้อสันนิษฐานว่ามาจากผักไห่ ลาดชะโด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หรือ ที่วัดลานหอยเพราะทางแถบสุพรรณนี้ไม่ค่อยมีแพบก เดิมบ้านหลังนี้อยู่กัน 6 คน มีบิดาคือนาย เชื้อ มารดาคือนางแสง เจ้าของบ้าน และลูกๆ สิบเชื้อสายชาวลาวเวียง อาชีพเดิมค้าขาย ทั่วไป เดิมบ้านหลังนี้เป็นแพ จอดอยู่แล้วย้ายมาจากบ้านแม่น้ำ ต่อมาเจ้าของที่ขอที่ดินเลยย้าย มาสร้างตรงนี้เพราะใกล้น้ำ ลูกหลานเดิมอยู่ข้างใน ถ้าย้ายเข้าไปอีกจะลำบาก หลังจากนั้นอยู่ อาศัยมาตลอดแม้ปัจจุบันจะอยู่คนเดียวก็ตาม เนื่องจากเจ้าของบ้านได้เกษียณอายุราชการแล้ว ปัจจุบันประกอบอาชีพทำนา ต้องการรักษามันหลังนี้ไว้ อนาคตอยากซ่อมแซมให้สวยงาม เพื่อ สืบทอดมรดก

หลังที่ 12

วันที่.....27...ธันวาคม..2558.....

บ้านเลขที่....95.....บ้าน..ศาลาทำทราย..หมู่ 8 ต.จรเข้ใหญ่ อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี

อายุบ้าน.....85..... ปี

เจ้าของบ้านชื่อ-นามสกุล...นางสังวาลย์.....พันธ์จันทร์ดี.....อายุ....85.....ปี.....อาชีพ.....

ข้าราชการเกษียณ

ผู้ให้สัมภาษณ์ชื่อ-นามสกุล..นางสังวาลย์.....พันธ์จันทร์ดี.....

ความสัมพันธ์เป็น.....เจ้าของบ้าน

ปัจจุบันมีผู้อยู่อาศัยในบ้านจำนวน.....2.....คน

การปรับปรุงบ้าน ☐ ไม่เคยปรับปรุง ☒ มีการปรับปรุง เมื่อ-.....

ได้แก่ ทำการต่อเติมหลังบ้านและนอกชาน

ข้อมูลอื่นๆ เดิมบ้านหลังนี้อยู่กัน 2 คน ไม่คิดเปลี่ยนแปลงเพราะอยู่สบาย ตั้งใจให้หลานสืบทอดต่อไป

หลังที่ 13

วันที่.....10..ธันวาคม..2558.....

บ้านเลขที่.....89.....บ้าน..ศาลาทำทราย..หมู่ 8 ต.จรเข้ใหญ่ อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี

อายุบ้าน.....119..... ปี

เจ้าของบ้านชื่อ-นามสกุล...นายประวิทย์.....อิสสอาด.....อายุ....79.....ปี.....อาชีพ....-.....

ผู้ให้สัมภาษณ์ชื่อ-นามสกุลนายประวิทย์.....อิสสอาด.....

ความสัมพันธ์เป็น.....เจ้าของบ้าน.....

ปัจจุบันมีผู้อยู่อาศัยในบ้านจำนวน.....2.....คน

การปรับปรุงบ้าน ☐ ไม่เคยปรับปรุง ☒ มีการปรับปรุง เมื่อ พ.ศ...2537..

ได้แก่ ทำการซ่อมแซม 1 ครั้ง ต่อเติมศาลากับโรงรถ รื้อเรือนชานออก เก็บเรือนนอนไว้.....

ข้อมูลอื่นๆ...ถิ่นฐานเดิมของเจ้าของบ้านคือนายประวิทย์ อิสสอาด ย้ายมาจากวัดมณีวรรณ อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี ตั้งแต่สมัยบิดามารดาของนายประวิทย์คือ นายสีกับนางจำปา ครอบครัวนี้สืบเชื้อสายชาวลาวเวียง คือชาวลาวที่ย้ายถิ่นฐานมาจากเมืองเวียงจันทน์ ประเทศลาว มาตั้งรกรากที่วัดมณีวรรณตั้งแต่สมัยยายบุญมาของนายประวิทย์ ภายหลังจึงอพยพมาที่ จ.ระยอง นายประวิทย์มีพี่น้องทั้งหมด 3 คนคือ พี่สาว พี่ชาย และนายประวิทย์ และมาแต่งงานกับนาง ซึ่งมีเชื้อสายลาวเวียงเช่นเดียวกัน สาเหตุที่เลือกสร้างบ้านที่นี่เนื่องจากมีคลองอยู่หน้าบ้าน ใช้ประกอบอาชีพทำนา เดิมบริเวณนี้เป็นป่าแขง การครอบครองใครมาถึงก่อน ฟันมากก็ได้ที่มาก ใครมาก่อนก็ได้ก่อน นายประวิทย์กล่าวว่าไม่คิดเปลี่ยนแปลงรูปทรง เนื่องจากอยู่สบาย รูปทรงบ้านทรงไทยเหมาะกับพื้นที่เพราะน้ำท่วมทุกปี แต่บ้านหลังนี้น้ำท่วมไม่ถึง

หลังที่ 14

วันที่....10..ธันวาคม..2558.....

บ้านเลขที่.....85.....บ้าน..ศาลาทำทราย..หมู่ 8 ต.จรเข้ใหญ่ อ.บางปلام้า จ.สุพรรณบุรี
อายุบ้าน.....102..... ปี

เจ้าของบ้านชื่อ-นามสกุล...นายบุญช่วย.....มาเพ็ง.....อายุ....53.....ปี.....อาชีพ.....ทำนา
ผู้ให้สัมภาษณ์ชื่อ-นามสกุล..นายบุญช่วย....มาเพ็ง

ความสัมพันธ์เป็น.....นางเสนาะ อีสอาดเป็นน้ำของนายวิทยา มาลาวงษ์ เจ้าของบ้าน
ปัจจุบันมีผู้อยู่อาศัยในบ้านจำนวน.....4.....คน

การปรับปรุงบ้าน ☐ ไม่เคยปรับปรุง ☒ มีการปรับปรุง เมื่อ พ.ศ...2505.....

ได้แก่ เปลี่ยนจากฝาจาก มุงจากทั้งหลังเป็นฝาไม้ ลักษณะเป็นเรือนเครื่องสับคือมีฝาไม้
ยางและไม้นอก

หลังที่ 15

วันที่....14..พฤษภาคม..2560.....

บ้านเลขที่.....93.....บ้าน..ศาลาทำทราย..หมู่ 8 ต.จรเข้ใหญ่ อ.บางปلام้า จ.สุพรรณบุรี
อายุบ้าน.....80..... ปี

เจ้าของบ้านชื่อ-นามสกุล...นางสมพงษ์.....คงสมจ้อย.....อายุ....57.....ปี.....อาชีพ....รับจ้างทั่วไป
ผู้ให้สัมภาษณ์ชื่อ-นามสกุล..นางสมพงษ์....คงสมจ้อย

ความสัมพันธ์เป็น.....เจ้าของบ้าน

ปัจจุบันมีผู้อยู่อาศัยในบ้านจำนวน.....4.....คน

การปรับปรุงบ้าน ☐ ไม่เคยปรับปรุง ☐ มีการปรับปรุง เมื่อ พ.ศ...-.....

\สมาชิกในบ้าน 4 คน คือเจ้าของบ้านคือนางสมพงษ์ คงสมจ้อย อายุ 57 ปี บุตรและ
หลาน อาชีพรับจ้างทั่วไป เป็นญาติกับนายบุญช่วย มาเพ็ง และนายวิทยา มาลาวงษ์ อายุ
บ้านประมาณ 80 ปี สร้างตั้งแต่สมัยมารดาของนางสมพงษ์โดยซื้อมาจากบ้านแม่น้ำแคววัด
มณีวรรณ ไม่มีการซ่อมแซมบ้าน มีต่อเติมเพิงด้านหลังเป็นครัว ข้อดีของบ้านทรงไทยคืออากาศ
เย็นสบาย ข้อเสียคือต้องคอยดูแลรักษาสมาเสมอเพราะเป็นบ้านไม้ปลวกขึ้นง่าย นางสมพงษ์
เคยมีความคิดรื้อสร้างใหม่แต่ไม่มีงบประมาณ

หลังที่ 16

วันที่.....10..ธันวาคม..2558.....

บ้านเลขที่.....84/8.....บ้าน..ศาลาทำทราย..หมู่ 8 ต.จรเข้ใหญ่ อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี
อายุบ้าน.....102..... ปี

เจ้าของบ้านชื่อ-นามสกุล...นายวิทยา.....มัลลวงษ์.....อายุ.....53.....ปี.....อาชีพ.....สมาชิก
องค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้ใหญ่.....

ผู้ให้สัมภาษณ์ชื่อ-นามสกุล..นางเสนาะ.....อิสสระอาด.....อายุ.....81.....ปี
นายวิทยา.....มัลลวงษ์.....อายุ.....53.....ปี

ความสัมพันธ์เป็น.....นางเสนาะ อิสสระอาดเป็นน้ำของนายวิทยา มัลลวงษ์ เจ้าของบ้าน
ปัจจุบันมีผู้อยู่อาศัยในบ้านจำนวน.....4.....คน

การปรับปรุงบ้าน ☐ ไม่เคยปรับปรุง ☒ มีการปรับปรุง เมื่อ พ.ศ...2505.....

ได้แก่ เปลี่ยนจากฝาจาก มุงจากทั้งหลังเป็นฝาไม้ ลักษณะเป็นเรือนเครื่องสับคือมี
ฝาไม้อย่างและไม้นอก

หลังที่ 17

วันที่.....27..ธันวาคม..2558.....

บ้านเลขที่.....บ้าน..ศาลาทำทราย..หมู่ 8 ต.จรเข้ใหญ่ อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี
อายุบ้าน.....50..... ปี

เจ้าของบ้านชื่อ-นามสกุล..นางสาวเจริญ.....เจริญนพรัตน์.....อายุ.....65.....ปี.....
อาชีพ.....รับจ้างทั่วไป.....

ผู้ให้สัมภาษณ์ชื่อ-นามสกุล..นางสาวเจริญ.....เจริญนพรัตน์.....อายุ.....65.....ปี

ความสัมพันธ์เป็น.....เจ้าของบ้าน.....

ปัจจุบันมีผู้อยู่อาศัยในบ้านจำนวน.....1.....คน

การปรับปรุงบ้าน ☐ ไม่เคยปรับปรุง ☒ มีการปรับปรุง เมื่อ พ.ศ...25.....

ได้แก่ ต่อเติมส่วนข้างบน

ข้อมูลอื่นๆ เดิมบ้านหลังนี้เป็นแพยกแต่ได้ปลูกเป็นหลังแล้ว เจ้าของบ้านปลูกอยู่ในที่บ้านของ
นางปทุม พรหมพันธ์ ต่อมาย้ายมาสร้างในที่ปัจจุบันได้ประมาณ 50 ปี อาชีพเดิมคือทำนา
ตั้งแต่รุ่นบิดามารดา ปัจจุบันรับจ้างทั่วไป เจ้าของบ้านไม่คิดสร้างใหม่หรือรื้อทิ้ง เนื่องจากอยู่
สบาย มีพื้นที่โล่ง ข้อเสียคือบริเวณนี้ลมแรง

ภาพการจัดนิทรรศการบ้านทรงไทย

ภาพที่ 125 การจัดนิทรรศการและประกวดวาดภาพบ้านทรงไทยที่โรงเรียนวัดศาลาท่าทราย
ตำบลจรเข้มหาญ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

แบบประเมินนิทรรศการบ้านทรงไทย

แบบสอบถามนิทรรศการบ้านทรงไทย หมู่ 8 บ้านศาลาทหาราย บ้านกอไผ่ และบ้านสองคลอง ตำบลจระเข้มหา
อำเภอบางปลานี จังหวัดสุพรรณบุรี

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน □ หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

- เพศ
 - ☐ 1) ชาย
 - ☐ 2) หญิง
- อาชีพ
 - ☐ 1) รับราชการ
 - ☐ 2) ค้าขาย
 - ☐ 3) เกษตรกร
 - ☐ 4) รับจ้าง
 - ☐ 5) อื่นๆ (ระบุ).....
- อายุ
 - ☐ 1) น้อยกว่า 20 ปี
 - ☐ 2) 21-30 ปี
 - ☐ 3) 31-40 ปี
 - ☐ 4) 41-50 ปี
 - ☐ 5) 51-60 ปี
 - ☐ 6) มากกว่า 60 ปี
- การศึกษา
 - ☐ 1) ประถมศึกษา
 - ☐ 2) มัธยมศึกษา
 - ☐ 3) ปริญญาตรี
 - ☐ 4) ปริญญาโท
- หมู่บ้าน
 - ☒ 1) ศาลาทหาราย
 - ☐ 2) กอไผ่
 - ☐ 3) สองคลอง

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน □ ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดเห็น
ของท่านมากที่สุด

- 5 = เห็นด้วยมากที่สุด
4 = เห็นด้วยมาก
3 = เห็นด้วยปานกลาง
2 = เห็นด้วยน้อย
1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. ท่านได้รับความรู้จากการจัดนิทรรศการ	✓				
2. นิทรรศการนี้ช่วยส่งเสริมให้เกิดความสนใจ ในเรื่องบ้านทรงไทย	✓				
3. ท่านเห็นว่าบ้านทรงไทยเหมาะแก่การอยู่ อาศัย สภาพแวดล้อม และการประกอบ อาชีพ	✓				
4. ท่านมีความต้องการรักษารูปแบบบ้านทรง ไทยไว้โดยไม่เปลี่ยนแปลงเป็นอาคารสมัยใหม่	✓				
5. ท่านรู้สึกภาคภูมิใจกับบ้านทรงไทย	✓				

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ควรจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น
จัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว
และควรจัดกิจกรรมให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้
เกี่ยวกับบ้านทรงไทย

แบบสอบถามนิทรรศการบ้านทรงไทย หมู่ 8 บ้านศาลาทหาราย บ้านกอไผ่ และบ้านสองคลอง ตำบลจระเข้มหา
อำเภอบางปลานี จังหวัดสุพรรณบุรี

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน □ หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

- เพศ
 - ☐ 1) ชาย
 - ☒ 2) หญิง
- อาชีพ
 - ☒ 1) รับราชการ
 - ☐ 2) ค้าขาย
 - ☐ 3) เกษตรกร
 - ☐ 4) รับจ้าง
 - ☐ 5) อื่นๆ (ระบุ).....
- อายุ
 - ☐ 1) น้อยกว่า 20 ปี
 - ☐ 2) 21-30 ปี
 - ☒ 3) 31-40 ปี
 - ☐ 4) 41-50 ปี
 - ☐ 5) 51-60 ปี
 - ☐ 6) มากกว่า 60 ปี
- การศึกษา
 - ☐ 1) ประถมศึกษา
 - ☐ 2) มัธยมศึกษา
 - ☒ 3) ปริญญาตรี
 - ☐ 4) ปริญญาโท
- หมู่บ้าน
 - ☒ 1) ศาลาทหาราย
 - ☐ 2) กอไผ่
 - ☐ 3) สองคลอง

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน □ ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดเห็น
ของท่านมากที่สุด

- 5 = เห็นด้วยมากที่สุด
4 = เห็นด้วยมาก
3 = เห็นด้วยปานกลาง
2 = เห็นด้วยน้อย
1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. ท่านได้รับความรู้จากการจัดนิทรรศการ	✓				
2. นิทรรศการนี้ช่วยส่งเสริมให้เกิดความสนใจ ในเรื่องบ้านทรงไทย	✓				
3. ท่านเห็นว่าบ้านทรงไทยเหมาะแก่การอยู่ อาศัย สภาพแวดล้อม และการประกอบ อาชีพ	✓				
4. ท่านมีความต้องการรักษารูปแบบบ้านทรง ไทยไว้โดยไม่เปลี่ยนแปลงเป็นอาคารสมัยใหม่		✓			
5. ท่านรู้สึกภาคภูมิใจกับบ้านทรงไทย	✓				

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....
.....
.....

สรุปประเมินนิทรรศการบ้านทรงไทย

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ	เพศชาย	12	คิดเป็นร้อยละ	32
	เพศหญิง	25	คิดเป็นร้อยละ	68
อาชีพ	รับราชการ	7	คิดเป็นร้อยละ	19
	ค้าขาย	1	คิดเป็นร้อยละ	3
	เกษตรกร	12	คิดเป็นร้อยละ	32
	รับจ้าง	9	คิดเป็นร้อยละ	24
	อื่นๆ	8	คิดเป็นร้อยละ	22
อายุ	น้อยกว่า 20 ปี	3	คิดเป็นร้อยละ	8
	20-30 ปี	6	คิดเป็นร้อยละ	16
	31-40 ปี	12	คิดเป็นร้อยละ	32
	41-50 ปี	6	คิดเป็นร้อยละ	16
	51-60 ปี	5	คิดเป็นร้อยละ	14
	มากกว่า 60 ปี	5	คิดเป็นร้อยละ	14
การศึกษา	ประถมศึกษา	11	คิดเป็นร้อยละ	30
	มัธยมศึกษา	14	คิดเป็นร้อยละ	38
	ปริญญาตรี	11	คิดเป็นร้อยละ	30
	ปริญญาโท	1	คิดเป็นร้อยละ	2
หมู่บ้าน	ศาลาทำทราย	31	คิดเป็นร้อยละ	84
	กอไผ่	2	คิดเป็นร้อยละ	5
	สองคลอง	1	คิดเป็นร้อยละ	3
	อื่นๆ	3	คิดเป็นร้อยละ	8

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจต่อโครงการ

ที่	รายละเอียด	ค่าเฉลี่ย	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ
1	ท่านได้รับความรู้จากการจัดนิทรรศการ	4.16	มาก
2	นิทรรศการนี้ช่วยส่งเสริมให้เกิดความสนใจเรื่องบ้านทรงไทย	4.43	มาก
3	ท่านเห็นว่าบ้านทรงไทยเหมาะแก่การอยู่อาศัยสภาพแวดล้อม และการประกอบอาชีพ	4.57	มากที่สุด
4	ท่านมีความต้องการรักษารูปแบบบ้านทรงไทยไว้โดยไม่เปลี่ยนแปลงรูปแบบเป็นอาคารสมัยใหม่	4.19	มาก
5	ท่านรู้สึกภาคภูมิใจกับบ้านทรงไทย	4.35	มาก
	สรุป	4.34	มาก

วิเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์ของเบส(Best 1981:179) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ
ค่าเฉลี่ย 1.00 ถึง 1.49	น้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย 1.50 ถึง 2.49	น้อย
ค่าเฉลี่ย 2.50 ถึง 3.49	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 3.50 ถึง 4.49	มาก
ค่าเฉลี่ย 4.50 ถึง 5.00	มากที่สุด

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล(ภาษาไทย) สุนันtha เงินไพโรจน์
(ภาษาอังกฤษ) Sunantha Ngermpairot

ตำแหน่งครู ปัจจุบัน ครู

ประวัติการศึกษา

2547 ปริญญาโท สาขาโบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

2537 ปริญญาตรี สาขาประวัติศาสตร์ศิลปะ มหาวิทยาลัยศิลปากร

วิทยานิพนธ์

การวิเคราะห์ภาพจิตรกรรมฝาผนังในพระที่นั่งพุทไธสวรรย์ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร กรุงเทพมหานคร

สาขาวิชาที่เชี่ยวชาญ

1. ประวัติศาสตร์ศิลป์ไทย
2. ประวัติศาสตร์ศิลป์ตะวันตก

ที่อยู่และสถานที่ติดต่อ

ที่อยู่ทำงาน วิทยาลัยช่างศิลปสุพรรณบุรี 16 หมู่ 4 ต. ร้วใหญ่ อ. เมือง จ.สุพรรณบุรี 72000 โทรศัพท์ 035-555370

ที่บ้าน 254/24 บัวคลี่ 8 ต.สนามชัย อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี 72000

E-mail Address sununthan@hotmail.com

โทรศัพท์มือถือ 0817922089